

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE
NA LATA 2025-2028**

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w KATOWICACH

**Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach**

**Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach**

ZLECENIODAWCA:

GMINA CZECHOWICE-DZIEDZICE

Urząd Miejski w Czechowicach-Dziedzicach
Plac Jana Pawła II 1, 43-502 Czechowice-Dziedzice
tel.: 32 214 71 10
e-mail: um@um.czechowice-dziedzice.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING

ul. Spokojna 3, 43-330 Heczmarowice
tel.: 33 486 53 53, kom. 513 100 869
mail: biuro@eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak
Sebastian Kulikowski

INFORMACJE ZAMIESZCZONE W NINIEJSZYM OPRACOWANIU ZOSTAŁY UDOSTĘPNIONE PRZEZ:

- Urząd Miejski w Czechowicach-Dziedzicach
- Starostwo Powiatowe w Bielsku-Białej
- Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach Oddział w Bielsku-Białej
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach
- Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie, Śląski Oddział Regionalny
- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach
- PGL Lasy Państwowe Nadleśnictwo Bielsko
- TAURON Ciepło Sp. z o.o. w Katowicach
- Okręgowy Urząd Górniczy w Katowicach
- Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach
- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Czechowicach-Dziedzicach Sp. z o.o.

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp	10
1.1.	CEL I PODSTAWA OPRACOWANIA	10
1.2.	METODOLOGIA OPRACOWANIA I ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU	10
2.	UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI	13
3.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE	19
4.	OCENA STANU ŚRODOWISKA	21
4.1.	LIKWIDACJA ŹRÓDEŁ EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA LUB ISTOTNE ZMNIEJSZENIE ICH ODDZIAŁYWANIA	21
4.1.1.	OPIS STANU OBECNEGO	30
4.1.1.1.	<i>Jakość powietrza na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice</i>	30
4.1.1.1.	<i>Emisja z emitorów liniowych</i>	33
4.1.1.2.	<i>Niska emisja na terenie gminy Czechowice-Dziedzice</i>	36
4.1.1.3.	<i>Zaopatrzenie w ciepło sieciowe</i>	37
4.1.1.4.	<i>Zaopatrzenie w gaz</i>	38
4.1.1.5.	<i>Warunki wykorzystania OZE</i>	39
4.1.2.	ANALIZA SWOT	43
4.1.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU LIKWIDACJI ŹRÓDEŁ EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ	43
4.2.	OCHRONA PRZED HAŁASEM	45
4.2.1.	OPIS STANU OBECNEGO	47
4.2.1.1.	<i>Hałas przemysłowy</i>	47
4.2.1.2.	<i>Hałas drogowy</i>	47
4.2.1.3.	<i>Hałas kolejowy i lotniczy</i>	48
4.2.2.	ANALIZA SWOT	50
4.2.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ HAŁASEM	50
4.3.	OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM	52
4.3.1.	OPIS STANU OBECNEGO	52
4.3.2.	ANALIZA SWOT	55
4.3.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	55
4.4.	ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE WODAMI	56
4.4.1.	OPIS STANU OBECNEGO	61
4.4.1.1.	<i>Wody powierzchniowe</i>	62
4.4.1.2.	<i>Monitoring rzek w rejonie gminy Czechowice-Dziedzice</i>	63
4.4.1.3.	<i>Wody podziemne</i>	65
4.4.1.4.	<i>Monitoring wód podziemnych</i>	66
4.4.1.5.	<i>Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy</i>	66
4.4.2.	ANALIZA SWOT	68
4.4.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA WODAMI	69
4.5.	GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	71
4.5.1.	OPIS STANU OBECNEGO	74
4.5.1.1.	<i>Zaopatrzenie w wodę</i>	74
4.5.1.2.	<i>Odbiór ścieków</i>	75
4.5.2.	ANALIZA SWOT	76
4.5.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	76
4.6.	GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI	78
4.6.1.	OPIS STANU OBECNEGO	79
4.6.1.1.	<i>Surowce naturalne</i>	79
4.6.1.2.	<i>Osuwiska</i>	81
4.6.2.	ANALIZA SWOT	81
4.6.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU ZARZĄDZANIA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI	82
4.7.	OCHRONA GLEB I TERENÓW ROLNICZYCH	83
4.7.1.	OPIS STANU OBECNEGO	84
4.7.1.1.	<i>Gleby</i>	84

4.7.1.2.	Struktura użytkowania terenu.....	85
4.7.1.3.	Rolnictwo.....	85
4.7.1.4.	Badania gleb.....	86
4.7.2.	ANALIZA SWOT.....	87
4.7.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU OCHRONY GLEB I TERENÓW ROLNICZYCH	87
4.8.	GOSPODARKA ODPADAMI	88
4.8.1.	OPIS STANU OBECNEGO	90
4.8.1.1.	Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.....	92
4.8.1.2.	Ilości zebranych odpadów.....	94
4.8.1.3.	Azbest	95
4.8.2.	ANALIZA SWOT.....	96
4.8.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU GOSPODARKI ODPADAMI W KIERUNKU GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM	96
4.9.	ZARZĄDZANIE ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO ORAZ WSPIERANIE WIELOFUNKCYJNEJ I TRWAŁE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ	97
4.9.1.	OPIS STANU OBECNEGO	102
4.9.1.1.	Formy ochrony przyrody na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.....	102
4.9.1.2.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.....	105
4.9.2.	ANALIZA SWOT.....	107
4.9.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO ORAZ WSPIERANIE WIELOFUNKCYJNEJ I TRWAŁE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ	107
4.10.	PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA.....	108
4.10.1.	OPIS STANU OBECNEGO	109
4.10.2.	ANALIZA SWOT.....	110
4.10.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	110
5.	ZAGADNIENIA HORYZONTALNE.....	112
5.1.	ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU.....	112
5.2.	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA.....	113
5.3.	DZIAŁANIA EDUKACYJNE.....	114
5.4.	MONITORING ŚRODOWISKA	115
6.	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I ICH FINANSOWANIE.....	116
7.	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	142
8.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	143

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1	LOKALIZACJA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA TLE POWIATU BIELSKIEGO	19
RYSUNEK 2	ŚREDNIE STĘŻENIE DWUTLENKU SIARKI NA STACJI W BIELSKU-BIAŁEJ PRZY UL. KOSSAK-SZCZUCKIEJ 19 W LATACH 2020-2023 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$).....	31
RYSUNEK 3	ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU PM10 NA STACJI W GOCZAŁKOWICACH-ZDROJU PRZY UL. PARKOWEJ W LATACH 2020-2023 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$).....	32
RYSUNEK 4	ŚREDNIE ROCZNE SUMY USŁONECZNIECIA	40
RYSUNEK 5	MAPA ROZKŁADU GĘSTOŚCI ZIEMSKIEGO STRUMIENIA CIEPLNEGO NA OBSZARZE POLSKI.....	41
RYSUNEK 6	PRZEBIEG LINII KOLEJOWYCH NA TERENIE GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE	49
RYSUNEK 7	WODY POWIERZCHNIOWE NA TERENIE GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE	62
RYSUNEK 8	Obszar szczególnego zagrożenia powodziowego występującego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.....	67
RYSUNEK 9	Rozkład przestrzenny wartości SPI na terenie kraju w czerwcu 2020 roku	68
RYSUNEK 10	GRANICE ZŁÓŻ ORAZ TERENÓW GÓRNICZYCH NA TERENIE GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE.....	80
RYSUNEK 11	ILOŚĆ ODPADÓW ZEBRANYCH Z TERENU GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE W LATACH 2020-2023	95
RYSUNEK 12	Obszary chronione na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.....	103

SPIS TABEL

TABELA 1	RELACJA KIERUNKÓW INTERWENCJI OKREŚLONYCH W POŚ DLA WOJ. ŚLĄSKIEGO ORAZ W POLITYCE EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA 2030	11
----------	--	----

TABELA 2 ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PRZEDSTAWIENIE SPÓJNOŚCI Z CELAMI ZAPISANYMI W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2025-2028”	13
TABELA 3 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	21
TABELA 4 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA	30
TABELA 5 ŚREDNIE DOBOWE NATĘŻENIE RUCHU NA DRODZE KRAJOWEJ NR 1 W REJONIE GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE W 2020/2021 ROKU	34
TABELA 6 POWIERZCHNIA UPRAW NA TERENIE GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE	42
TABELA 7 ZAPOTRZEBOWANIE NA SŁOMĘ DLA POSZCZEGÓLNYCH GATUNKÓW ZWIERZĄT HODOWANYCH	42
TABELA 8 WSKAŹNIK WIELKOŚCI PRODUKCJI BIOGAZU W PRZELICZENIU NA SZTUKI DUŻE [M ³ /SD/D]	42
TABELA 9 POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH NA TERENIE GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE ORAZ PRODUKCJA BIOGAZU	43
TABELA 10 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	45
TABELA 11 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM	46
TABELA 12 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	52
TABELA 13 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYMI	52
TABELA 14 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	56
TABELA 15 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZED POWODZIĄ	61
TABELA 16 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	71
TABELA 17 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	74
TABELA 18 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	78
TABELA 19 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI	78
TABELA 20 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	83
TABELA 21 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY GLEB I TERENÓW ROLNICZYCH	84
TABELA 22 SZCZEGÓŁOWE ZESTAWIENIE UŻYTKOWANIA POWIERZCHNI GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE	85
TABELA 23 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	88
TABELA 24 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI	90
TABELA 25 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	97
TABELA 26 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO ORAZ WSPIERANIE WIELOFUNKCYJNEJ I TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ	101
TABELA 27 POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE	104
TABELA 28 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	108
TABELA 29 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	109
TABELA 30 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU LIKWIDACJI ŹRÓDEŁ ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA LUB ISTOTNE ZMNIJSZENIE ICH ODDZIAŁYWANIA	116
TABELA 31 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE LIKWIDACJI ŹRÓDEŁ ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA LUB ISTOTNE ZMNIJSZENIE ICH ODDZIAŁYWANIA	118
TABELA 32 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE LIKWIDACJI ŹRÓDEŁ ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA LUB ISTOTNE ZMNIJSZENIE ICH ODDZIAŁYWANIA	119
TABELA 33 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU OCHRONY PRZED HAŁASEM	120
TABELA 34 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM	121
TABELA 35 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM	121
TABELA 36 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM	122
TABELA 37 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM	122
TABELA 38 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM	123
TABELA 39 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA WODAMI	124
TABELA 40 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA WODAMI	125
TABELA 41 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA WODAMI	126
TABELA 42 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	127
TABELA 43 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	129
TABELA 44 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	130
TABELA 45 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI	131
TABELA 46 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI	132
TABELA 47 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY GLEB I TERENÓW ROLNICZYCH	133
TABELA 48 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY GLEB I TERENÓW ROLNICZYCH	134
TABELA 49 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI	135

TABELA 50 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI	136
TABELA 51 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I WSPIERANIA WIELOFUNKCYJNEJ I TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ	137
TABELA 52 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I WSPIERANIA WIELOFUNKCYJNEJ I TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ	138
TABELA 53 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I WSPIERANIA WIELOFUNKCYJNEJ I TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ	139
TABELA 54 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	140
TABELA 55 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	140
TABELA 56 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE Z PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	141
TABELA 57 DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	142

WYKAZ SKRÓTÓW:

AKPOŚK	-	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
BAT	-	najlepsza dostępna technika
ChZT	-	chemiczne zapotrzebowanie na tlen
DK	-	droga krajowa
DW	-	droga wojewódzka
FEnIKS		Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
FE SL		Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027
GDDKiA	-	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	-	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPR	-	Generalny Pomiar Ruchu
GPZ	-	Główny punkt zasilania
GUS	-	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	-	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
ITPOK	-	Instalacja Termicznego Przetwarzania Odpadów
IUNG	-	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
KPGO	-	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOŚK	-	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
LKP	-	Leśny kompleks promocyjny
LZWP	-	Lokalny zbiornik wód podziemnych
MZP	-	mapa zagrożeń powodziowych,
MRP	-	mapa ryzyka powodzi
MPZP	-	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
NFOŚiGW	-	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR	-	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OOŚ	-	ocena oddziaływania na środowisko
ORSIP	-	Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej
OSO	-	obszary specjalnej ochrony ptaków
OZE	-	Odnawialne Źródła Energii
PGW WP	-	Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”
PGS	-	Przedsiębiorstwo Górnicze "SILESIA" Sp. z o.o.
PIG	-	Państwowy Instytut Geologiczny
PIOŚ	-	Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska
PIS	-	Państwowa Inspekcja Sanitarna
PMŚ	-	Państwowy Monitoring Środowiska
POH	-	Program Ochrony przed Hałasem
PONE	-	Program Ograniczania Niskiej Emisji
POP	-	Program Ochrony Powietrza

PTTK	-	Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze
PWiK	-	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
PZRP	-	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym
RDLP	-	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	-	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	-	Ramowa Dyrektywa Wodna
RLM	-	Równoważna Liczba Mieszkańców
RWMS	-	Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska
RZGW	-	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SEKAP	-	System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej
SIWZ	-	Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia
SOO	-	specjalne obszary ochrony siedlisk
SPA 2020	-	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
WFOŚiGW	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WINB	-	Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego
WODR	-	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WORP	-	wstępna ocena ryzyka powodziowego
WPF	-	Wieloletnia Prognoza Finansowa
WSO	-	Wojewódzki System Odpadowy
WSSE	-	Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
WWA	-	wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
PDR	-	zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii
ZPK	-	Zespół Parków Krajobrazowych
ZZR	-	zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
9WWA	-	dziewięć podstawowych aromatycznych węglowodorów wielopierścieniowych

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Podstawą prawną opracowania dokumentacji pt.: „**Program ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028**” jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.), która mówi, iż „w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy sporządza program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”.

Niniejszy Program Ochrony Środowiska jest zbieżny z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych obejmujących terytorialnie obszar Gminy Czechowice-Dziedzice.

Gmina Czechowice-Dziedzice w chwili obecnej posiada „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028” przyjęty uchwałą nr XL/467/21 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 31 sierpnia 2021 roku. Poprzednio obowiązywał „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice - aktualizacja na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024” przyjęty uchwałą nr XLI/450/17 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 21 listopada 2017 roku.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm) stanowią, iż po uzgodnieniu braku potrzeby przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny, co ma miejsce w tym przypadku.

W realizacji Programu Ochrony Środowiska istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia, a następnie jego realizacji i wdrażania. W związku z tym w trakcie procedur opracowania „**Programu...**” Gmina Czechowice-Dziedzice zapewni możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.).

Po pozytywnym zaopiniowaniu niniejszego dokumentu przez Zarząd Powiatu Bielskiego „**Program ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028**” zostanie przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach do realizacji.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z wykonania „**Programu...**” Burmistrz Gminy Czechowice-Dziedzice powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Miejskiej oraz przekazać do wiadomości do organu wykonawczego Powiatu Bielskiego.

Realizacja „**Programu...**” powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

1.2. Metodologia opracowania i zawartość dokumentu

„**Program ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028**” został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w gminie, czyli stworzenia warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

Jednocześnie niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku oraz zaktualizowanymi w 2017 i 2020 roku w oparciu o aktualne dokumenty strategiczne.

Przytoczone wytyczne wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne Gminy Czechowice-Dziedzice oraz zadania monitorowane.

Etapy opracowania niniejszego dokumentu to:

- zebranie szczegółowych danych z Urzędu Miejskiego Czechowice-Dziedzice, Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego w Katowicach oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie gminy w tym między innymi Zarządów Dróg, Nadleśnictwa Bielsko, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wód Polskich, WIOŚ, GIOŚ, RDOŚ, ODR i ARiMR, a także większych podmiotów gospodarczych.
- ocena realizacji dotychczasowego **Programu ochrony środowiska**.

- ocena aktualnego stanu wszystkich komponentów środowiskowych na obszarze gminy. Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2023 r., a tam, gdzie nie było możliwości uzyskania danych wykorzystano stan na dzień 31.12.2022 r.,
- analizy dotychczasowych dokumentów i opracowań planistycznych,
- wyznaczenie celów i sformułowanie kierunków działań pozwalających na realizację celów dokumentów wyższych szczebli. Cele i kierunki działań wyspecyfikowano zgodnie z aktualnymi dokumentami wyższych szczebli (wymienione w rozdziale 2), danymi WPF oraz innymi dokumentami planistycznymi udostępnionymi przez Urząd Miejski w Czechowicach-Dziedzicach oraz instytucje, od których pozyskano niezbędne dane i informacje.
- określenie realizacji **Programu** w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, a także możliwości ich finansowania.
- określenie zasad monitoringu, który pozwoli na badanie postępów w realizacji **Programu** co 2 lata, w trakcie opracowywania Raportów z realizacji POŚ.

Nawiązując do struktury określonej w „Polityce ekologicznej Państwa 2030” niniejszy dokument zawiera kierunki interwencji nazwane zgodnie z Polityką. Niemniej jednak odnosząc się do poprzedniego Programu niezbędne było w niektórych miejscach zastosowanie nazewnictwa z poprzedniego Programu ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice ze względu na konieczność porównania stanu środowiska. Dlatego poniżej wskazano podwójne nazewnictwo kierunków interwencji.

Tabela 1 Relacja kierunków interwencji określonych w POŚ dla woj. śląskiego oraz w Polityce ekologicznej państwa 2030

Kierunki interwencji - zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa 2030	Kierunki interwencji - zgodnie z Programem Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024
Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Powietrze atmosferyczne
Zrównoważone gospodarowanie wodami w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Zasoby wodne
Ochrona powierzchni ziemi w tym gleb	Gleby
Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego jądrowego i ochrony radiologicznej	Przeciwdziałanie poważnym awariom
Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Ochrona przyrody
Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	
Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
Zarządzanie zasobami geologicznymi	Zasoby surowców naturalnych
Edukacja ekologiczna Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska Adaptacja do zmian klimatu	Zagadnienia horyzontalne (w każdym z kierunków interwencji ujęto adaptacje do zmian klimatu, edukację)
Brak w Polityce Ekologicznej Państwa 2030	Pola elektromagnetyczne Hałas

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024, Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

W związku z tym uznaje się, że kierunki interwencji w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028 odpowiadają i są spójne z kierunkami Programu Ochrony Środowiska

Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 oraz z kierunkami Polityki ekologicznej państwa 2030 i zawierają następujące elementy:

- Likwidacja źródeł zanieczyszczeń,
- Ochrona przed hałasem,
- Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- Zrównoważone gospodarowanie wodami,
- Gospodarka wodno-ściekowa,
- Gospodarowanie zasobami geologicznymi,
- Ochrona gleb i terenów rolniczych,
- Gospodarka odpadami,
- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspierania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść „Programu ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028” były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawa o lasach,
- Ustawa Prawo wodne,
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie,
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Istotnym elementem prognozowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach programowych i strategicznych opracowanych na poziomie gminy, powiatu oraz na poziomie wojewódzkim, krajowym i UE.

Poniżej przedstawiono powiązanie „Programu ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028” z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego.

Podczas tworzenia „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028”

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele „Programu ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028”
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia Fala Nowoczesności	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.	7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, 7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych, 7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce, 7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, 7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, 8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych, 9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.

<p>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</p>	<p>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.</p> <p>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny, • Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Śląska oraz promocji zmian strukturalnych, • Aktywne gospodarstwo i przyjazne mieszkańcom samorządy, • Rozwój obszarów wiejskich.
<p>Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej</p>	<p>Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).</p>	<p>Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1).</p> <p>Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2).</p> <p>Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3).</p> <p>Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4).</p> <p>Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1).</p> <p>Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2).</p> <p>Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3).</p> <p>Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4).</p> <p>Wspieranie wdrażania eko-innowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5).</p> <p>Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1).</p> <p>Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2).</p> <p>Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1).</p> <p>Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).</p>
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku</p>		<p>Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,</p> <p>Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.</p>
<p>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</p>	<p>Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.</p>	<p>Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,</p> <p>Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</p>
<p>Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022</p>	<p>Cel 3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego</p> <p>Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa</p>	<p>Kierunek interwencji 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa,</p> <p>Kierunek interwencji 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa,</p> <p>Kierunek interwencji 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.</p>
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p>	<p>Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska,</p> <p>Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,</p> <p>Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,</p>

		Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.
DOKUMENTY SEKTOROWE		
Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2025 (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)	<p>Cel 1 - osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, tam gdzie są one przekraczane oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu drobnego PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,</p> <p>Cel 2 - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego</p>	<ol style="list-style-type: none"> Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo-komunalnego Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora transportu drogowego Ograniczenie poziomu zanieczyszczenia powietrza w miastach, polityka miejska Zwiększenie udziału czystej energii, ciepła, rozwój odnawialnych źródeł energii Edukacja ekologiczna Źródła finansowania działań określonych w aKPOP Ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza z pozostałych sektorów
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami	<ol style="list-style-type: none"> Budowa sieci kanalizacyjnej, Inwestycje związane z oczyszczalniami ścieków, Dostosowanie oczyszczalni do art. 5.2.
Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2028	<p>Zadaniem KPGO 2028 jest określenie działań niezbędnych do zapewnienia zintegrowanej gospodarki odpadami w kraju w sposób, który zapewnia ochronę środowiska, z uwzględnieniem obecnych i przyszłych możliwości i uwarunkowań ekonomicznych oraz poziomu technologicznego istniejącej infrastruktury.</p> <p>Główne cele wskazane w dokumencie to m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> szeroko pojęte ZPO, ze szczególnym uwzględnieniem ZPO żywności; wspieranie działań w zakresie ponownego użycia produktu; dążenie do 55% dla 2025 r. i 65% dla 2035 r. poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących ze strumieni odpadów komunalnych; minimalizacja składowanych odpadów do poziomu 30% w 2025 r. i 10% w 2035 r.; utrzymanie dotychczasowego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska tak, aby nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r.; zapewnienie utrzymania poziomów wydajności recyklingu zużytych baterii i akumulatorów; osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów powstających z produktów, m.in. odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych; dokończenie likwidacji mogiłników zawierających przeterminowane ŚOR i inne odpady niebezpieczne; zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku; 	

	10) zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz postępowania z odpadami. 1. Przedstawione w KPGO 2028 cele i zadania dotyczą lat 2023–2028, zaś perspektywicznie obejmują okres do 2035 r.	
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)	<p>Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska</p> <p>Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich</p> <p>Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu</p> <p>Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu</p> <p>Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p> <p>Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p>	<p>Kierunek działań 1.1- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,</p> <p>Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,</p> <p>Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.</p>
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza dla Województwa śląskiego	Nadrzędnym celem Programu ochrony powietrza jest ewaluacja działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie emisji z instalacji na paliwa stałe o mocy do 1 MW i poprawa efektywności energetycznej • Edukacja ekologiczna związana z ochroną powietrza • Kontrola przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej dla województwa śląskiego oraz zakazu spalania odpadów • Ograniczenie emisji z sektora transportu
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2030+"	<p>Cel strategiczny A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej</p> <p>Cel strategiczny B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca</p> <p>Cel strategiczny C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni</p> <p>Cel strategiczny D Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym</p>	<p>A.1. Konkurencyjna gospodarka</p> <p>A.2. Innowacyjna gospodarka</p> <p>A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość</p> <p>B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych</p> <p>B.2. Aktywny mieszkani</p> <p>B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki</p> <p>C.1. Wysoka jakość środowiska</p> <p>C.2. Efektywna infrastruktura</p> <p>C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu</p> <p>D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny</p> <p>D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu</p> <p>D.3. Nowoczesna administracja publiczna</p>

<p align="center">Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024</p>	<p>Cel Powietrze atmosferyczne, Cel Zasoby wodne, Cel Gospodarka odpadami, Cel Ochrona przyrody, Cel Zasoby surowców naturalnych, Cel Tereny poprzemysłowe, Cel Hałas, Cel Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, Cel Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym, Cel Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych, • Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami, • System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód, • Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii, • Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu, • Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych, • Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi, • Przekształcenie terenów poprzemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, • Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska, • Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach, • Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.
<p align="center">Program ochrony środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2021 – 2027 z perspektywą do roku 2030</p>	<p>Ochrona klimatu i jakości powietrza, Zagrożenie hałasem Pola elektromagnetyczne Gospodarowanie wodami Gospodarka wodno-ściekowa Zasoby geologiczne Gleby, tereny poprzemysłowe i zdegradowane Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne Zagrożenia poważnymi awariami.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze powiatu bielskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych 2. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami 3. Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska 4. Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach 5. System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód 6. Racjonalne i efektywne gospodarowania zasobami ze złóż 7. Racjonalna gospodarka zasobami geologicznymi 8. Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi 9. Przekształcenie terenów poprzemysłowych i zdegradowanych zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno – ekonomicznymi 10. Racjonalna gospodarka odpadami 11. Gospodarowania odpadami innymi niż komunalne

		<p>12. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu</p> <p>13. Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych</p> <p>14. Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska</p>
<p>Strategia Rozwoju Gminy Czechowice-Dziedzice do 2030 roku</p>	<p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjne środowisko</p> <p>Cel strategiczny 4. Uporządkowana przestrzeń</p>	<p>Cel operacyjny 3.1. Budowa samowystarczalności energetycznej oraz poprawa jakości powietrza i wspieranie efektywności energetycznej</p> <p>Cel operacyjny 3.2. Ochrona i zachowanie przyrody, różnorodności biologicznej i zielonej infrastruktury oraz ograniczanie presji na środowisko</p> <p>Cel operacyjny 3.3. Przystosowanie do zmian klimatu i zwiększenie odporności na klęski żywiołowe</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Optymalizacja gospodarki odpadami i efektywne wykorzystanie zasobów</p> <p>Cel operacyjny 4.1. Zrównoważony transport i mobilność miejska</p> <p>Cel operacyjny 4.2. Rewitalizacja obszarów poprzemysłowych i innych obszarów zdegradowanych</p>

Źródło: „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli wraz z ich aktualizacją 2017 i 2020

3. Ogólna charakterystyka Gminy Czechowice-Dziedzice

Gmina Czechowice-Dziedzice to gmina miejsko-wiejska położona w północnej części powiatu bielskiego, w południowej części województwa śląskiego. Gmina obejmuje obszar o powierzchni 66 km², z czego miasto ma powierzchnię 32,9 m² a teren wiejski – 33,1 km².

W obrębie administracyjnym gminy położone jest miasto Czechowice-Dziedzice oraz trzy sołectwa: Bronów, Ligota oraz Zabrzeg. W mieście Czechowice-Dziedzice wyodrębniono ponadto 9 osiedli: „Barbara”, „Centrum”, „Czechowice Górne”, „Dziedzice”, „Lesisko”, „Południe”, „Północ”, „Renardowice” i „Tomaszówka”.

Gmina Czechowice-Dziedzice graniczy:

- od południa z gminą Jasienica należącą do powiatu bielskiego i miastem na prawach powiatu Bielskiem-Białą,
- od północy z gminą Goczałkowice-Zdrój i gminą Pszczyna należącymi do powiatu pszczyńskiego,
- od wschodu z gminą Bestwina należącą do powiatu bielskiego,
- od zachodu z gminą Chybie należącą do powiatu cieszyńskiego

Miasto Czechowice-Dziedzice jest oddalone o 48 km od Katowic, gdzie zlokalizowany jest Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice-Pyrzowice.

Lokalizacyjnie gmina położona jest na granicy uprzemysłowionego Śląska i beskidzkich stoków, należy do Euroregionu Beskidy i jest największą z dziesięciu gmin składających się na powiat bielski.

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Czechowice-Dziedzice na tle powiatu bielskiego

Źródło: www.gminy.pl

Gmina Czechowice-Dziedzice położona jest w południowej części Polski, w Kotlinie Oświęcimskiej, w obrębie zapadliska przedkarpackiego, na styku dwóch jednostek fizyczno-geograficznych – Doliny Górnej Wisły i Pogórza Śląskiego. Obejmuje fragmenty Wysoczyzn Przykarpackich (Międzyrzeckiej i Wilamowickiej). Jej naturalne granice stanowią głównie rzeki i zbiorniki wodne – od wschodu Biała, północy Wisła, a od północnego-zachodu Jezioro Goczałkowickie. Najwyższy punkt ma wysokość 312,2 m n.p.m., najniższy 239 m n.p.m.

Klimat charakterystyczny dla tego obszaru to strefa przejściowa pomiędzy klimatem kontynentalnym, a oceanicznym. Średnia temperatura roczna wynosi 8 st. C, a średnia suma opadów rocznych 840 mm. Jeżeli chodzi o podział geobotaniczny, dokonany ze względu na zróżnicowanie szaty roślinnej gmina należy do prowincji niżowo-wyżynnej, środkowoeuropejskiej, działu bałtyckiego, poddziału – pas kotlin podgórskich, krainy – Kotliny Sandomierska, okręgu – oświęcimskiego (Kotlina Oświęcimska).

Największy udział (40%) w powierzchni gminy mają tereny rolne tj. pola uprawne, pastwiska, kompleksy łąk, sady oraz gospodarstwa ogrodnicze. 31% stanowią tereny zabudowane (mieszkalne, przemysłowe i komunikacyjne). Wysoki udział (16%) mają również lasy (największe kompleksy w okolicach Zabrzega, Świerkowic i Podraja). 7% stanowią ciek

i zbiorniki wodne (rzeki Wisła, Biała, Hłownica, Wapienica, Jasienica, potoki, stawy hodowlane oraz fragment Jeziora Goczałkowickiego). Zieleń miejska stanowi 6% powierzchni gminy (parki i liczne zieleńce, zieleń osiedlowa, obszary i tereny sportowo-rekreacyjne, cmentarze, zieleń przykościelna oraz zieleń izolacyjna).

Czechowice-Dziedzice otaczają dwie doliny rzeczne: Dolina Wisły na północy oraz Dolina Białej na wschodzie. Przepływające przez gminę mniejsze rzeki i potoki to Hłownica, Wapienica, Jasienica, Świerkówka, Borówka i Wałówka. Większość koryt rzecznych jest obecnie uregulowana są jednak miejsca, głównie, jeśli chodzi o mniejsze potoki i ciekiki wodne, gdzie tworzą się starorzecza, bogate w rzadko spotykane gatunki roślin, niezwykle cenne przyrodniczo. Na terenie gminy występują również liczne stawy w tym stawy Sokoły, Hałcnowiec i Brożyska.

Zachodnia część gminy (sołectwa Zabrzeg, Ligota i Bronów) to obszar zdominowany przez tereny rolnicze i leśne. Miasto to część uprzemysłowiona od kilkunastu lat ewoluująca w kierunku nowych, innowacyjnych technologii, jak produkcja biopaliw, przemysł lotniczy i samochodowy. Mimo podziału gminy na część uprzemysłowioną i część rolniczą o terenach otwartych, można zauważyć równowagę krajobrazową dzięki zachowaniu biokorytarzy w postaci zalesionych, zadrzewionych terenów połączonych ciekami wodnymi.

Gmina Czechowice-Dziedzice jest ośrodkiem o zróżnicowanej gospodarce. Miasto jest siedzibą kopalni węgla kamiennego oraz licznych przedsiębiorstw reprezentujących między innymi sektory: samochodowy, elektroenergetyczny, metalurgii miedzi, wyrobów elektrotechnicznych, organiczny, ceramiki budowlanej, betonów, odzieży i bielizny osobistej, mięsny i piekarniczy. Do największych działających tu zakładów pracy należą: PG Silesia, Valeo Electric and Electronic Systems Sp. z o.o., PKP Cargo SA Zakład Taboru, Walcownia Metali Dziedzice SA, Lotos Terminale SA oraz ZF Steering Systems Poland Sp. z o.o. W 2021 roku działalność rozpoczęło kolejne bardzo nowoczesne przedsiębiorstwo – fabryka spółki Valeo Siemens Eautomotive, która produkuje silniki elektryczne dla koncernu Daimler.

W roku 2022 według danych GUS w gminie Czechowice-Dziedzice zarejestrowanych było 5 054 podmiotów gospodarczych, w tym 3 673 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz 1 381 osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej.

Największy udział w ogóle podmiotów gospodarczych w gminie mają handel, budownictwo, usługi oraz przetwórstwo przemysłowe.

Według danych GUS, na dzień 31 grudnia 2023 r. gminę zamieszkuje 44 488 osób, z czego 48,5% to mężczyźni, a 51,5% to kobiety. W latach 2002-2023 liczba mieszkańców wzrosła o 2,9%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,4 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W 2022 roku Gmina Czechowice-Dziedzice ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -118. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,65 na 1000 mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice. W tym samym roku zarejestrowano 423 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 458 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Czechowice-Dziedzice -35. W tym samym roku 9 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 4 wymeldowania za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 5.

57,8% mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice jest w wieku produkcyjnym, 19,5% w wieku przedprodukcyjnym, a 22,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania

W tabeli poniżej przedstawiono Wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza.

Tabela 3 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2021-2024 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2028“			
Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze gminy związana z realizacją kierunków działań naprawczych			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Aktualizacja „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czechowice-Dziedzice”	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2020-2023 gmina nie aktualizowała planu gospodarki niskoemisyjnej.</p> <p>28 stycznia 2020 roku uchwałą nr XIX/195/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach przyjęto „Program Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2020-2021”.</p>	przyjęcie PONE
2.	Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego Gminy Czechowice-Dziedzice	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 realizowano zadanie budowy i wymiany oświetlenia ulicznego. W ramach ww. zadania zamontowano łącznie 28 nowych opraw oświetlenia ulicznego za łączną kwotę 176 627,73 zł, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2021 rok – 12 opraw w ulicy: bocznej Traugutta, Rzeczej, Bory, Orzeszkowej, Lisiej, Szwajcarskiej Dolinie, Akacjowej; koszt: 62 269,33 zł, • 2022 rok – 8 opraw w ulicy: Międzyrzeckiej, Orzeszkowej, bocznej Traugutta i Londzina; koszt: 64 497,40 zł, • 2023 rok – 8 opraw w ulicy: Międzyrzeckiej, Modrzewiowej i Dożynkowej; koszt: 49 861,00 zł. 	28 opraw oświetlenia ulicznego
3.	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 w ramach realizacji zadania założono projekt pn. „Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Czechowicach-Dziedzicach z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii - etap II. Dotyczył on kompleksowej termomodernizacji 6 budynków użyteczności publicznej w Gminie Czechowice-Dziedzice z wykorzystaniem w części obiektów odnawialnych źródeł energii, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szkoły Podstawowej w Zabrzegu, • Przedszkola Publicznego nr 8 w Czechowicach-Dziedzicach, • Szkoły Podstawowej nr 8 w Czechowicach-Dziedzicach, • Szkoły Podstawowej nr 3 w Ligocie, • Noclegowni OPS, • obiektu przeznaczonego na siedzibę AZK. <p>Na realizację projektu założono 7 228 304,56 zł.</p> <p>W latach 2020-2023 w ramach ww. projektu realizowano zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja budynku byłego Zespołu Szkół Specjalnych z przeznaczeniem na Administrację Zasobów Komunalnych; wartość zadań termomodernizacyjnych: 1 196 944,97 zł, 	6 obiektów poddanych termomodernizacji

		<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana sposobu ogrzewania w budynku przy ul. Legionów 187A, gdzie funkcjonuje oddział poczty oraz biblioteki; wydatkowano: 39 991,11 zł, • Termomodernizacja PP Nr 8 w Czechowicach-Dziedzicach-Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej. Zakres prac obejmował między innymi: termomodernizację budynku, montaż 8 sztuk paneli fotowoltaicznych, modernizację instalacji centralnego ogrzewania; wydatkowano: 797 484,10 zł, • Termomodernizacja SP Nr 8 w Czechowicach-Dziedzicach. Zakres prac obejmował między innymi: termomodernizację budynku, montaż 17 paneli fotowoltaicznych, modernizację instalacji centralnego ogrzewania; wydatkowano: 2 944 243,24 zł, • Szkoła Podstawowa nr 3 Ligota – w 2021 roku wykonano m.in.: wymianę okien drewnianych na nowe PCV (piwnica), izolację pionową i docieplenie ścian fundamentowych i cokołu, docieplenie ścian piwnic powyżej cokołu, docieplenie ścian nadziemna, docieplenie stropu ostatniej kondygnacji, instalację c.o. oraz montaż paneli fotowoltaicznych; wydatkowano: 648 030,96 zł, • Szkoła Podstawowa w Zabrzegu – w 2022 roku wykonano m.in.: wymianę drzwi zewnętrznych, docieplenie ścian w gruncie (budynek główny), docieplenie piwnic powyżej cokołu (budynek główny), docieplenie nadziemna (budynek główny), docieplenie stropu ostatniej kondygnacji (budynek główny), docieplenie ścian w gruncie i cokołu (sala gimnastyczna), docieplenie ścian nadziemna (sala gimnastyczna i łącznik) oraz instalację fotowoltaiczną; wydatkowano: 1 174 182,35 zł. 	
4.	Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych (realizacja PONE)	<p>WFOŚiGW w Katowicach</p> <p>W latach 2021-2023 mieszkańcy z terenu gminy złożyli 517 wniosków w ramach Programu Czyste Powietrze. Zamontowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 311 szt. kotłów gazowych kondensacyjnych klasy efektywności energetycznej minimum A, • 72 szt. kotłowni gazowych, • 1 kocioł zgazowujący drewno, • 17 szt. kotłów na pellet drzewny, • 11 szt. kotłów na węgiel spełniających wymogi Programu, • 125 szt. pomp ciepła o podwyższonej klasie efektywności energetycznej, • 16 szt. systemów ogrzewania elektrycznego. <p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 w budynkach gminnych zlikwidowano 17 szt. kotłów węglowych. W zamian zainstalowano 5 szt. kotłowni gazowych, a w 12 przypadkach budynki podłączono do miejskiej sieci ciepłowniczej. Natomiast w lokalach AZK w zarządzie Wspólnoty Mieszkaniowej zlikwidowano 28 szt. kotłów węglowych. W zamian zainstalowano ogrzewanie etażowe gazowe.</p> <p>W ramach projektu pn.: „Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, tj. Kolorowa 2, Lipowska 24, Słowackiego 32, Towarowa 2 na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice” wykonano termomodernizację budynków przy ulicach: Kolorowej 2 w Bronowie, Lipowskiej 24, Towarowej 2 Słowackiego 32 w Czechowicach-Dziedzicach oraz docieplenie ścian i wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w budynkach przy ulicach: Towarowej 2 i Juliusza Słowackiego 32 w Czechowicach-Dziedzicach. W 2022 roku wydatkowano: 1 333 866,97 zł.</p>	<p>311 szt. kotłów gazowych</p> <p>72 szt. kotłowni gazowych,</p> <p>kocioł zgazowujący drewno,</p> <p>17 szt. kotłów na pellet drzewny,</p> <p>11 szt. kotłów na węgiel</p> <p>125 szt. pomp ciepła</p> <p>16 szt. systemów ogrzewania elektrycznego</p> <p>w ramach Programu Czyste Powietrze</p>

		<p>Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o.</p> <p>W 2022 roku realizowano zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Projekt i budowa wysokoparametrowego przyłącza ciepłowniczego do budynku wielorodzinnego przy ul. Dolnej”. W ramach zadania podłączono do sieci ciepłowniczej budynek mieszkalny wielorodzinny o zapotrzebowaniu mocy równym 250 kW. Ponadto został zakupiony i zainstalowany kompaktowy węzeł cieplny wraz z buforem stabilizacyjnym, • „Projekt i budowa wysokoparametrowego przyłącza ciepłego do budynku wielorodzinnego przy ul. Wesolej”. W ramach zadania wykonano przyłącze ciepłownicze do budynku mieszkalnego prowadzone od istniejącej w tym rejonie preizolowanej sieci ciepłowniczej 2 x DN80, • „Budowa wysokoparametrowego przyłącza ciepłego do budynku NZOZ „Zdrowie” przy ul. Traugutta. W ramach zadania wybudowano przyłącze ciepłownicze prowadzone od istniejącego w tym rejonie przyłącza preizolowanego 2 x DN50 do budynku przychodni NZOZ „Zdrowie”, • „Budowa wysokoparametrowego przyłącza do budynku wielorodzinnego przy ul. Towarowej” – w 2022 roku wydano warunki techniczne przyłączenia do sieci ciepłowniczej, • W 2022 r w ramach usuwania awarii na sieci ciepłowniczej wymieniono i zmodernizowano łącznie 60 mb izolacji cieplnej rurociągów. <p>Administracja Mieszkań SILESIA</p> <p>W latach 2020-2023 w ramach realizacji zadania na budynku Wspólnoty Mieszkaniowej Łagodna 14 w Czechowicach-Dziedzicach zainstalowano 1 instalację fotowoltaiczną. Ponadto w 14 budynkach (101 lokali mieszkalnych) zmieniono źródła ciepła z węglowych na gazowe.</p> <p>Czechowicka Spółdzielnia Mieszkaniowa</p> <p>W latach 2020-2023 w ramach realizacji zadania przeprowadzono następujące działania termomodernizacyjne w posiadanych budynkach mieszkalnych wielorodzinnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Docieplenie stropów piwnicznych w 5 budynkach, • Docieplenie stropodachu w 1 budynku, • Wymiana stolarki okiennej: na klatkach schodowych 15 budynków, w piwnicach 27 budynków, na strychach 6 budynków oraz montaż luksferów w nasświetlach klatek schodowych w 9 budynkach, • Wymianę oświetlenia na lampy LED w: piwnicach 27 budynków, nad wejściami do 9 budynków, na strychu w 7 budynkach. • W 10 lokalach mieszkalnych 1 budynku wielorodzinnego zlikwidowano piece węglowe i zastąpiono je instalacją gazową. <p>Spółdzielnia Mieszkaniowa Hutnik</p> <p>W ramach realizacji zadania w 2023 roku wykonano docieplenie stropów piwnic w 6 budynkach mieszkalnych.</p> <p>W latach 2020-2023 w budynkach należących do Spółdzielni zlikwidowano/ wymieniono ok. 5 piece węglowych. Nie instalowano urządzeń wykorzystujących OZE.</p>	
5.	Program poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie udziału OZE w wytwarzaniu energii na	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W 2018 roku rozpoczęto realizację programu grantowego pn. „Program poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie udziału Odnawialnych Źródeł Energii w wytwarzaniu energii na terenie</p>	

	terenie Gminy Czechowice-Dziedzice (dotacja)	<p>Gminy Czechowice-Dziedzice” (Uchwała nr XLIII/471/18 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 16 stycznia 2018 roku). Projekt polegał na wykonaniu 660 instalacji OZE wytwarzających energię ciepłą i/lub elektryczną w budynkach mieszkalnych będących własnością Mieszkańców Gminy Czechowice-Dziedzice. W projekcie udzielono granty na dostawę i montaż 660 szt. instalacji OZE, w tym instalacji fotowoltaicznych (413 szt.), solarnych (109 szt.), pomp ciepła (powietrzne – 89 szt. i gruntowe – 25 szt.) oraz kotłów na biomasę (24 szt.)</p> <p>Realizacja projektu miała na celu poprawę efektywności energetycznej regionu poprzez rozwój energetyki rozproszonej i prosumenckiej energii odnawialnej. Realizacja pozwoliła na zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym Gminy, przyczyniła się do poprawy jakości powietrza dzięki redukcji zanieczyszczeń, w tym CO₂ oraz PM10 oraz poprawy sytuacji zdrowotnej i ekonomicznej mieszkańców.</p> <p>W okresie 2020-2022 wydatkowano kwotę 12 869 180,37 zł.</p> <p>W ramach projektu pn.: „Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, tj. Kolorowa 2, Lipowska 24, Słowackiego 32, Towarowa 2 na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice” wykonano termomodernizację budynków przy ulicach: Kolorowej 2 w Bronowie, Lipowskiej 24, Towarowej 2 Słowackiego 32 w Czechowicach-Dziedzicach oraz docieplenie ścian i wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w budynkach przy ulicach: Towarowej 2 i Juliusza Słowackiego 32 w Czechowicach-Dziedzicach. W 2022 roku wydatkowano: 1 333 866,97 zł</p>	
6.	Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	<p>Przedsiębiorstwa</p> <p>Brak jest szczegółowych danych dotyczących realizacji zadania.</p>	-
7.	Monitoring zużycia paliw i nośników energii w budynkach użyteczności publicznej, system zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 kontynuowano wdrożony w 2018 roku system pozwalający na zdalne monitorowanie oraz regulację parametrów pracy urządzeń automatyki w celu optymalizacji zużycia ciepła w obiekcie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 2 przy ul. Polnej 33 w Czechowicach-Dziedzicach.</p>	1 system zarządzania energią
8.	Organizacja akcji edukacyjnych i społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 jednostki oświatowe będące w administracji Gminy Czechowice-Dziedzice organizowały na terenie gminy szereg działań, w tym:</p> <p>W 2021 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kółko ekologiczne – 14 listopada Dzień Czystego Powietrza, wykonano gazetkę, • Wycieczka przedmiotowa do pobliskiej firmy w mieście - warsztaty nt. odnawialnych źródeł energii, • W klasach siódmych SP nr 5 zostały przeprowadzone zajęcia „Wstrzymaj oddech. SMOG-talk!”, • Zajęcia edukacyjne na temat: „Co wisi w powietrzu?”, • W listopadzie w klasach trzecich zostały również przeprowadzone zajęcia związane z Dniem czystego powietrza, na których przeprowadzono eksperymenty, wykorzystano krzyżówki, diagramy itp., • Przy wejściu do szkoły znajdują się plakaty i materiały dotyczące ochrony powietrza i aktualnego stanu powietrza w rejonie szkoły, do których dostęp mają rodzice i uczniowie, • Na zajęciach komputerowych logowanie się na stronę internetową www.czecho.pl i odczytywanie alertu 	około 10 akcji rocznie

		<p>smogowego określającego jakość powietrza w danym dniu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia edukacyjne w ramach klasowych obchodów Światowego Dnia Czystego Powietrza – uświadamianie dzieciom ważności oddychania czystym powietrzem w połączeniu z ekologicznym podejściem do dbania o środowisko, w którym wszyscy żyjemy, • Oglądanie filmików edukacyjnych poruszających tematykę dbałości o czyste powietrze, • Wykonywanie doświadczeń mających na celu ukazanie dzieciom różnicy pomiędzy zanieczyszczonym a czystym powietrzem, • Pisanie opowiadań do podanych słów „kluczy” – smog, czyste powietrze, tlen, woda, śmieci, spaliny, kominy, piece – głośne czytanie zdań ułożonych przez dzieci, • Zaznajamianie dzieci z niskoemisyjnymi źródłami energii, podział pojazdów inny niż zwykle (pojazdy przyjazne środowisku i inne), • Wykonanie przez dzieci prac plastycznych „Narysuj, jak wyobrażasz sobie smog”, • Kodowanie – odkrywamy przez kodowanie elementów, zagrażających czystemu powietrzu, • Realizacja projektu „W poszukiwaniu czystego powietrza” podczas wyjazdu wakacyjnego nad polskie morze uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 5 w Czechowicach-Dziedzicach, podczas którego uczniowie zrealizowali program projektu, • Program Ochrony Powietrza: cykl pogadarek, konkurs plastyczny, konkurs literacki, wystawa plakatów edukacyjnych, • Lekcje e-learningowe Edukacyjnej Sieci Antysmogowej ESA NASK.pl z następujących zagadnień: Czym jest powietrze? Z czego się składa? Co jeszcze może znaleźć się między cząsteczkami powietrza? Jak przemieszczają się zanieczyszczenia? Miasteczko EKOMOTO, • Wykonanie prezentacji o tematyce przyczyn i skutków zanieczyszczeń środowiska, • Przeprowadzenie doświadczeń i obserwacji związanych z zanieczyszczeniem środowiska, zaprezentowanie wyników w przestrzeni szkolnej. <p>W 2022 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udział w kampanii Edukacyjnej Sieci Antysmogowej - montaż czujnika antysmogowego na budynku szkoły, • Edukacyjna Sieć Antysmogowa – materiały edukacyjne, akcje szkolne i inne działania informacyjne i edukacyjne, • Akcje prowadzone przez sekcję ekologiczną Samorządu Uczniowskiego, • Udział dzieci w Ogólnopolskim Konkursie „razem działamy czysto oddychamy”, • Zamontowanie na budynku szkoły zestawu pomiarowego zanieczyszczeń powietrza wraz z tablicą led informującą o jakości powietrza. <p>W 2023 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plakaty tworzone na potrzeby szkolnego konkursu "Czyste powietrze", • Przeszkolenie ekologiczne, przeszkolenie rodziców, przeszkolenie wychowawców, • Warsztaty w ramach ogólnopolskiej akcji antysmogowej "Edukacyjna Sieć Antysmogowa -NASK" Udział 	
--	--	--	--

		<p>w programie Edukacyjna Sieć Antysmogowa: udział w projekcie "Mierzymy się ze smogiem": montaż zewnętrznego miernika jakości powietrza, udział w konkursie, montaż wewnętrznego ekranu edukacyjnego, wyświetlanie treści edukacyjnych, realizacja programu cyfrowej edukacji ekologicznej ESA, prowadzenie lekcji o zanieczyszczeniu powietrza,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udział w ogólnopolskim programie „Zielone Laboratoria – Lafarge” mającym na celu przeprowadzenie lekcji o klimacie i zapobieganiu zanieczyszczeniom powietrza. Lekcje geografii i biologii w klasach 7,8 na temat: „Ślad węglowy”, „Zasoby wodne”, „Energia”, • Współpraca z Fundacją Ekologiczną „Arka” – warsztaty dla klas 5 w ramach lekcji geografii „Dzień Czystego Powietrza”, • Udział w ogólnopolskim projekcie ekologicznym „Ekoeksperymentarium” – lekcje on-line na temat ochrony środowiska, • Udział w konkursach w ramach projektu "Z zapalem przeciw zmianom klimatu - zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice": konkurs plastyczny "Oddychamy tym, co mamy", "Alternatywne środki transportu", • Innowacja pedagogiczna propagująca zachowania ekologiczne w tym ochronę czystości powietrza "Zakochaj się w Małej Ojczyźnie". <p>Centrum Edukacji Ekologicznej w Czechowicach-Dziedzicach W 2023 roku realizowano projekt pn. "Z zapalem przeciw zmianom klimatu- zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice" mający na celu podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży na temat zmian klimatu i ich skutków. Projekt przewidywał przeprowadzenie konkursów m.in. w tematyce ochrony powietrza oraz oszczędzania zasobów i alternatywnych środków transportu.</p> <p>Ponadto Centrum Edukacji Ekologicznej w Czechowicach-Dziedzicach w ramach swojej oferty edukacyjno-doradczej prowadził dyżury ekodoradców i konsultacje programu „Czyste Powietrze”. Podczas konsultacji z ekodoradcami mieszkańcy mogli uzyskać informację o dostępnych formach wsparcia oraz dotacjach na wymianę źródeł ciepła (w tym o programie „Czyste Powietrze”), dowiedzieć się jak podnieść efektywność energetyczną budynków oraz otrzymać pomoc w doborze optymalnego ekologicznego źródła ciepła.</p>	
9.	Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	<p>WIOŚ w Katowicach Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza odbywa się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.</p> <p>W latach 2020-2023 WIOŚ w Katowicach przeprowadził w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice 23 kontrole w zakresie ochrony powietrza. W 15 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów. W 5 przypadkach nałożono kary finansowe.</p>	23 kontrole
10.	Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń		
11.	Wzmacnianie kontroli egzekwowania prawa w zakresie ochrony powietrza	<p>Straż Miejska w Czechowicach-Dziedzicach W latach 2020-2023 przeprowadzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 704 kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w paleniskach domowych. Stwierdzono 24 wykroczenia - wystawiono 11 mandatów i 13 pouczeń, • 359 kontroli w zakresie spalania odpadów na powierzchni ziemi. Stwierdzono 126 wykroczeń - wystawiono 62 mandaty i 64 pouczenia. 	704 kontrole przestrzegania zakazu spalania odpadów w paleniskach domowych

12.	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 na drogach gminnych wykonywano następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Przebudowa drogi gminnej ul. Zaciszna w Ligocie - etap 2” – wzmocniono podbudowę i wykonano nawierzchnię mineralno-bitumiczną na odcinku 348 m; koszt 433 999,35 zł, • „Modernizacja dróg gminnych w obszarze realizacji zadania "Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Czechowice-Dziedzice - etap 2" – wzmocniono podbudowy i wykonano nawierzchnie mineralno-bitumiczne na drogach o łącznej długości ok. 20 km; koszt 9 671 322,85 zł, • „Remont ul. Słonecznej w Czechowicach-Dziedzicach w ramach Projektu „Rozwój infrastruktury drogowej w Gminie Czechowice-Dziedzice poprzez budowę i przebudowę dróg gminnych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną” – wymieniono konstrukcję drogi i wykonano nawierzchnię mineralno-bitumiczną; długość 379 m; koszt 1 068 031,75 zł, • „Budowa chodnika w ciągu ul. Powstańców Śląskich w Ligocie w ramach Projektu „Rozwój infrastruktury drogowej w Gminie Czechowice-Dziedzice poprzez budowę i przebudowę dróg gminnych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną” – wybudowano chodnik o długości 680 mb; wykonano nawierzchnię mineralno-bitumiczną na długości 160 m; koszt 834 596,86 zł, • „Przebudowa odcinka pasa drogowego przy ul. Gazdy w Zabrzegu” – wykonano nowy odcinek drogi o długości 106 m; wykonano nową konstrukcję drogi i nawierzchnię mineralno-bitumiczną; koszt 830 183,92 zł, • „Budowa drogi dojazdowej gminnej ul. Cichy Kąć w Czechowicach-Dziedzicach” – wymieniono konstrukcję drogi i wykonano nawierzchnię mineralno-bitumiczną; długość 454 m; koszt 933 688,06 zł. <p>ZDP w Bielsku-Białej</p> <p>W latach 2021-2023 na terenie gminy Czechowice-Dziedzice zakończono następujące inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przebudowa drogi powiatowej nr 4453S ul. Prusa w Czechowicach-Dziedzicach wraz z chodnikami, oraz przebudową skrzyżowania z drogą gminną nr 350012S na rondo. Koszt realizacji inwestycji: 7 613 697,30 zł, • Budowa miejsc postojowych wraz z przebudową chodnika w ciągu DP 4463S ul. Szkolnej w Czechowicach-Dziedzicach – koszt: 183 328,31 zł, • Budowa chodnika przy DP nr 4430S ul. Do Zapory w Zabrzegu – powstał nowy chodnik na długości 150 mb – koszt: 612 129,95 zł, • Budowa chodnika przy DP 4426S ul. Bielskiej w Ligocie – koszt: 14 254,19 zł, • Budowa chodnika przy DP 4439S ul. Międzyrzeckiej w Bronowie – koszt: 4 059,00 zł, • Przebudowa DP nr 4431S ul. Miliardowickiej w Zabrzegu – koszt: 265 163,36 zł, • Przebudowa DP nr 4441S Czechowice-Dziedzice – Kaniów ul. Węglowa na długości wraz z chodnikami oraz zatokami autobusowymi na odcinku od ul. Traugutta do torów kolejowych na długości 492 mb w Czechowicach-Dziedzicach – koszt: 3 746 646,63 zł. 	<p>przebudowa/ modernizacja/ remont 6 odcinków dróg gminnych</p> <p>przebudowa 3 odcinków dróg powiatowych</p>
-----	--	---	--

		<p>W ramach bieżącego utrzymania dróg powstały nowe nawierzchnie na drogach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4440S Ligota- DK1- Czechowice-Dziedzice ulica Mazańcowicka w Czechowicach-Dziedzicach – 0,622 km, • 4431S Zabrzeg-Ligota ul. Rolników w Ligocie – 0,113 km, • 4440S Ligota- DK1- Czechowice-Dziedzice w Czechowicach-Dziedzicach – 0,650 km, • 4440S ul. Mazańcowicka w Czechowicach-Dziedzicach na długości 652 km. • 4446S ul. Lipowska w Czechowicach-Dziedzicach na długości 85 mb. <p>Ponadto prowadzone były następujące prace związane z bieżącym utrzymaniem obiektów mostowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naprawa uszkodzonego separatora mostu w ciągu DP 4425S ul. Waryńskiego w Czechowicach-Dziedzicach, • Naprawa uszkodzonego umocnienia potoku pod mostem w ciągu DP 4431S ul. Długa w Ligocie, • Naprawa uszkodzonych chodników i wymiana uszkodzonych krawężników wiaduktu w ciągu DP 4463S ul. Szkolna w Czechowicach-Dziedzicach, • Naprawa uszkodzonych nawierzchni żywicznych kap chodnikowych mostu w ciągu DP 4428S ul. Ligocka w Ligocie, • Naprawa dylatacji na wiadukcie w ciągu DP 4454S ul. Traugutta w Czechowicach-Dziedzicach, • Wykonanie schodów terenowych przy wiadukcie nad torami PKP w ciągu ul. Legionów w Czechowicach-Dziedzicach, • Naprawa umocnienia skarp pod mostem w ciągu DP 4439S ul. Kunza w Bronowie, • Naprawa uszkodzonych nawierzchni kap chodnikowych – wykonanie nawierzchni bitumicznych modyfikowanych polimerami na moście w ciągu DP 4439S ul. Kunza w Bronowie, • Wykonanie kapy chodnikowej wraz z wymianą uszkodzonych krawężników na wiadukcie w ciągu DP4463S ul. Szkolna w Czechowicach-Dziedzicach, • Naprawa słupów podpór wiaduktu w ciągu DP 4454S ul. Traugutta w Czechowicach-Dziedzicach, • Naprawa schodów prowadzących z wiaduktu w ciągu DP nr 4454S ul. Traugutta w Czechowicach-Dziedzicach na ul. Towarowej, • Remont balustrad na moście w ciągu DP 4440S ul. Mazańcowicka w Ligocie – wykonanie części przelotowej przepustu oraz ścian czołowych w rejonie skrzyżowania z DP 4431S ul. Długa w Ligocie z ul. Barwną, • Remont dylatacji na wiadukcie w ciągu DP nr 4454S ul. Traugutta w Czechowicach-Dziedzicach, • Oczyszczenie przepustów ramowych w ciągu DP 4426S ul. Czyża w Bronowie z naniesionego materiału ziemnego oraz oczyszczenie umocnienia brzegów z roślinności, • Wykonano izolację z nawierzchni modyfikowanej na kapach chodnikowych wiaduktu i na schodach skarpowych w ciągu ul. Traugutta w Czechowicach-Dziedzicach, 	
--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Wymieniono balustrady na barieroporęcze na moście w ciągu ul. Bestwińskiej w Czechowicach-Dziedzicach, • Remont kapy chodnikowej na moście w ciągu ul. Bestwińskiego w Czechowicach-Dziedzicach. <p>W ramach prac odtworzeniowych po budowie kanalizacji sanitarnej w 2023 roku wykonano na zlecenie PIM Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach nową nawierzchnię na pozostałym zakresie ul. Lipowskiej oraz ul. Zamkowej.</p> <p>Dodatkowo w ramach robót naprawczych po wykonanej rozbudowie infrastruktury kolejowej firma Budimex, realizująca to zadanie, wykonała odnowę nawierzchni dwóch najbardziej zniszczonych podczas swoich robót odcinków dróg powiatowych tj. na ul. Legionów w Czechowicach-Dziedzicach wykonano 0,4 km i na ul. Waryńskiego w Zabrzegu 1,5 km nawierzchni.</p> <p>W 2024 roku zakończono przebudowę DP nr 4116S ul. Legionów w Czechowicach-Dziedzicach na odcinku DK1 do ul. Narutowicza. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 6 262 077,45 zł.</p> <p>Ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • W czerwcu 2024 roku planowane jest zakończenie budowy chodnika na długości około 390 mb tj. od ul. Ochodzkiej do ul. Rakowej przy DP nr 4428S ul. Ligockiej w Ligocie. Całkowity koszt: 996 919,63 zł, • W listopadzie 2024 roku planowane jest zakończenie przebudowy DP nr 4116S ul. Legionów w Czechowicach-Dziedzicach na odcinku od ul. Lipowskiej do granicy Bielska-Białej. W ramach zadania na długości około 1,8 km przebudowana zostanie nowa ścieżka rowerowa. Całkowity koszt: 19 514 000,00 zł. 	
13.	Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy mający na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	<p>Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach Sp. z o.o.</p> <p>W 2022 roku zakończono realizację projektu pn. „Elektromobilna komunikacja miejska w Czechowicach-Dziedzicach”. Początkiem 2020 roku podjęto działania zmierzające do pozyskania środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, działanie 4.5 Niskoemisyjny transport miejski oraz efektywne oświetlenie, poddziałanie 4.5.2. Niskoemisyjny transport miejski oraz efektywne oświetlenie RIT Południowy oraz w ramach Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Program GEPARD II - transport niskoemisyjny, część 3) Śląsk – Zagłębie bezemisyjnego transportu publicznego) na dofinansowanie projektu „Elektromobilna komunikacja miejska w Czechowicach-Dziedzicach”.</p> <p>W 2022 roku zakupiono 2 autobusy zeroemisyjne elektryczne przegubowe. W 2023 roku zaś zakupiono 2 używane autobusy z silnikiem diesla Euro 5 i Euro 6. Wydatkowano: 7 590 800,00 zł.</p>	2 autobusy zeroemisyjne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Od 1 lipca 2021 roku istnieje system informacji o źródłach ogrzewania budynków w Polsce (Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków - CEEB). Proces składania deklaracji był obowiązkowy i należało wypełnić deklarację do 30 czerwca 2022 roku. Miał na celu zebranie wszystkich danych dotyczących źródeł ciepła i spalania paliw w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych.

Zgodnie z danymi CEEB na dzień 31.12.2023 r. na terenie gminy zlokalizowane były następujące ilości źródeł ciepła:

- lokale mieszkalne podłączone do miejskiej sieci ciepłowniczej – 322 szt.,
- kotły na paliwo stałe z ręcznym podawaniem paliwa/zasypowy (poniżej klasy 3 lub brak informacji, klasa 3, klasa 4) – 2 086 szt.,
- kotły na paliwo stałe z automatycznym podawaniem paliwa/ z podajnikiem (klasa 5) – 1 756 szt.,

- kominek/ koza/ ogrzewacz powietrza na paliwo stałe – 1 196 szt.,
- piec kaflowy na paliwo stałe – 382 szt.,
- trzon kuchenny/ piecokuchnia/ kuchnia węglowa – 237 szt.,
- kocioł gazowy - 5 061 szt.,
- kocioł olejowy – 34 szt.,
- pompa ciepła – 311 szt.,
- ogrzewanie elektryczne – 388 szt.¹

Aktualnie na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice jest 17 firm posiadających aktualne decyzje wydane przez Starostę Bielskiego w zakresie emisji pyłów i gazów do powietrza.

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy. Część wskaźników została zaczerpnięta z Programu Ochrony Środowiska Gminy Czechowice-Dziedzice, a część z Polityki Ekologicznej Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.

Tabela 4 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony powietrza

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2020	Stan aktualny 2023
1	Stężenie średnioroczne NO ₂ [µg/m ³]	17 µg/m ³ Bielsko-Biała, ul. Partyzantów / poziom dopuszczalny 20 µg/m ³	12,1 µg/m ³ Goczałkowice-Zdrój przy ul. Parkowej / poziom dopuszczalny 20 µg/m ³
2	Stężenie średnioroczne SO ₂ [µg/m ³]	6,3 µg/m ³ Bielsko-Biała, ul. Partyzantów / poziom dopuszczalny 40 µg/m ³	5,1 µg/m ³ Bielsko-Biała przy ul. Kossak-Szczuckiej 19 / poziom dopuszczalny 40 µg/m ³
3	Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 [µg/m ³]	44 µg/m ³ Pszczyna, ul. Bogedaina / poziom dopuszczalny PM10 - 40 µg/m ³	19 µg/m ³ Goczałkowice-Zdrój przy ul. Parkowej / poziom dopuszczalny 40 µg/m ³
4	Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy, w której leży gmina	Klasa C: PM10, benzo(a)piren w pyle PM10, PM2,5	Klasa C dotyczy: benzo(a)piren w pyle PM10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Czechowice-Dziedzice, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego

4.1.1. Opis stanu obecnego

4.1.1.1. Jakość powietrza na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice

Ocenę jakości powietrza na terenie gminy Czechowice-Dziedzice przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach tj.: Roczna ocenę jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2023.

Ocena przeprowadzona jest w pięciu wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego:

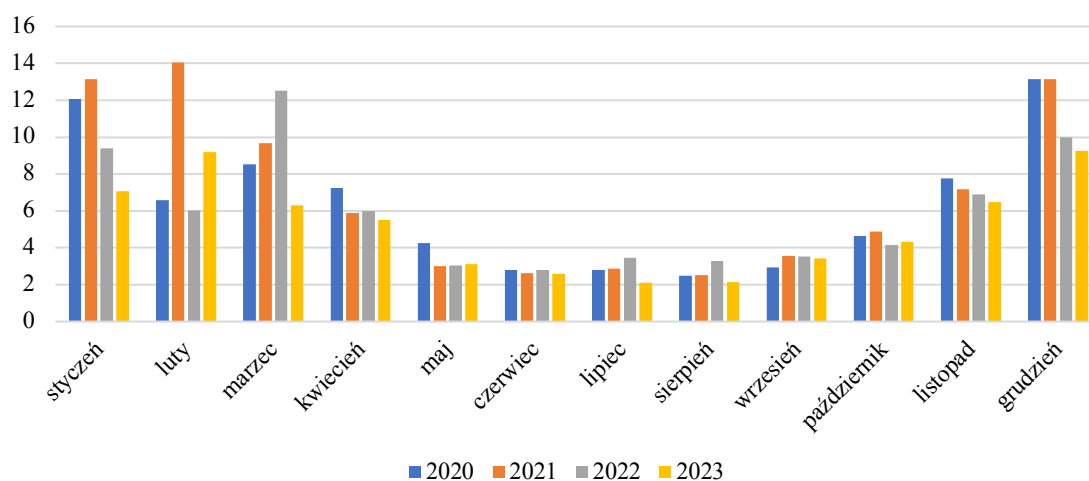
- strefa śląska (obejmująca gminę Czechowice-Dziedzice),
- aglomeracja górnośląska,

¹ Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków – CEEB, dane z gminy Czechowice-Dziedzice

- aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- miasto Bielsko-Biała,
- miasto Częstochowa.

Na terenie strefy śląskiej oceny prowadzone są w oparciu o stacje pomiarowe znajdujące się poza terenem gminy Czechowice-Dziedzice. Najbliższa stacja pomiarowa zlokalizowana jest na terenie sąsiedniej gminy Goczałkowice-Zdrój w miejscowości Goczałkowice-Zdrój przy ul. Parkowej, gdzie prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary imisyjne stężeń tlenków azotu (NO, NO₂, NO_x), ozonu, benzenu oraz pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, a także pomiary parametrów meteorologicznych oraz w Bielsku-Białej przy ul. Kossak-Szczuckiej 19, gdzie prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary imisyjne stężeń tlenków azotu (NO, NO₂, NO_x), dwutlenku siarki (SO₂), ozonu, benzenu oraz pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, a także pomiary parametrów meteorologicznych.

Poniżej przedstawiono analizę wyników pomiarów jakości powietrza na stacji w Goczałkowicach-Zdroju oraz w Bielsku-Białej, uwzględnianych przy ocenie rocznej jakości powietrza dla województwa śląskiego w latach 2020-2023 r.

LEGENDA:

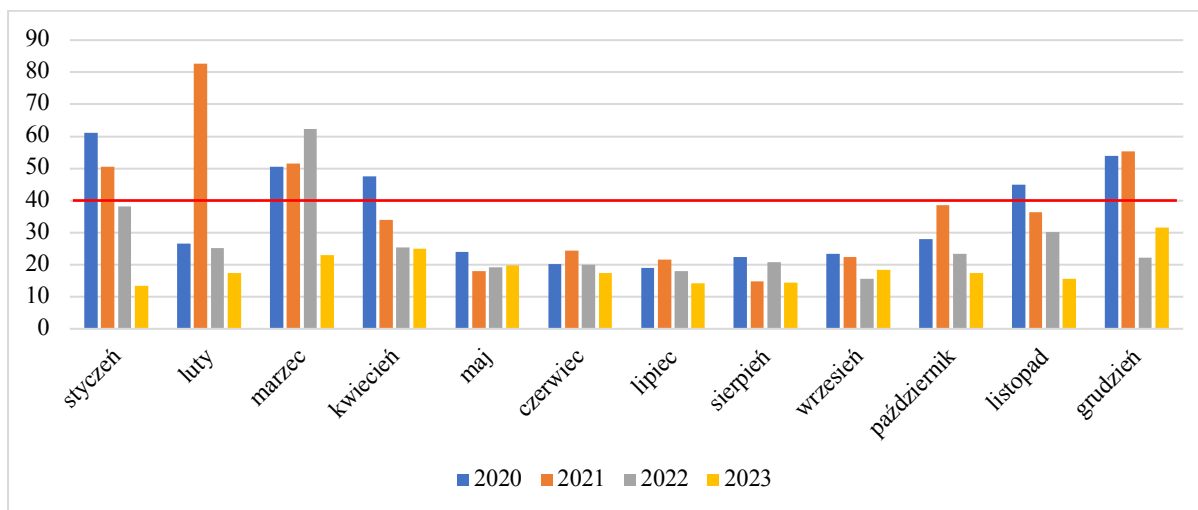
 czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia (rok kalendarzowy)

Rysunek 2 Średnie stężenie dwutlenku siarki na stacji w Bielsku-Białej przy ul. Kossak-Szczuckiej 19 w latach 2020-2023 (µg/m³)

Źródło: Pomiar automatyczny – Monitoring Powietrza za lata 2020-2023

Maksymalne miesięczne stężenia dwutlenku siarki odnotowano w grudniu 2020 roku tj. 30,7 µg/m³. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła 11,8 µg/m³ w 2020 roku, 12,1 µg/m³ w 2021 roku, 11,5 µg/m³ w 2022 roku oraz 5,1 µg/m³ w 2023 roku a zatem poniżej poziomu dopuszczalnego (20 µg/m³). Wartości średnio roczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenia dwutlenku siarki.

Z powodu braku szczegółowych danych nie jest możliwe określenie maksymalnego średniego stężenia dwutlenku azotu. Natomiast średnia wartość roczna stężenia dwutlenku azotu wyniosła 25,4 µg/m³ w 2020 roku, 23,8 µg/m³ w 2021 roku, 11 µg/m³ w 2022 roku oraz 12,1 µg/m³ w 2023 roku a zatem poniżej poziomu dopuszczalnego (40 µg/m³). Wartości średnio roczne wskazują delikatną na poprawę jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenia dwutlenku azotu.

LEGENDA:

— czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia (rok kalendarzowy)

Rysunek 3 Średnie stężenie pyłu PM10 na stacji w Goczałkowicach-Zdroju przy ul. Parkowej w latach 2020-2023 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: Pomiar automatyczny – Monitoring Powietrza za lata 2020-2023

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu PM10 odnotowano w lutym 2021 tj. $82,65 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Średnia wartość roczna wyniosła: $35,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku, $37,20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, $26,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz $19,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku a zatem poniżej poziomu dopuszczalnego, tj. $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Wartości średnio roczne wskazują na poprawę jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenie pyłu PM10.

Według oceny rocznej jakości powietrza na terenie województwa śląskiego, prowadzonej przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, na podstawie matematycznego modelu rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu, jakość powietrza w gminie nie odbiegała od poziomu odpowiadającego obowiązującym normom. Sporadycznie występowały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych takich zanieczyszczeń, jak: pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5, benzo(a)piren, ozon.

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza za 2023 roku określono strefy dla województwa śląskiego, w których doszło do przekroczenia standardów imisyjnych – w porównaniu do 2022 roku, w 2023 roku klasa w strefie śląskiej zmieniła się z klasy C na A, w przypadku pyłu zawieszonego PM10 oraz we wszystkich strefach dla pyłu zawieszonego PM2,5 z klasy C1 na A1. W przypadku poziomu celu długoterminowego ze względu na ochronę zdrowia ludzi strefy uzyskały ponownie klasę D2. W ocenie rocznej dokonanej pod kątem ochrony roślin w strefie śląskiej stwierdzono brak przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz poziomu docelowego dla ozonu. W przypadku poziomu celu długoterminowego ze względu na ochronę roślin strefa śląska uzyskała ponownie klasę D2.

Dla pozostałych zanieczyszczeń: dwutlenek siarki SO_2 , tlenki azotu NO_x , tlenek węgla CO, benzen C_6H_6 , ołów-Pb, arsen-As, kadm-Cd, nikiel-Ni standardy imisyjne na terenie wszystkich stref (cały obszar województwa) również były dotrzymane. W przypadku stref, dla których POP zostały określone, a standardy jakości powietrza są nadal przekraczane, zarząd województwa obowiązany będzie do aktualizacji programu po okresie 3 lat od wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza uwzględniając działania ochronne dla wrażliwych grup ludności.

Na przestrzeni ostatnich lat przeanalizowano uchwalone programy ochrony powietrza, których zadaniem była diagnoza stanu jakości powietrza oraz wskazanie działań naprawczych, skutkujących poprawą lub utrzymaniem jakości powietrza na obszarach wykonywanych pomiarów.

Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr VI/21/12/2020 z dnia 22 czerwca 2020 roku przyjął „Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego”. Uchwałą nr VI/62/8/2023 z dnia 20 listopada 2023 roku Sejmik Województwa Śląskiego przyjął aktualizację „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 roku. Celem Programu jest wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz dwutlenku azotu (tylko w strefie aglomeracja górnośląska), a także poziomu docelowego benzo(a)pirenu, a następnie wskazanie działań naprawczych, które pomogą poprawić jakość powietrza.

Opracowany Program ochrony powietrza składa się z:

- części opisowej, która uwzględni charakterystykę stref objętych Programem, analizę stanu jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszono PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu, ozonu i dwutlenku azotu, działania naprawcze wraz z możliwymi źródłami ich finansowania oraz plan działań krótkoterminowych,
- części wskazującej obowiązki i ograniczenia związane z realizacją Programu oraz PDK, która określa również sposób monitorowania postępu realizacji POP,
- uzasadnienia zakresu zagadnień określonych i ocenionych przez Zarząd Województwa Śląskiego, w którym zawarte są informacje dotyczące uwarunkowań wynikających z planów zagospodarowania przestrzennego, bilans emisji do powietrza zanieczyszczeń objętych Programem, analiza ekonomiczna możliwych do zastosowania działań i prognoza stanu jakości powietrza po zrealizowaniu działań naprawczych,
- załączników, gdzie opisano przebieg konsultacji społecznych i opiniowania projektu dokumentu oraz zamieszczono mapy.

Do analiz, które były niezbędne w Programie ochrony powietrza wykorzystano dane dla roku 2022, który jest rokiem bazowym. Natomiast realizacja zadań zaplanowana jest do roku 2026. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane i wybrane tak, by za zaangażowane środki finansowe zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza.

Zgodnie z ww. programem całkowita emisja pyłu PM10 i PM 2,5 oraz B(a)P wymagana do zredukowania w latach 2022-2026 na terenie gminy wynosi:

- pył PM10 – 96 Mg/rok,
- pył PM2,5 – 92 Mg/rok,
- B(a)P – 0,052 Mg/rok.

Efekt rzeczowy dla realizacji działania naprawczego PL2405_ZSO w latach 2022-2026 wynosi:

- wymagana liczba kotłów do wymiany – 4 680 szt.
- wymagana powierzchnia lokali – 360 360 m²,
- szacunkowe koszty – 79 560 000,00 zł².

Obowiązki Burmistrza Gminy Czechowice-Dziedzice w ramach realizacji Programu ochrony powietrza:

- przedkładanie Marszałkowi Województwa sprawozdań z realizacji działań ujętych w Programie,
- prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów użyteczności publicznej i mieszkalnych poprzez termomodernizację czy wymianę źródeł ciepła,
- przekazywanie informacji i ostrzeżeń związanych z Planem Działań Krótkoterminowych,
- realizacja działań ujętych w planie działań krótkoterminowych, w zależności od ogłoszonego alarmu,
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza.

4.1.1.1. Emisja z emitorów liniowych

Obszar gminy Czechowice-Dziedzice obsługuje system dróg publicznych kategorii krajowej, powiatowej i gminnej oraz sieć dróg wewnętrznych. Aktualnie długość wszystkich dróg publicznych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice wynosi 294,061 km, w tym:

- drogi krajowa nr 1 – relacji Gdańsk – Zwardoń (granica państwa) odcinek o długości 8,4 km,
- drogi powiatowe – odcinki o łącznej długości 70,066 km (38,691 km na terenie miasta i 31,375 km na terenie sołectw), w tym:
 - 4425S Czechowice- Zabrzeg- Międzyrzecze- Wapienica ul. Waryńskiego, Sikorskiego, Zabrzaska, Wapienicka,
 - 4426S Landek- Ligota- Międzyrzecze- Komorowice ul. A. Czyża, Bronowska, Bielska,
 - 4428S Ligota- Czechowice-Dziedzice ul. Czechowicka, Ligocka,

² Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego, 2023 rok

- 4431S Zabrzeg- Ligota ul. Miliardowicka, Długa, Rolników,
 - 4437S Bronów- Rudzica ul. Rudzicka,
 - 4438S Landek- Bronów ul. Pszczelarska, Miodowa,
 - 4439S Landek- Bronów- Międzyrzecze ul. Nowy Świat, Graniczna, Ks. J. Kunza, Międzyrzeczka,
 - 4440S Ligota- DK1- Czechowice-Dziedzice ul. Mazańcowicka³,
- drogi gminne – o łącznej długości 215,595 km, w tym 170,755 km dróg o nawierzchni ulepszonej oraz 44,84 km dróg o nawierzchni nieulepszonej.

Zarządcami dróg, do których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy:

- dróg krajowych – GDDKiA Oddział w Katowicach,
- dróg powiatowych – Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej,
- dróg gminnych – Burmistrz Gminy Czechowice-Dziedzice.

Na drogach krajowych i wojewódzkich regularnie, co 5 lat (z wyłączeniem miast na prawach powiatu) Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadza Generalny Pomiar Ruchu (GPR), którego celem jest zilustrowanie aktualnego poziomu natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach sieci dróg oraz wskazanie prognozy ruchu w perspektywie kolejnych 5, 10 oraz 15 lat.

W roku 2020/2021 na sieciach dróg krajowych oraz wojewódzkich został przeprowadzony Generalny Pomiar Ruchu (GPR), który stanowi podstawowe źródło informacji o ruchu drogowym w Polsce. Podstawę prawną przeprowadzenia pomiaru stanowiło Zarządzenie nr 12 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 28 marca 2019 r.

Pomiary na terenie gminy Czechowice-Dziedzice przeprowadzono na dwóch odcinkach drogi krajowej nr 1:

- Pszczyna /ul. Bielska (DW933) – Czechowice-Dziedzice /ul. Węglowa/ odcinek o długości 5,084 km z pomiarem w miejscowości Pszczyna,
- Czechowice-Dziedzice /ul. Węglowa/ - Bielsko-Biała /Gr. Miasta/ odcinek o długości 7,552 km z pomiarem w miejscowości Czechowice-Dziedzice.

Na potrzeby opracowania użyto pomiaru z odcinka DK nr 1 – Pszczyna /ul. Bielska (DW933) – Czechowice-Dziedzice /ul. Węglowa/.

Tabela 5 Średnie dobowe natężenie ruchu na drodze krajowej nr 1 w rejonie gminy Czechowice-Dziedzice w 2020/2021 roku

Droga krajowa nr 1 Pszczyna /ul. Bielska (DW933) – Czechowice- Dziedzice /ul. Węglowa/	Procentowy udział pojazdów na drodze w roku 2020/2021	Liczba pojazdów w roku 2020/2021 (poj./dobę)	Liczba pojazdów w roku 2025 – prognoza (poj./dobę)
Samochody osobowe	77,16%	33 365	37 369
Motocykle	0,27%	119	134
Lekkie samochody ciężarowe	10,82%	4 687	4 922
Samochody ciężarowe	11,58%	5 013	5 765
Autobusy	0,16%	75	80
Ciągniki rolnicze	0,01%	6	7
SUMA	100%	43 265	48 277

Źródło: GPR, 2020/2021

³ Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej – pismo nr ZDP.7013.0.4.2024.WT13 z dnia 04.03.2024 r.

Spośród wszystkich pojazdów poruszających się po przebiegających przez teren gminy Czechowice-Dziedzice największy udział mają samochody osobowe 77,16%, co świadczy o dominacji transportu prywatnego. Samochody ciężarowe oraz samochody dostawcze stanowią łącznie 22,4%. Najmniejszy udział przypadł autobusom (0,16%), ciągnikom (0,01%) oraz motocyklom (0,27%).

Gmina Czechowice-Dziedzice posiada komunikację miejską organizowaną za pośrednictwem Urzędu Miejskiego – Biura Publicznego Transportu Zbiorowego. Przewozy realizowane są przez operatora będącego podmiotem wewnętrznym – Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach Sp. z o.o. (spółka ze 100% udziałem Gminy Czechowice-Dziedzice).

Komunikacja miejska obejmuje 10 linii autobusowych zwykłych. Sieć komunikacji miejskiej obejmuje miasto i sołectwa gminy Czechowice-Dziedzice, a także dojeżdża do miasta Bielsko-Biała (na podstawie porozumienia) i gminy Jasienica (na podstawie uzgodnienia). Do Czechowic-Dziedzic dojeżdżają także (na podstawie tego samego porozumienia) trzy linie komunikacji miejskiej organizowane przez miasto Bielsko-Biała, a obsługiwane przez operatora Miejski Zakład Komunikacji w Bielsku-Białej. Na terenie Czechowic-Dziedzic kursują także linie innych przewoźników. Istotne znaczenie z punktu widzenia mobilności miejskiej i powiązań transportowych na obszarze gminy z sąsiednimi miejscowościami mają połączenia komunikacji powiatowej organizowanej przez Beskidzki Związek Powiatowo-Gminny, a realizowane przez operatora – Komunikacja Beskidzka w Bielsku-Białej S.A.

Linie kolejowe

Przez teren gminy Czechowice-Dziedzice przebiegają sieci kolejowe o łącznej długości 33,61 km, w tym:

- linia kolejowa nr 139 Katowice – Zwardoń (znaczenia państwowego, magistralna, dwutorowa, zelektryfikowana) – długość na terenie gminy ok. 9,72 km,
- linia kolejowa nr 93 Trzebinia – Zebrzydowice (znaczenia państwowego, magistralna, dwutorowa, zelektryfikowana) – długość w granicach gminy ok 10,92 km,
- linia kolejowa nr 150 Most Wisła – Chybie (znaczenia państwowego, magistralna, dwutorowa, zelektryfikowana) – długość w granicach gminy ok. 5,51 km,
- linia kolejowa nr 693 Zabrzeg – Bronów R4 (znaczenia państwowego, pierwszorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana) – długość w granicach gminy ok. 4,21 km,
- linia kolejowa nr 790 Czechowice-Dziedzice R702 – Czechowice-Dziedzice R811 (znaczenia państwowego, magistralna, dwutorowa, zelektryfikowana) – długość w granicach gminy ok. 3,25 km.

Na terenie gminy zlokalizowane są 3 stacje kolejowe oraz 2 przystanki osobowe:

- stacja Czechowice-Dziedzice,
- stacja Czechowice-Dziedzice Południowe,
- stacja Zabrzeg Czarnolesie,
- przystanek osobowy Czechowice-Dziedzice Przystanek,
- przystanek osobowy Zabrzeg.

Średniodobowy ruch pociągów w 2023 roku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice na poszczególnych liniach kształtował się następująco:

- linia kolejowa nr 139,
 - odcinek Pszczyzna – Most Wisła: 93 poc./ doba,
 - odcinek Most Wisła – Czechowice-Dziedzice: 43 poc/ doba,
 - odcinek Czechowice-Dziedzice – Bielsko-Biała: 66 poc./ doba,
- linia kolejowa nr 93,
 - odcinek Oświęcim OWA – Czechowice-Dziedzice: 35 poc./ doba,
 - odcinek Czechowice-Dziedzice – Ochodza: 73 poc./ doba,
 - odcinek Ochodza – Zabrzeg: 93 poc./ doba,
 - odcinek Zabrzeg – Bronów: 73 poc./ doba,

- linia kolejowa nr 150,
 - odcinek Czechowice-Dziedzice R815 – Zabrzeg Czarnolesie: 12 poc./ doba,
 - odcinek Zabrzeg Czarnolesie – Bronów: 11 poc./ doba,
 - odcinek Bronów – Chybie: 12 poc./ doba,
- linia kolejowa nr 693,
 - odcinek Czechowice-Dziedzice R827 – Bronów Podg.: 4 poc./ doba,
- linia kolejowa nr 790,
 - odcinek Czechowice-Dziedzice R702 – Czechowice-Dziedzice R811: 55 poc./ doba⁴.

4.1.1.2. Niska emisja na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Niska emisja to emisja szkodliwych pyłów i gazów przez emitory znajdujące się na wysokości nie większej niż 40 m. Jej źródłem jest nieefektywne spalanie paliw w domach i samochodach oraz kotłowniach przemysłowych. Wprowadzane do powietrza na tej wysokości zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstania wyrządzając szkody lokalnie (zazwyczaj są to miejsca zwartej zabudowy mieszkalnej).

Niska emisja została szczegółowo omówiona w przyjętym uchwałą nr XVII/155/15 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 17 grudnia 2015 r. Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Czechowice-Dziedzice. Został on następnie zaktualizowany zgodnie z uchwałą nr XX/184/16 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 23 lutego 2016 r. i kolejny raz zaktualizowany zgodnie z uchwałą nr XLIX/538/18 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 22 maja 2018 r. Ostatnia aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej nastąpiła w dniu 26 marca 2019 r. uchwałą nr VIII/65/19 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 26.03.2019 r.

Wyróżniono w gminie 6 sektorów odbiorców:

- sektor obiektów/instalacji użyteczności publicznej,
- sektor handel, usługi, przedsiębiorstwa,
- sektor mieszkalny,
- sektor przemysłowy,
- oświetlenie uliczne,
- sektor transportowy.

Jako nośniki zużywane na terenie gminy wyróżnia się:

- ciepło sieciowe,
- gaz ziemny,
- energię elektryczną,
- paliwa węglowe,
- drewno i biomasę,
- olej opałowy,
- gaz płynny LPG,
- olej napędowy,
- benzyna,
- energię ze źródeł odnawialnych.

Na obszarze gminy znajdują się budynki użyteczności publicznej o zróżnicowanym przeznaczeniu, wieku i technologii wykonania. Zgodnie z danymi zamieszczonymi w PGN z 2019 roku głównym nośnikiem energii wykorzystywanym w obiektach użyteczności był gaz ziemny (ok. 56,8%) wykorzystywany w celach ogrzewania i przygotowywania ciepłej wody użytkowej. Pozostałymi nośnikami energii były: energia elektryczna (ok.

⁴ PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Centrala - Biuro Terenów Kolejowych i Ochrony Środowiska – pismo nr ITS13.4514.24.2024.2 z dnia 26.03.2024 r.

22,7%) oraz ciepło sieciowe (ok. 19,0%). Łączny udział zużycia węgla i oleju opałowego nie przekracza 1,5%. Roczna emisja CO₂ w sektorze budynków użyteczności publicznej w roku bazowym 2016 wyniosła 4 612 MgCO₂/rok.

Sektor mieszkaniowy jest drugim co do wielkości odbiorcą energii na terenie gminy. Charakteryzuje się dużą dynamiką zmian źródeł zasilania w ciepło. Obserwuje się częściową wymianę źródeł na bardziej efektywne o wyższej sprawności. Głównym nośnikiem energii wykorzystywanym w obiektach mieszkalnych był węgiel kamienny wykorzystywany w celach ogrzewania i przygotowywania ciepłej wody użytkowej (ok. 44,5%). Ponadto najczęściej wykorzystywanymi nośnikami energii były: gaz ziemny (ok. 20,2%) oraz energia elektryczna (ok. 12,8%). Udział zużycia ciepła sieciowego wynosił ok. 11,5%, drewna ok. 6,5%, oleju opałowego ok. 3,8%. Pozostałe nośniki stanowiły udział nie przekraczający 1%. Zużycie energii końcowej w roku bazowym 2016 w sektorze mieszkaniowym zostało obliczone na 34 450 MWh/rok. Odpowiadająca temu roczna emisja CO₂ wyniosła 20 704 MgCO₂/rok.

Sektor transportu charakteryzuje się bardzo dużą dynamiką zmian, zarówno w zakresie liczby pojazdów poruszających się po drogach i jakości tych pojazdów. Jednocześnie gmina nieustannie poprawia stan istniejącej infrastruktury, szukając nowych rozwiązań w transporcie zarówno po stronie systemowej komunikacji publicznej jak i infrastruktury drogowej. Głównym nośnikiem energii wykorzystywanym w sektorze transportu była benzyna (ok. 54,7%) i olej napędowy (ok. 29,1%). Udział LPG w bilansie paliwowym wynosił ok. 15,8%, zaś energii elektrycznej ok 0,4%. Zużycie energii oraz emisja CO₂ związane z sektorem transportu w roku 2016 wyniosły odpowiednio: 378 704 MWh/ rok oraz 95 813 MgCO₂/rok.

Odbiorcy przemysłowi stanowią jedną z najbardziej dynamicznych grup odbiorców energii. Głównym nośnikiem energii wykorzystywanym w przedsiębiorstwach przemysłowych jest energia elektryczna (ok. 71,1%). Ponadto najczęściej wykorzystywanymi nośnikami energii są: ciepło sieciowe (ok. 25,7%) oraz gaz ziemny (ok. 3,2%). Zużycie energii oraz emisja CO₂ związane z sektorem przemysłu w roku 2016 wyniosły odpowiednio: 336 482 MWh/ rok oraz 229 055 MgCO₂/rok.

Łącznie zużycie energii końcowej w Gminie Czechowice-Dziedzice w roku 2016 wynosiło 1 037 957 MWh. Największy udział w całkowitym zużyciu energii ma sektor transportu – stanowi ok. 36,5% całkowitego zużycia. Około 32,4% całkowitego zużycia energii przypada na sektor przemysłowy z kolei grupa mieszkalnictwo odpowiada za ok. 26,5 % zużycia energii. Grupa handel, usługi, przedsiębiorstwa zużywa ok. 3,3% energii. Sumaryczna wartość emisji CO₂ w roku 2016 wynosiła 450 977 MgCO₂. Najwyższą wartością emisji CO₂ charakteryzuje się sektor przemysłowy stanowiący ok. 50,8% całkowitej emisji. Ok. 22,1% emisji powodowane jest działalnością gospodarstw domowych, a z kolei transport odpowiada za ok. 21,2% wartości emisji CO₂.

W latach 2021-2023 na terenie gminy Czechowice-Dziedzice realizowano Program ograniczania niskiej emisji, w ramach, którego udzielano dotacji do wymiany źródła ciepła (program dofinansowany z WFOŚiGW – Czyste Powietrze) w ramach którego zainstalowano 481 szt. nowych ekologicznych źródeł ciepła (w tym: 311 szt. kotłów gazowych kondensacyjnych klasy efektywności energetycznej minimum A, 72 szt. kotłowni gazowych, 1 kocioł zgazowujący drewno, 17 szt. kotłów na pellet drzewny, 11 szt. kotłów na węgiel spełniających wymogi Programu, 125 szt. pomp ciepła o podwyższonej klasie efektywności energetycznej, 16 szt. systemów ogrzewania elektrycznego) oraz do termomodernizacji budynków jednorodzinnych i budynków użyteczności publicznej. Działania te szczegółowo opisano w rozdziale 4.1.

4.1.1.3. Zaopatrzenie w ciepło sieciowe

Koncesję na wytwarzanie, przesyłanie i dystrybucję ciepła na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice posiadają następujące podmioty:

- TAURON Ciepło Sp. z o. o., zwana w dalszej części opracowania TAURON Ciepło,
- Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o. o., zwana dalszej w części opracowania PIM,
- RCEkoenergia Sp. z o. o., zwana w dalszej części opracowania RCEkoenergia,
- Mining Services and Engineering Sp. z o. o., zwana w dalszej części opracowania MSE,
- Przedsiębiorstwo Komunalne THERMA Sp. z o. o., zwane w dalszej części opracowania THERMA.

Głównym źródłem zasilającym w ciepło odbiorców na terenie gminy Czechowice-Dziedzice jest Elektrociepłownia Bielsko – Północ EC2, należąca do TAURON Ciepło. Podstawowymi urządzeniami wytwarzającymi energię elektryczną i ciepło w Zakładzie Wytwarzania Bielsko-Biała EC2 są:

- blok ciepłowniczy BC50: kocioł fluidalny o mocy w paliwie: 181,0 MW oraz turbina o mocy 55,0 MWe,
- kotły ciepłownicze KOO o mocy w paliwie: 2*44,4 MWt,
- moc zainstalowana ciepła: 201,4 MWt, w tym blok BC50: 112,6 MWt.

W kotle fluidalnym bloku ciepłowniczego BC50 spalany jest węgiel kamienny, natomiast w kotłach ciepłowniczych OO70 paliwem podstawowym jest olej opałowy. Kocioł fluidalny OFz-230 wyposażony jest w elektrofiltr.

W Zakładzie Wytwarzania Bielsko-Biała EC2 nie są wykorzystywane odnawialne źródła energii.

Tauron Ciepło Sp. z o.o. nie jest właścicielem sieci ciepłowniczych na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice. Źródłem zewnętrznym zasilającym system ciepłowniczy PIM Sp. z o.o. jest Zakład Wytwarzania EC-2 przy ul. Legionów w Czechowicach-Dziedzicach należący do spółki Tauron Ciepło. Dodatkowo w sytuacjach awaryjnych PIM korzysta ze źródła Modern Solutions for Environment Sp. z o.o. – MSE zlokalizowanego przy ul. Górniczej w Czechowicach-Dziedzicach.

Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. posiada na terenie gminy trzy typy sieci ciepłej:

- Magistralna (przesyłowa) sieć ciepła przeznaczona do przesyłania wody o wysokiej temperaturze od źródła ciepła do rejonów miasta,
- Rozdzielcza (rozprowadzająca) sieć ciepła do przesyłania wody o wysokiej temperaturze od magistralnej sieci ciepłej do węzłów cieplnych w budynkach odbiorców lub grupowych węzłów cieplnych,
- Osiedlowa sieć ciepła do przesyłania wody o niskiej temperaturze dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody użytkowej od grupowych węzłów ciepła do węzłów ciepła w budynkach osiedlowych

Głównym odbiorcą ciepła sieciowego Przedsiębiorstwa Inżynierii Miejskiej jest grupa gospodarstw domowych, która stanowi ok. 49% całkowitej sprzedaży, przemysł 37%, użyteczność publiczna 11%. Handel i usługi stanowią jedynie ok. 4% całkowitej sprzedaży ciepła przedsiębiorstwa.

Aktualna długość sieci ciepłowniczej na terenie gminy, w administracji PIM Sp. z o.o. wynosi 28,6 km oraz 192 przyłącza ciepłe.

PIM Sp. z o.o. w ramach systemu ciepłowniczego nie wykorzystuje odnawialnych źródeł energii. Natomiast w ramach oczyszczalni należącej do Przedsiębiorstwa wykorzystywane są dwa agregaty kogeneracyjne do produkcji ciepła i energii wyłącznie na potrzeby własne oczyszczalni ścieków celem zwiększenia samowystarczalności energetycznej⁵.

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice wg danych GUS na dzień 31.12.2022 roku znajdowało się łącznie 40,4 km sieci ciepłej przesyłowej i rozdzielczej oraz 16,9 km przyłączy do budynków. Od 2019 roku wybudowano 14,9 km sieci ciepłowniczej.

4.1.1.4. Zaopatrzenie w gaz

Operatorem oraz właścicielem infrastruktury gazowej na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze (PSG). Znajduje się łącznie dziesięć stacji redukcyjno-pomiarowych, w tym trzy pierwszego i siedem drugiego stopnia.

Na podstawie informacji PSG Oddział w Zabrze, na obszarze gminy zlokalizowana jest sieć gazowa wysokiego, podwyższonego, średniego i niskiego ciśnienia o łącznej długości około 431,109 km, w tym:

- sieć gazowa bez przyłączy – 300,232 km,
- przyłącza gazowe – 130,877 km – 7 742 szt. przyłączy,
- 9 szt. stacji gazowych.

Sieć gazowa jest w dobrym stanie technicznym i może być źródłem gazu dla potencjalnych odbiorców.

Przez teren gminy przebiega również sieć gazowa wysokiego ciśnienia spółki GAZ-SYSTEM S. A. Oddział w Świerklanach. Obrotem gazu ziemnego zajmuje się spółka PGNiG Obrót Detaliczny Sp. z o. o.

⁵ Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. Czechowice-Dziedzice – pismo nr KW/NS/698/2024 z dnia 26.03.2024 roku

W latach 2020-2023 PSG rozbudował sieć gazową w gminie o 29,292 km sieci oraz 803 szt. przyłączy do sieci gazowej. Wykonano również prace modernizacyjne na 4,758 km sieci oraz 77 szt. przyłączy do sieci gazowej.

Rozbudowa sieci gazowej jest realizowana na bieżąco w miarę zgłaszanych potrzeb w ramach procesu przyłączeniowego. W aktualnym Planie Rozwoju na lata 2024-2026 PSG przewiduje realizację zadań inwestycyjnych z zakresu rozbudowy sieci gazowej w miejscowości Czechowice-Dziedzice przy ulicach: Zamkowa, Kowalików, Drzymały oraz Przejściowa.

Zużycie gazu w ostatnich latach kształtowało się następująco:

- 12 757,2 tys m³/h w 2020 roku,
- 14 757,2 tys m³/h w 2021 roku,
- 13 742,5 tys m³/h w 2022 roku,
- 12 839,9 tys m³/h w 2023 roku⁶.

4.1.1.5. Warunki wykorzystania OZE

Według założeń unijnych alternatywne źródła energii mają w przyszłości stanowić istotny udział w bilansie energetycznym Europy. Celem UE było uzyskanie 20% energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku w końcowym zużyciu energii brutto. Do końca 2032 roku ma to być, co najmniej 32% energii z OZE. Zgodnie z celami unijnego pakietu klimatyczno-energetycznego, udział OZE w końcowej konsumpcji energii dla Polski do 2020 roku powinien być wynieść 15%, a do 2030 roku 21%.

Największy udział w polskim rynku OZE mają elektrownie wiatrowe, wodne i biomasa. Intensywny rozwój fotowoltaiki, zwłaszcza w sektorze mikroinstalacji może uczynić ją w najbliższym czasie drugą (po lądowej energetyce wiatrowej) technologią OZE w Polsce.

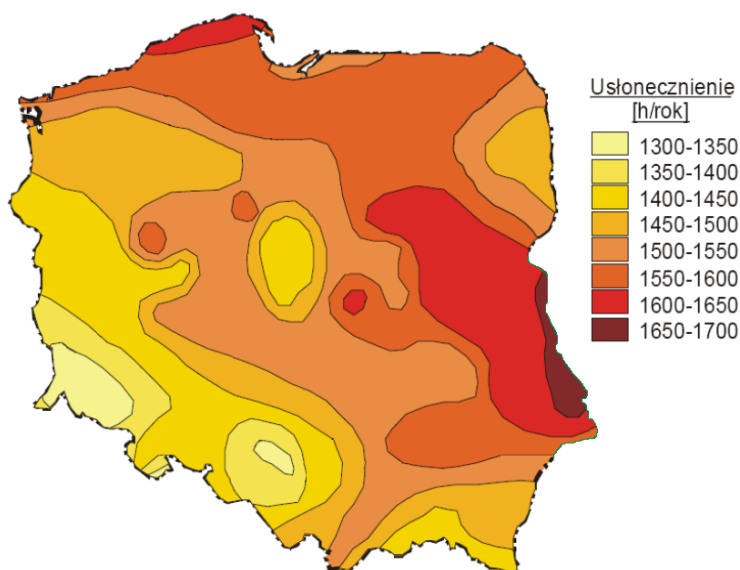
Energia słoneczna

Energia słoneczna jest powszechnie dostępnym, ekologicznie czystym i najbardziej naturalnym z istniejących źródeł energii. Najefektywniej może być wykorzystana lokalnie, zaspokajając zapotrzebowanie na ciepłą wodę użytkową i ogrzewanie pomieszczeń. Dużą zaletą jest jej łatwa adaptacja, zwłaszcza do celów gospodarstwa domowego.

Praktyczne wykorzystanie energii promieniowania słonecznego wymaga oszacowania potencjalnych i rzeczywistych zasobów energii słonecznej na danym obszarze i parametryzacji warunków meteorologicznych dostosowanych do potrzeb technologii przetwarzania energii promieniowania słonecznego w energię elektryczną lub ciepłą.

Istotny wpływ na ilość promieniowania słonecznego, jaka dociera do Ziemi, ma przejrzystość powietrza. Parametr przezroczystości powietrza ulega wahaniom w ciągu dnia w zależności od warunków meteorologicznych. Ponadto, zmniejszenie przejrzystości powietrza, może być wywołane również przez zawieszone w nim liczne cząsteczki pyłu i dymu.

⁶ Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze – pismo nr PSGZA.RODZ.OA.422.155.24 z dnia 05.03.2024 roku

Rysunek 4 Średnie roczne sumy usłonecznienia

Źródło: „Energia & Przemysł” – marzec 2007 na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW

Gmina Czechowice-Dziedzice położona jest na obszarze rejonu południowego, gdzie średnioroczna suma promieniowania słonecznego wynosi 900-950 kWh/m², natomiast średnie sumy usłonecznienia w ciągu roku wahają się w granicach 1400-1450 h/rok. Powyższe warunki sprawiają, że gmina dysponuje dość dobrymi warunkami dla rozwoju energetyki słonecznej. Preferowanym kierunkiem rozwoju energetyki słonecznej powinno być, zatem instalowanie indywidualnych małych instalacji solarnych i fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej.

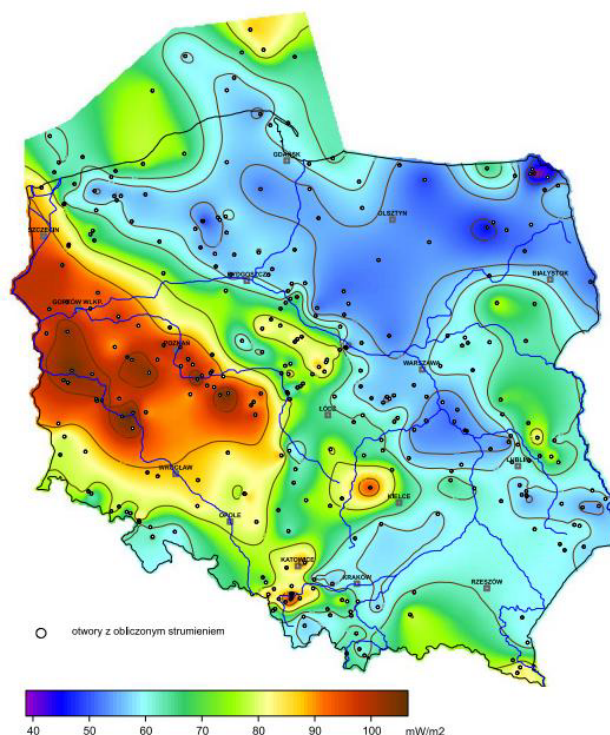
Energia Ziemi

Źródłem energii geotermalnej jest wewnątrz Ziemi o temperaturze około 5 400°C, generujące przepływ ciepła w kierunku powierzchni. W celu wydobycia wód geotermalnych na powierzchnię wykonuje się odwierty do głębokości zalegania tych wód. W pewnej odległości od otworu czerpalnego wykonuje się drugi otwór, którym wodę geotermalną po odebraniu od niej ciepła, wtlacza się z powrotem do złoża. Wody geotermalne są z reguły mocno zasolone, jest to powodem szczególnie trudnych warunków pracy wymienników ciepła i innych elementów armatury instalacji geotermalnych. Z uwagi na zróżnicowany poziom energetyczny płynów geotermalnych (w porównaniu do klasycznych kotłowni) można je wykorzystywać:

- do ciepłownictwa (m.in.: ogrzewanie niskotemperaturowe i wentylacja pomieszczeń, przygotowanie ciepłej wody użytkowej),
- do celów rolniczo-hodowlanych (m.in.: ogrzewanie upraw pod osłonami, suszenie płodów rolnych, ogrzewanie pomieszczeń inwentarskich, przygotowanie ciepłej wody technologicznej, hodowla ryb w wodzie o podwyższonej temperaturze),
- w rekreacji (m.in.: podgrzewanie wody w basenie),
- przy wyższych temperaturach do produkcji energii elektrycznej.

W zależności od głębokości, z której eksploatowana jest energia geotermalna, wyróżnia się:

- geotermię płytką (niskiej entalpii) – wykorzystującą energię cieplną gruntu z głębokości do ok. 100 m za pomocą pomp ciepła,
- geotermię głęboką (wysokiej entalpii) – pozyskującą energię cieplną z wnętrza Ziemi, z głębokości kilku kilometrów.

Rysunek 5 Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego na obszarze Polski

Źródło: <https://www.mos.gov.pl/> (Szewczyk & Gientka, 2009)

Analizując powyższą mapę rozkładu gęstości strumienia ciepłego można stwierdzić, iż budowa instalacji geotermalnych wysokiej entalpii w gminie Czechowice-Dziedzice jest uzasadniona. Według mapy gęstość strumienia ciepłego w rejonie gminy wynosi maksymalnie 50-60 mW/ m². Potencjał ten jest jednak niewielki, zaś pozyskanie energii geotermalnej wiąże się z koniecznością poniesienia wysokich nakładów inwestycyjnych.

Należy zaznaczyć, że eksploatacja energii geotermalnej powoduje również problemy ekologiczne, z których najważniejszy polega na kłopotach związanych z emisją szkodliwych gazów uwalnianych się z płynu. Dotyczy to przede wszystkim siarkowodoru (H₂S), który powinien być pochłonięty w odpowiednich instalacjach, podrażających koszt produkcji energii. Inne potencjalne zagrożenia dla zdrowia powoduje radon (produkt rozpadu radioaktywnego uranu) wydobywający się wraz z parą ze studni geotermalnej.

Na terenie całej gminy Czechowice-Dziedzice można wykorzystać geotermię płytką przy zastosowaniu indywidualnych pomp ciepła. Pompa ciepła jest urządzeniem przenoszącym ciepło z ogólnie dostępnego środowiska cechującego się niewyczerpalnymi zasobami energii, tj. gruntu, wody lub powietrza (dolne źródło ciepła) do górnego źródła ciepła w postaci ciepła o wyższej temperaturze. Proponowane jest wspieranie przez gminę podmiotów i właścicieli budynków instalujących rozwiązania wykorzystujące pomy ciepła w pozyskiwaniu środków finansowych na tego typu przedsięwzięcia.

Biomasa

Jednym ze źródeł energetycznych biomasy użytkowanych w kotłach jest słoma⁷. To „dojrzałe lub wysuszone źdźbła roślin zbożowych”, a także wysuszone rośliny strączkowe, len czy rzepak. Charakteryzuje się dużą zawartością suchej masy (około 85%). W energetyce zastosowanie znajduje słoma wszystkich rodzajów zbóż oraz rzepaku i gryki, natomiast szczególnie cenną jest słoma żytnia, pszena, rzepakowa i gryczana oraz osadki kukurydzy.

Do celów niniejszej dokumentacji przyjęto zużycie słomy pochodzącej z upraw zboża na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnię poszczególnych upraw.

⁷ źródło: „Mała Encyklopedia Rolnicza”

Tabela 6 Powierzchnia upraw na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Uprawa	Jednostka	Powierzchnia
ogółem	ha	1 692,73
zboża razem	ha	1 204,35
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	1 044,48
ziemniaki	ha	30,69
rzepak i rzepik	ha	87,86
buraki cukrowe	ha	-
warzywa gruntowe	ha	17,68

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2020

Słoma jest wykorzystywana głównie jako pasza lub podściółka w hodowli zwierząt gospodarskich, zaś do celów energetycznych wykorzystuje się jedynie jej nadwyżki. Wykorzystanie nadwyżek w celach energetycznych pozwala uniknąć ich spalania na polach, chroniąc tym samym stan środowiska naturalnego. W związku z powyższym, w obliczeniach projektowych należy uwzględnić ilość słomy koniecznej do produkcji zwierzęcej. Zapotrzebowanie na słomę jest różne w zależności od gatunku zwierząt. Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 7 Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych

Zwierzęta hodowane	Zapotrzebowanie na słomę (kg/szt.)/rok
Bydło	2 555
Trzoda chlewna	730
Drób	1

Źródło: Ocena produkcji i potencjalnych możliwości wykorzystania słomy do celów grzewczych, Inżynieria Rolnicza 6(104)/2008

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice pod uprawę zbóż wykorzystuje się 1 204,35 ha. Po zebraniu i przetworzeniu zbóż średnio pozostaje 4 do 6 t/ha słomy. Przyjmując, że jest to przeciętnie 5 t/ha, z upraw tych, uwzględniając zapotrzebowanie poszczególnych hodowlanych gatunków zwierząt na słomę ze zbóż, na terenie gminy można uzyskać na cele energetyczne 6 022 ton słomy. Wartość opałowa słomy wynosi 15 MJ/kg, zatem potencjał energetyczny słomy pochodzącej z produkcji rolnej wyniesie 90 330 GJ/rok.

Po uzyskaniu słomy z produkcji rolnej należy poddać ją procesowi peletyzacji w celu zwiększenia udziału suchej masy nawet do 30% w ogólnym bilansie paliwa spalanego w kotłach energetycznych oraz do celów transportowych.

Biogaz

Najczęściej stosowanymi substratami do produkcji biogazu rolniczego są nawozy naturalne, wśród których wymienić należy gnojowicę oraz obornik. Obliczenie możliwego zysku energetycznego z biomasy pochodzącej z hodowli zwierząt opiera się na wskaźniku wielkości produkcji biogazu oraz wykorzystaniu liczby sztuk dużych zwierząt. W tabeli poniżej przedstawiono wskaźnik wielkości produkcji biogazu w przeliczeniu na sztuki duże zwierząt.

Tabela 8 Wskaźnik wielkości produkcji biogazu w przeliczeniu na sztuki duże [m³/SD/d]

Bydło	Trzoda chlewna	Drób
1,5	1,5	3,75

Źródło: Odchody zwierząt jako substrat dla biogazowni [<http://bio-gazownie.edu.pl/>]

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zwierząt w gospodarstwach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. Zakładając, że z 1m³ biogazu można wyprodukować 2,1 kWh energii elektrycznej (przy zakładanej sprawności układu 33%) potencjał energetyczny przedstawia się następująco:

Tabela 9 Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie gminy Czechowice-Dziedzice oraz produkcja biogazu

Rodzaj zwierząt	Liczba zwierząt* [szt.]	Biogaz [m ³ /rok]	Produkcja energii [kWh/rok]
Bydło	2 393	3 589,5	7 537,95
Trzoda chlewna	6 072	9 108,0	19 126,8
Kury	49 528	185 730,0	390 033,00
SUMA		198 427,5	416 517,75

Źródło Spis Rolny, 2020

Jak ukazuje powyższa tabela biogaz i energię elektryczną można pozyskać wykorzystując odchody. Potencjał energetyczny nawozów naturalnych wynosi 416 517,75 kWh/rok. Największy potencjał mają nawozy naturalne pochodzenia drobiowego – 390 033 kWh/rok. Biorąc pod uwagę trudności z zebraniem całości zwierzęcych odchodów przyjmuje się redukcję ilości odchodów oraz zysku energetycznego o 40%.

Na chwilę obecną na terenie gminy Czechowice-Dziedzice nie ma zlokalizowanych przemysłowych źródeł wytwarzania energii z biomasy lub biogazu rolniczego.

4.1.2. Analiza SWOT

Ochrona klimatu i jakości powietrza w tym gospodarka niskoemisyjna	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
<p>duży nakład na działania zmniejszające zużycie energii oraz emisję gazów cieplarnianych</p> <p>duże nakłady na wymianę źródeł ciepła na bardziej ekologiczne</p> <p>rozbudowa istniejącego systemu ciepłowniczego – przyłączanie nowych odbiorców</p> <p>nakłady na bieżące modernizacje i remonty dróg</p>	<p>niewielki potencjał wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie gminy</p> <p>niska efektywność energetyczna części budynków</p> <p>niska świadomość społeczna dotycząca racjonalnego wykorzystania energii i źródeł odnawialnych</p>
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
<p>zainteresowanie mieszkańców wykorzystaniem nowoczesnych źródeł energii i OZE</p> <p>coraz niższy koszt instalacji odnawialnych źródeł energii</p> <p>możliwość finansowania z programów rządowych</p>	<p>możliwy napływ zanieczyszczeń spoza granic gminy – z aglomeracji śląskiej</p> <p>brak środków na finansowanie inwestycji</p> <p>słabe zainteresowanie mieszkańców odnawialnymi źródłami energii i odchodzeniem od paliw stałych</p> <p>duży przyrost liczby pojazdów poruszających się w obrębie gminy</p>

Źródło: opracowanie własne

4.1.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu likwidacji źródeł emisji zanieczyszczeń

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane,

- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Ocenę jakości powietrza na terenie gminy Czechowice-Dziedzice przeanalizowano w oparciu o dane z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska - dane ze stacji pomiarowej w Goczałkowicach-Zdroju oraz w Bielsku-Białej. Na tej podstawie można stwierdzić, iż w ostatnich latach ulegała ona poprawie i odpowiada ona obowiązującym normom.

W ostatnich latach mieszkańcy gminy brali udział w programach realizowanych przez Gminę Czechowice-Dziedzice i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (Czyste Powietrze), dzięki czemu wymieniano nieekologicznie źródła ciepła oraz prowadzono termomodernizację budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych.

Wpływ na złą jakość powietrza w gminie niewątpliwie ma kilka czynników, w tym nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków. Znaczną emisję charakteryzuje również spalanie paliw w pojazdach, co związane jest z ich ilością, złym stanem technicznym oraz niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturą towarzyszącą ciągom komunikacyjnym.

Analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla gminy mogą być niewystarczające środki finansowe na modernizację i budowę infrastruktury drogowej, jak również słabe zainteresowanie mieszkańców i przedsiębiorców działaniami zmniejszającymi energochłonność budynków i wymianą źródeł ciepła na ekologiczne.

Poprawa jakości powietrza w kolejnych latach powinna nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza w odniesieniu do wszystkich źródeł emisji. Efektem realizacji Programu powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych.

W zakresie emisji powierzchniowej, poza działaniami realizowanymi w ramach programów ochrony powietrza, a także działaniami Gminy Czechowice-Dziedzice w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, największe znaczenie może mieć wprowadzanie norm na małe źródła energii oraz wymuszone przepisami działania na rzecz podniesienia efektywności energetycznej.

Działaniami, które pozwolą na redukcję emisji szkodliwych substancji, jak również podniesienie komfortu życia mieszkańców będą termomodernizację budynków, modernizacja lokalnych i indywidualnych kotłowni, wymiana instalacji grzewczej oraz wprowadzenie energooszczędnego oświetlenia (w budynkach i na ulicach). W zakresie emisji liniowej możliwe jest jej znaczne zredukowanie poprzez podejmowanie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej transportu. W związku z nasilającym się ruchem indywidualnym należy rozwijać transport publiczny.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zapisano zadania zarówno dotyczące opracowania dokumentów planistycznych MPZP, dokumentów w dziedzinie energetyki i zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, realizacji Programu Ochrony Powietrza, poprawy warunków energetycznych w budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych, a także poprawy jakości dróg w tym efektywności oświetlenia.

Ochrona powietrza powinna zostać ujęta w opracowywanych przez Gminę Czechowice-Dziedzice dokumentach planistycznych takich jak plany gospodarki niskoemisyjnej, programy ograniczania niskiej emisji, projekty założeń zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

4.2. Ochrona przed hałasem

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zagrożeń hałasem.

Tabela 10 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2021-2024 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2028“			
Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Ograniczenie hałasu drogowego na skutek budowy ekranów akustycznych	GDDKiA ZDP w Bielsku-Białej W latach 2021-2023 na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice nie wykonywano komunikacyjnej oceny akustycznej.	-
2.	Ograniczenie hałasu drogowego	Zarządzający drogami W ramach zadania wykonywano inwestycje poprawiające jakość dróg publicznych, co następnie wpływa na płynność ruchu pojazdów i zmniejsza poziom hałasu emitowany przez pojazdy. Inwestycje zostały szczegółowo omówione w rozdziale 4.1. Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania.	-
3.	Rewitalizacja linii kolejowych nr 93, nr 139, nr 150, nr 693	PKP PLK S.A. Centrala Biuro Terenów Kolejowych i Ochrona Środowiska W latach 2022-2023 wykonano następujące remonty i modernizacje sieci kolejowej na terenie gminy: <ul style="list-style-type: none"> Opracowanie Studium Wykonalności dla zadania pn. „Prace na linii kolejowej nr 139 na odcinku Czechowice-Dziedzice – Bielsko-Biała – Żywiec – granica państwa”, Przebudowa linii kolejowej nr 139 na odcinku od km 40,5 do km 45,55 wraz z infrastrukturą towarzyszącą, Przebudowa linii kolejowej nr 93 na odcinku od km 44,95 do km 53,1 wraz z infrastrukturą towarzyszącą, Przebudowa linii kolejowej nr 150 na odcinku od km 2,962 do km 4,452 oraz linii kolejowej nr 790 na odcinku od km 0,000 do km 3,247 wraz z infrastrukturą towarzyszącą, Przebudowa 3 przejazdów kolejowo-drogowych: na ul. Czystej w km 0,981 na ul. Ludwika Waryńskiego w km 1,314 linii kolejowej nr 790 oraz na ul. Barlickiego w km 45,67 linii kolejowej nr 93, Budowa dwóch peronów kolejowych dwukrawędziowych na stacji Czechowice-Dziedzice, Budowa dwóch peronów jednokrawędziowych na przystanku osobowym Zabrzeg, Budowa dwóch przejść podziemnych PPT-1 w km 46,6 oraz PPT-2 w km 47,032 na stacji Czechowice-Dziedzice oraz przejścia podziemnego PPT-3 w km 51,446 na przystanku osobowym Zabrzeg na linii kolejowej nr 93, 	przebudowa linii kolejowych na długości 14,64 km, 3 przejazdów kolejowo-drogowych, budowa 4 peronów, 2 przejść podziemnych, 4 mostów, 7 wiaduktów kolejowych.

		<ul style="list-style-type: none"> Przebudowa czterech obiektów mostowych: most kolejowy MK-1 w km 45,284 linii kolejowej nr 93; most kolejowy MK-2 w km 48,026 linii kolejowej nr 93; most kolejowy MK-3 w km 41,597 linii kolejowej nr 139; most kolejowy MK-2 w km 0,743 linii kolejowej nr 150, Przebudowa 7 wiaduktów kolejowych: wiadukt kolejowy WK-1 w km 47,757 linii kolejowej nr 93; wiadukt kolejowy WK-2 w km 47,854 linii kolejowej nr 93; wiadukt kolejowy WK-3 w km 48,489 linii kolejowej nr 93; wiadukt kolejowy WK-4 w km 49,028 linii kolejowej nr 93; wiadukt kolejowy WK-5 w km 50,743 linii kolejowej nr 93; wiadukt kolejowy WK-6 w km 51,118 linii kolejowej nr 93; wiadukt kolejowy WK-8 w km 1,879 linii kolejowej nr 150; budowa nowego wiaduktu WK-7 w km 42,505 linii kolejowej nr 139 nad ul. Legionów. 	
4.	Redukcja hałasu przemysłowego poprzez zastosowanie przez zakłady odpowiednich rozwiązań technicznych i organizacyjnych	Zakłady przemysłowe W latach 2021-2023 brak jest danych dotyczących realizacji zadania.	-
5.	Rozwój transportu rowerowego, w tym budowa ścieżek rowerowych wzdłuż dróg	Gmina Czechowice-Dziedzice ZDP w Bielsku-Białej W latach 2021-2023 na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice nie prowadzono działań w zakresie budowy dróg rowerowych.	-
6.	Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Gmina Czechowice-Dziedzice Działania z zakresu edukacji ekologicznej prowadzone na terenie gminy zostały szczegółowo opisane głównie w rozdziale 4.1 i 4.9.	-
7.	Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	WIOŚ w Katowicach Realizacja zadań monitoringowych poziomów hałasu odbywa się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W latach 2020-2023 WIOŚ w Katowicach przeprowadził w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice 10 kontroli w zakresie ochrony przed hałasem. W 6 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów. W 3 przypadkach nałożono kary finansowe.	10 kontroli

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 11 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony przed hałasem

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2020*	Stan aktualny 2023
1	Przekroczenie poziomów emisji hałasu kolejowego	Punkt pomiarowy w Czechowicach-Dziedzice przy ul. Pocztovej – przekroczenie w dzień 1,7 dB, w nocy 1,4-4,1 dB	brak badań WIOŚ na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ/GIOŚ, 2024 rok

* badania z 2018 roku

4.2.1. Opis stanu obecnego

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

4.2.1.1. Hałas przemysłowy

Oddziaływanie akustyczne związane z działalnością gospodarczą na terenie gminy Czechowice-Dziedzice uwarunkowane jest emisją hałasu pochodzącą z działalności gospodarczych i zakładów, które stanowią źródło emisji hałasu. Główną sferą działalności na terenie gminy Czechowice-Dziedzica są handel, budownictwo, usługi oraz przetwórstwo przemysłowe.

Działanie zakładów nie powinno powodować przekroczeń standardów, jakości środowiska i dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku poza teren, do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny. Funkcjonowanie ich jest czasem źródłem konfliktów z mieszkańcami, gdyż przedsiębiorstwa te stwarzają uciążliwości i dyskomfort akustyczny. W takich sytuacjach mieszkańcy zgłaszają uciążliwości, co skutkuje kontrolą WIOŚ, a w przypadku przekroczeń przekazaniem sprawy do Starosty, co skutkuje wydaniem decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu.

Obecnie na terenie gminy zlokalizowane są 3 instalacje, dla których Marszałek Województwa Śląskiego wydał pozwolenia zintegrowane, tj.:

- Walcownia Metali Dziedzice S.A.,
- New Zinc Sp. z o.o.,
- Envien Biopaliwa Polska Sp. z o.o.⁸.

Również na terenie gminy działają 3 przedsiębiorstwa posiadające pozwolenie zintegrowane wydane przez Starostę Powiatu Bielskiego:

- Dahrén Poland Sp. z o.o., 43-502 Czechowice-Dziedzice ul. Legionów 83,
- TAURON Ciepło Sp. z o.o., ul. Grażyńskiego 49, 40-126 Katowice (Zakład Wytwarzania Bielsko-Biała Elektrociepłownia Bielsko-Północ EC 2 w Czechowicach-Dziedzicach przy ul. Legionów 243a),
- RCEkoenergia Sp. z o.o. ul. Łukasiewicza 2, 43-502 Czechowice-Dziedzice⁹.

Ponadto na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice jest 8 firm posiadających aktualne decyzje wydane przez Starostę Bielskiego ustalające dopuszczalne poziomu emitowanego hałasu do środowiska.

Zgodnie z danymi zawartymi w bazie EHAŁAS, na terenie gminy Czechowice – Dziedzice w 2023 roku zostały wykonane pomiary okresowe hałasu przemysłowego na obszarze 4 zakładów, łącznie w 14-stu punktach pomiarowych. Do oceny uciążliwości hałasowych wykorzystano wskaźniki krótkookresowe ($LA_{eq D}$ i $LA_{eq N}$). Przeprowadzone pomiary nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu w badanych punktach¹⁰.

W latach 2020-2023 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadził na terenie gminy 10 kontroli przedsiębiorców w zakresie ochrony przed hałasem, w tym także w zakresie emisji hałasu.

Na koniec 2022 roku Gmina Czechowice-Dziedzice posiadała 25 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o łącznej powierzchni 5 004,69 ha. Stanowiło to ok. 74,72 % powierzchni Gminy. We wszystkich MPZP uwzględniono zapisy dotyczące zapewnienia właściwych warunków ochrony przed hałasem.

4.2.1.2. Hałas drogowy

Jednym z czynników wpływających na stan klimatu akustycznego na terenie gminy jest hałas komunikacyjny, do którego zalicza się hałas drogowy. Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego. Z przeprowadzonych analiz wynika, że najbardziej uciążliwy jest hałas drogowy, generowany przez pojazdy samochodowe, który ma charakter ciągły i obejmuje swoim zasięgiem coraz

⁸ Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego - pismo z dnia 08.03.2024 roku znak sprawy OE-AD-UI.706.63.204 OE-AD-UI.KW-000152/24

⁹ Starostwo Powiatowe w Bielsku-Białej - pismo z dnia 27.03.2024 roku znak sprawy WS.604.17.2024.OA

¹⁰ źródło: pismo GIOŚ z dnia 25.03.2024 r. znak sprawy: DMS-KA.731.16.2024

większy obszar. Przez ostatnie lata liczba samochodów na drogach systematycznie rośnie, co powoduje wzrost emisji hałasu, nie tylko przez pojazdy osobowe, ale również przez pojazdy ciężarowe i motocykle.

Głównym źródłem emisji hałasu drogowego na terenie gminy są:

- droga krajowa – 8,4 km,
- drogi powiatowe – 68,079 km,
- drogi gminne – 218,022 km.

Na terenach dróg powiatowych brak jest ekranów akustycznych. W ostatnich latach na drogach powiatowych nie wykonywano również komunikacyjnej oceny akustycznej.

Na drodze krajowej i drogach powiatowych jak również na obiektach mostowych w ciągu dróg wykonywane są coroczne przeglądy ich stanu technicznego na bazie których planowane są niezbędne prace remontowe do realizacji. Odcinki dróg oraz mosty, które są w najgorszym stanie technicznym podlegają sukcesywnym remontom w miarę posiadanych przez GDDKiA Oddział w Katowicach oraz Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej środków finansowych. Działania te są również realizowane poprzez remonty i modernizacje dróg gminnych oraz odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczących zagospodarowania terenów bezpośrednio usytuowanych w sąsiedztwie głównych dróg.

Układ komunikacyjny na terenie gminy, jakość dróg, wzrost zatłoczenia systemu drogowego, nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny, lokalizacja zabudowy mieszkaniowej w bezpośredniej bliskości ciągów komunikacyjnych jest przyczyną emisji hałasu do środowiska. Obciążenie dróg na terenie gminy Czechowice-Dziedzice szczególnie w sezonie letnim należy zaliczyć do wysokich.

Z uwagi na natężenie ruchu drogowego, nie jest wymagana ocena akustyczna dla dróg powiatowych zlokalizowanych w obrębie administracyjnym gminy Czechowice-Dziedzice.

Ocena klimatu akustycznego wzdłuż dróg o znacznym natężeniu, przeprowadzono ostatnio w 2019 roku w „Programie ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie”. Wówczas pomiarami objęto 2 odcinki dróg krajowych: Pszczyna /DW 933/ – Czechowice-Dziedzice – Bielsko-Biała o długości 4,31 km oraz Czechowice-Dziedzice – Bielsko-Biała w km 590+176 – 598+458 o długości 8,326 km. Zaplanowano również w programie działania krótkookresowe obejmujące teren gminy t.j.: „Budowa zabezpieczeń przeciwhałasowych wzdłuż DK 1 w Czechowicach-Dziedzicach”. W wyniku realizacji działania nastąpiła poprawa klimatu akustycznego na przedmiotowym odcinku drogi.

Na podstawie „Strategicznych Map Hałasu dla krajowych o ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie w województwie śląskim”, w 2023 roku opracowano „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego”. Program przyjęto uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/3/4/2024 z dnia 10 czerwca 2024 r. Celem Programu jest wyszczególnienie podstawowych kierunków i zakresu działań niezbędnych do przywrócenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Jest to dokument strategiczny, który stanowi istotny element długookresowej polityki w zakresie ochrony mieszkańców województwa przed hałasem w środowisku.

Zarówno strategiczne mapy hałasu jak i program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego z 2023 roku nie objęły dróg na terenie gminy.

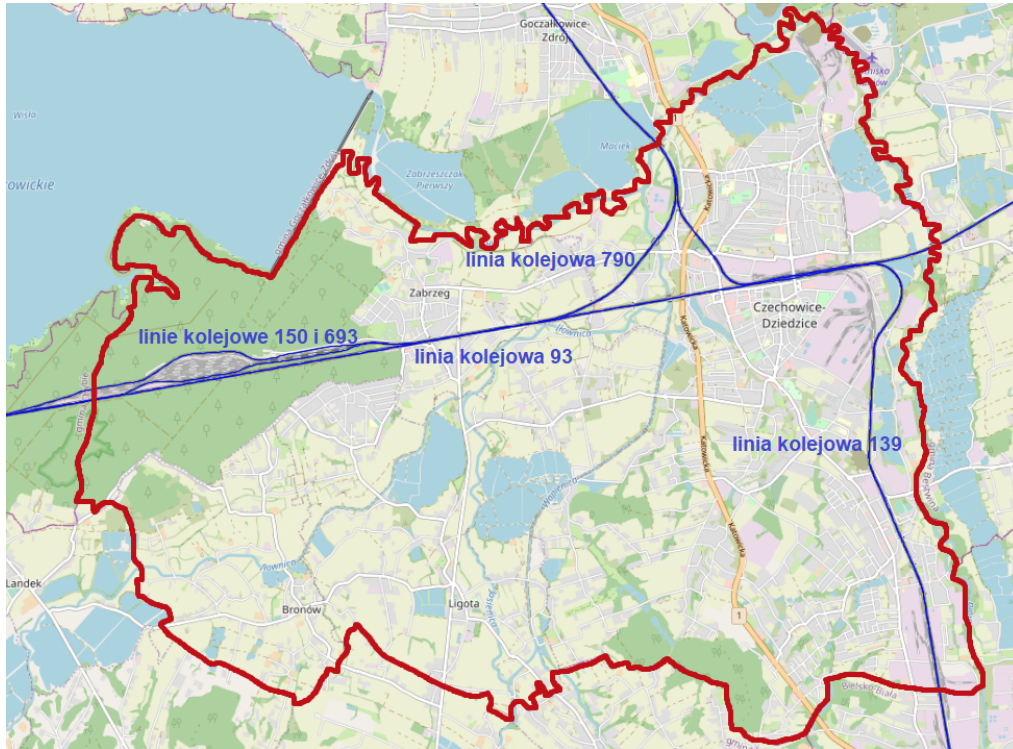
W latach 2022-2023 na terenie gminy Czechowice-Dziedzice, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach nie przeprowadził pomiarów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Zgodnie z bazą danych EHAŁAS (baza zawiera wyniki pomiarów hałasu przekazanych do WIOŚ lub RWMS) w roku 2022 na terenie powiatu bielskiego nie były prowadzone pomiary hałasu drogowego dla drogi krajowej Nr 1.

4.2.1.3. Hałas kolejowy i lotniczy

Przez teren gminy Czechowice-Dziedzice przebiega magistralna linia kolejowa nr 139 relacji Katowice-Zwardoń-Skalite, stanowiąca odcinek głównej, międzynarodowej linii E65 i CE 65 (dla transportu towarowego). Linia ta umożliwia połączenie z wybrzeżem bałtyckim oraz krajami europejskimi. Obecna sieć połączeń kolejowych obejmująca obszar gminy, ujęta w planie transportowym dla województwa śląskiego obejmuje

relację: Katowice – Tychy – Kobiór – Pszczyna – Czechowice-Dziedzice – Bielsko-Biała – Żywiec. Ponadto przebiegają linie kolejowe 93, 150, 693, 790.

Rysunek 6 Przebieg linii kolejowych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Źródło: <http://mapa.plk-sa.pl/>

W 2022 roku GIOŚ badał klimat akustyczny w rejonie linii kolejowej nr 139 przebiegającej przez powiat bielski, jednakże pomiary nie objęły terenu Gminy Czechowice-Dziedzice.

W 2019 roku obszar gminy objęty był Programem ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie. Pomiarami hałasu objęto wówczas odcinek linii kolejowej 93 Ochodza – Zabrzeg przebiegający przez teren gminy. W dokumencie zaproponowano dla odcinka działanie krótkookresowe: „Prace na linii kolejowej nr 93 na odcinku Trzebinia – Oświęcim – Czechowice-Dziedzice” w km 49+600 – 51+441. Działanie to zostało wykonane.

Natomiast w 2023 roku w ramach opracowania strategicznych map hałasu dla linii kolejowych wykonano pomiary poziomu hałasu m.in. przy linii kolejowej nr 139 w punkcie pomiarowym zlokalizowanym przy ul. G. Narutowicza 1 w Czechowicach-Dziedzicach. Wyniki pomiarów nie wykazały przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu.

Na podstawie map akustycznych w 2023 roku opracowano „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego”. Program przyjęto uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/3/4/2024 z dnia 10 czerwca 2024 r. Celem Programu jest wyszczególnienie podstawowych kierunków i zakresu działań niezbędnych do przywrócenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Harmonogram realizacji działań planowanych do podjęcia w ciągu 5 lat, licząc od roku uchwalenia w/w programu zawiera jedno działanie na terenie gminy, tj.: Rewitalizacja linii kolejowej nr 139 na odcinku Czechowice-Dziedzice – Bielsko-Biała – Żywiec – Zwardoń/granica Państwa.

W ramach postępowania, którego efektem było uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nr WOOŚ.4201.2.2014.AS2.7 z dnia 29.05.2015 r. dla stacji Czechowice-Dziedzice oraz decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nr WOOŚ.4201.1.2012.AS2.32 z dnia 28.11.2016 r. dla przebudowanych odcinków m.in. linii

kolejowych nr 93, 139 i 150 przeprowadzona została analiza akustyczna. Oceny oddziaływania akustycznego dokonano względem terenów podlegających ochronie akustycznej znajdujących się w najbliższym sąsiedztwie stacji kolejowej.

W ramach opracowanego Studium Wykonalności dla zadania pn. „Prace na linii kolejowej nr 139 na odcinku Czechowice-Dziedzice – Bielsko-Biała – Żywiec – granica państwa” wykonana została analiza akustyczna wraz z pomiarami hałasu¹¹.

Hałas lotniczy nie występuje na terenie gminy. Najbliższe lotnisko sportowe zlokalizowane jest w Kaniowie. Najbliżej położony w Polsce jest Port Lotniczy Katowice Pyrzowice zlokalizowany w odległości około 86 km oraz Międzynarodowe Lotnisko Kraków Balice oddalone od Czechowic-Dziedzic o około 96 km. Poza granicami najbliżej położone jest lotnisko w Ostrawie, na terenie Republiki Czeskiej.

4.2.2. Analiza SWOT

Zagrożenie hałasem	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
atrakcyjne położenie gminy – dobra dostępność komunikacyjna brak ciężarowego ruchu tranzytowego	brak badań hałasu drogowego prowadzonego na terenie gminy powiększająca się liczba pojazdów brak wystarczającej ilości ekranów akustycznych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
realizacja corocznych inwestycji drogowych budowa ekranów akustycznych na DK nr 1 oraz na drogach powiatowych bieżące kontrole WIOŚ w przedsiębiorstwach	zwiększanie się ilości pojazdów może stwarzać dyskomfort akustyczny dla mieszkańców zamieszkujących tereny wzdłuż dróg rozwój gminy może prowadzić do dalszego zwiększenia ilości pojazdów a tym samym rozwoju sfery handlowej i zwiększenia emisji hałasu

Źródło: opracowanie własne

4.2.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem

Hałas wpływa na jakość życia ludności, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.

Skrócona analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla gminy w sytuacji nasilającego się hałasu może być pogłębiający się dyskomfort mieszkańców szczególnie tych zamieszkujących tereny wzdłuż drogi krajowej oraz dróg powiatowych.

W sytuacjach przedsiębiorstw, z których działalnością nierozzerwalnie wiąże się emisja hałasu obowiązkiem przedsiębiorców jest minimalizacja hałasu poprzez wyciszanie zakładów i magazynów oraz maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych.

W związku z tym w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż ważnym zadaniem jest kontynuacja działań administracyjnych realizowanych w razie potrzeby przez Starostę Bielskiego polegających na wydawaniu decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu.

Analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną gminy jest jej dobra dostępność komunikacyjna. Na terenie gminy zlokalizowany jest 1 odcinek drogi krajowej nr 1 oraz drogi powiatowe i gminne, które w ostatnich latach były modernizowane m.in. przez Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej. Inwestycje drogowe były realizowane przez Gminę Czechowice-Dziedzice. W kolejnych latach planowane są dalsze prace modernizacyjne.

W związku z takim stanem w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż zadaniami do realizacji są modernizacje drogi krajowej, dróg powiatowych oraz gminnych. Zadania te zapisano w harmonogramie realizacji zadań własnych – do realizacji przez Gminę Czechowice-Dziedzice oraz zadań monitorowanych do realizacji przez Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej.

¹¹ PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Centrala Biuro Terenów Kolejowych i Ochrony Środowiska – pismo nr ITS13.4514.24.2024.2 z dnia 26.03.2024 r.

Bardzo ważnym, ciągłym zadaniem do realizacji w każdej dziedzinie środowiskowej w tym także w zakresie hałasu jest edukacja ekologiczna. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań własnych do realizacji przez Gminę, a finansowanie ze środków własnych, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach lub innych źródeł zewnętrznych.

4.3. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie pól elektromagnetycznych.

Tabela 12 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2021-2024 Z PERSPEKTYWĄ DO 2028“			
Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Gmina Czechowice-Dziedzice Zadanie jest realizowane przez gminę głównie poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	-
2.	Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Powiat Bielski Starosta Bielski prowadzi Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko, których emisja nie wymaga pozwolenia. W latach 2021-2023, 4 przedsiębiorstwa z terenu gminy Czechowice-Dziedzice dokonały zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne	4 zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne
3.	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych	WIOŚ w Katowicach Realizacja zadań monitoringowych pól elektromagnetycznych odbywa się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W 2023 roku na terenie gminy Czechowice-Dziedzice zlokalizowano 1 punkt pomiarowy monitoringu promieniowania pól elektromagnetycznych przy ul. Romualda Traugutta w Czechowicach-Dziedzicach. Wynik był poniżej progu czułości sondy pomiarowej tj. <0,70 V/m	1 punkt pomiarowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 13 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznymi

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2020*	Stan aktualny 2023
1.	Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych (WIOŚ) [V/m]	1,79 V/m	< 0,70 V/m
2.	Liczba punktów z przekroczeniami norm oddziaływania pól elektro-magnetycznych (WIOŚ) [szt.]	0	0

* ostatni pomiar przeprowadzony w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ/GIOŚ, 2024 rok

4.3.1. Opis stanu obecnego

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia,
- stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,

- stacje radiowe i telewizyjne.

Według ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są:

- stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV,
- instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz,

są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Pomiary te wykonywane są:

- bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia;
- każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia.

Wyniki pomiarów przekazuje się Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska i Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu.

Właścicielem poszczególnych elementów systemu elektroenergetycznego na obszarze Gminy Czechowice-Dziedzice jest spółka TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Bielsku-Białej.

Podstawowym źródłem zasilania sieci średniego napięcia (SN) zlokalizowanej na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice są:

- stacja 110/15/6 kV GPZ Czechowice, wyposażona w dwa transformatory 110/15/6 kV o mocy 25/16/16 MVA (planowana wymiana na jednostki 110/15 kV o mocy 25 kVA), zasilana liniami napowietrznymi 110 kV relacji: Komorowice – Czechowice i Czechowice – Goczałkowice (zasila 45% stacji 15/0,4 kV na terenie gminy),
- stacja 110/15 kV GPZ Rafineria Czechowice, wyposażona w dwa transformatory 110/15 kV o mocy 25 MVA, zasilana liniami napowietrznymi 110 kV relacji: Komorowice – Rafineria i Rafineria – Miedź (zasila 45% stacji 15/0,4 kV na terenie gminy),
- stacja 220/110/15 kV GPZ Komorowice w Bielsku-Białej, wyposażona w dwa transformatory 110/15 kV o mocy 25 MVA, zasilana z sieci przesyłowej 220 kV dwoma autotransformatoremami 220/110 kV o mocy 160 MVA (zasila 10% stacji 15/0,4 kV na terenie gminy).

Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są poprzez napowietrzne i kablowe linie 15 kV, stacje transformatorowe 15/0,4 kV oraz sieć niskiego napięcia w wykonaniu napowietrznym, kablowym i napowietrzno-kablowym.

Dodatkowo na terenie gminy zlokalizowane są:

- 2 stacje 110/SN własności odbiorców: Kopalnia Silesia, Zakłady Miedzi,
- 1 stacja 110/SN własności wytwórcy – Elektrociepłownia Bielsko Północ,
- dwutorowa linia napowietrzna 220 kV relacji: Bieruń – Komorowice, Bujaków – Liskovec o łącznej długości 3 181 m, własności Polskich Sieci Elektroenergetycznych S. A. Oddział w Katowicach.

Na terenie gminy znajduje się łącznie 198 stacji transformatorowych SN/nN, w tym 20 stacji eksploatowanych wspólnie z odbiorcą i 32 stacje będące własnością odbiorcy¹².

Na terenie gminy źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego jest także ponad 30 anten telefonii komórkowej zlokalizowanych w trzech stacjach bazowych telefonii komórkowej (według bazy danych Btsearch)¹³.

W 2019 roku został zniesiony obowiązek pozwoleń na lokalizację instalacji emitującej pola elektromagnetyczne, aktualnie niezbędne jest tylko zgłoszenie nowej lub modernizowanej instalacji do Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej. Starosta prowadzi Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko, których emisja nie wymaga pozwolenia. W latach 2018-2023, 16 przedsiębiorstw z terenu gminy Czechowice-Dziedzice dokonało zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, w tym:

- 5 w 2018 roku,

¹² Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Czechowice-Dziedzice – aktualizacja luty 2019

¹³ <http://beta.btsearch.pl>

- 5 w 2019 roku,
- 2 w 2020 roku,
- 1 w 2021 roku,
- 3 w 2022 roku,
- w 2023 roku nie było zgłoszeń¹⁴.

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje od 2019 roku Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Pomiar monitoringu promieniowania elektromagnetycznego prowadzone są w cyklach trzyletnich, łącznie w 135 punktach pomiarowych (po 45 w każdym roku) rozmieszczonych na terenie całego województwa śląskiego. Rok 2020 był ostatnim rokiem, w którym monitoringowe badania PEM realizowane były w trzyletnich cyklach – na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (t.j. Dz.U. z 2007 nr 221 poz. 1645). Od 2021 roku obowiązuje nowe rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2020r. poz. 2311), które znacznie zmieniło system monitoringowy pomiarów PEM w Polsce.

Punkty pomiarowe, w których wykonuje się okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wyznacza się aktualnie dla każdego województwa w ramach państwowego monitoringu środowiska dla stałej sieci monitoringu oraz dla monitoringu badawczego.

W ramach stałej sieci monitoringu punkty wyznacza się w każdym mieście dla dwuletniego cyklu pomiarowego, według zasady:

- poniżej 20 000 mieszkańców - 1 punkt pomiarowy,
- w przedziale od 20 000 do 50 000 mieszkańców - 2 punkty pomiarowe
- w przedziale powyżej 50 000 do 100 000 mieszkańców - 3 punkty pomiarowe,
- w przedziale powyżej 100 000 do 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe, powyżej 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe i 3 punkty pomiarowe na każde rozpoczęte kolejne 100 000 mieszkańców - w każdym mieście.

W ramach monitoringu badawczego wyznacza się jeden punkt pomiarowy w każdej gminie wiejskiej, dla czteroletniego cyklu pomiarowego.

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice, w 2023 roku przeprowadzono jeden pomiar okresowy (monitoringowy) promieniowania elektromagnetycznego (PEM) w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w rejonie ul. Romualda Traugutta. Przeprowadzone w dniu 29.06.2023 roku badanie wykazało występowanie średniego poziomu promieniowania elektromagnetycznego o wartości poniżej progu czułości sondy pomiarowej tj. 0,7 V/m. Analiza przeprowadzonego pomiaru monitoringowego nie wykazała przekroczenia dolnej granicy wartości dopuszczalnej poziomów pola elektromagnetycznego w środowisku, dla badanego zakresu częstotliwości, wynoszącej 28 V/m, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r. poz. 2448).

Ponadto zgodnie z danymi zawartymi Rejestrze zawierającym informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na podstawie pomiarów innych niż monitoringowe, w granicach gminy Czechowice-Dziedzice nie wykazano występowania takich terenów¹⁵.

Na poziomie gminy jedyną możliwością ograniczania promieniowania są odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

¹⁴ Starostwo Powiatowe w Bielsku-Białej - pismo z dnia 27.03.2024 roku znak sprawy WS.604.17.2024.OA

¹⁵ źródło: pismo GIOŚ z dnia 25.03.2024 r. znak sprawy: DMS-KA.731.16.2024

4.3.2. Analiza SWOT

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
na terenie gminy i w całym województwie śląskim brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania 1 punkt monitoringowy zlokalizowany na terenie gminy	stale zwiększający się zasięg sieci kablowych i bezprzewodowych w okolicy, co docelowo może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dalsze badania poziomu promieniowania	możliwość zwiększenia się poziomu promieniowania elektromagnetycznego

Źródło: opracowanie własne

4.3.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe średniego i niskiego napięcia stacje transformatorowe oraz instalacje radiokomunikacyjne. W związku z presją mieszkańców na rozwój zasięgu linii elektroenergetycznych oraz zasięgu telefonii komórkowej powstaje coraz większa liczba instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Podstawowym elementem ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest informacja o występujących poziomach pól. Informacje takie przekazuje do publicznej wiadomości GIOŚ prowadząc pomiary w ramach PMŚ.

Pomiary przeprowadzają także przedsiębiorstwa bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia i każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy urządzenia.

W ramach minimalizacji oddziaływania istniejących instalacji emitujących pola elektromagnetyczne zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne przedsiębiorstwa posiadające instalacje zgłaszają do Starosty Bielskiego fakt oddania do eksploatacji instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne. Na podstawie tych zgłoszeń prowadzony jest Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z przepisami prawnymi prowadzenie rejestru będzie kontynuowane w kolejnych latach.

Dla określenia aktualnych stanów promieniowania elektromagnetycznego Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi corocznie według ustalonego harmonogramu na terenie całego województwa śląskiego badania poziomów promieniowania. Wyniki badań nie wykraczają poza dopuszczalne poziomy, niemniej jednak brakuje w miejscowych planach ograniczeń dla powstawania nowych instalacji, dlatego w perspektywie lat może nastąpić wzrost poziomu promieniowania.

4.4. Zrównoważone gospodarowanie wodami

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarowania wodami.

Tabela 14 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2021-2024 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2028“			
System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	<p>WIOŚ w Katowicach</p> <p>Realizacja zadań monitoringowych wód podziemnych i powierzchniowych corocznie odbywa się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Na terenie gminy w 2023 roku zlokalizowanych było 5 punktów pomiarowych monitoringu wód powierzchniowych oraz 1 punkt pomiarowy monitoringu wód podziemnych.</p> <p>W latach 2020-2023 WIOŚ w Katowicach przeprowadził w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice 13 kontroli w zakresie ochrony wód. W 11 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów. W żadnym przypadku nie nałożono kar finansowych.</p>	13 kontroli
2.	Poprawa retencji wodnej, w tym prace związane z utrzymaniem i konserwacją rowów melioracyjnych	<p>Gmina Czechowice- Dziedzice</p> <p>Na terenie Czechowic-Dziedzic powstały ogrody deszczowe. Są to miejsca, które pozwalają efektywnie gromadzić i wykorzystywać wodę deszczową. To część realizowanego już w naszym mieście projektu „Z zapalem przeciw zmianom klimatu-zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice”. Ogrody deszczowe mają na celu zwiększenie małej retencji, częściowe zatrzymanie wód opadowych w terenie, odciążenie systemu kanalizacji miejskiej, zwiększenie bioróżnorodności i naturalizację siedlisk przyrodniczych oraz wprowadzenie funkcji edukacji proekologicznej. Realizowanych jest sześć ogrodów deszczowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Rozlewisko" teren pomiędzy ul. Mazańcowicką i ul. Legionów, • "Park Północny" na terenie parku rekreacyjnego przy ul. Baczyńskiego, • "Literacki Ogród Wodny" teren Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. Paderewskiego, • "Bulwar Falisty" teren przy łączniku ul. Falistej i Łukowej, • "Stawy Pałacowe" teren pomiędzy ul. Mazańcowicką i drogą krajową nr 1, • "Park Skrzekowisko" teren pomiędzy ul. Falistą i Bestwińską. <p>Na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice realizowany był Program Moja Woda. Program ten miał na celu ochronę zasobów wody poprzez zwiększenie retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej, w tym dzięki rozwojowi zielono-niebieskiej infrastruktury. W ramach programu w latach 2021-2023 podpisano 59 wniosków o dofinansowanie z WFOŚiGW w Katowicach. Zamontowano 59 instalacji do wykorzystania zatrzymanej wody w obrębie nieruchomości.</p>	wykonane ogrody deszczowe, 59 instalacji w ramach Programu Moja Woda

3.	<p>Wykonanie urządzeń retencyjnych w zlewni rowu do ul. Wodnej (zlewnia rowu R-D), w tym:</p> <p>Zbiornik nr 1, rów przy zbiorniku, rów poniżej zbiornika (o pojemności ok. 4050 m³),</p> <p>Zbiornik nr 2, rów przy zbiorniku (o pojemności ok. 700 m³),</p> <p>Zbiornik nr 3, rów przy zbiorniku (o pojemności ok. 16 000 m³),</p> <p>Zbiornik nr 4, doki wlotowe, przelew burzowy, wylot instalacji spustowej (o pojemności ok. 1 900 m³).</p>	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>Wykonanie czterech zbiorników w tym: Zbiornik nr 1, rów przy zbiorniku, rów poniżej zbiornika (o pojemności ok. 4050 m³), Zbiornik nr 2, rów przy zbiorniku (o pojemności ok. 700 m³), Zbiornik nr 3, rów przy zbiorniku (o pojemności ok. 16 000 m³), Zbiornik nr 4, doki wlotowe, przelew burzowy, wylot instalacji spustowej (o pojemności ok. 1 900 m³).</p>	zadanie w trakcie realizacji
4.	<p>Wykonanie urządzeń retencyjnych w zlewni ulic Weneckiej i Piasta wraz z suchym zbiornikiem o pojemności ok. 1780 m³ w tym:</p> <p>Suchy zbiornik przeciwpowodziowy,</p> <p>Przebudowa koryta rowu i zarurowania w grobli,</p> <p>Zbiornik pompowy,</p> <p>Umocnienie skarpy wału w części odwodnej w miejscu odprowadzania wody z węży tłocznych,</p> <p>Ogrodzenie zbiornika pompowego, Dojazd do zbiornika pompowego z placem manewrowym,</p> <p>Przekładka sieci kanalizacji sanitarnej.</p>	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>Zostało wykonane: suchy zbiornik przeciwpowodziowy o pojemności ok. 1780 m, przebudowa koryta rowu i zarurowania w grobli, zbiornik pompowy, umocnienie skarpy wału w części odwodnej w miejscu odprowadzania wody z węży tłocznych, ogrodzenie zbiornika pompowego, dojazd do zbiornika pompowego z placem manewrowym, przekładka sieci kanalizacji sanitarnej</p>	powstanie 1 zbiornika
5.	<p>Wykonanie zbiorników retencyjnych pomiędzy ul. Zamkową a ul. Mikołaja Kopernika (o pojemności ok. 14 800 m³) Zadanie to obejmuje następujące elementy:</p> <p>Zbiornik - roboty ziemne,</p> <p>Wykonanie ścianki czołowej w km 0+252 i ubezpieczenie rowu poniżej przepustu w ul. Zamkowej na długości 35,0 m w km 0+252-0+287,</p> <p>Remont grobli między zbiornikami, Remont stojaka mnicha, Wykonanie stojaka</p>	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>Wykonany został zbiornik przeciwpowodziowy o pojemności ok. 14 800 m³ a także wykonanie ścianki czołowej i ubezpieczenie rowu poniżej przepustu w ul. Zamkowej na długości 35 m, remont grobli między zbiornikami, remont stojaka mnicha, stojak żelbetowy, ubezpieczenie rowu na odcinku wlotowym do mnicha na długości 5m.</p>	powstanie 1 zbiornika

	<p>żelbetowego, Ubezpieczenie rowu na odcinku wlotowym do mnicza na długości l=5,0m.</p>		
6.	<p>Działania edukacyjne, promocyjne</p>	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 jednostki oświatowe będące w administracji Gminy Czechowice-Dziedzice organizowały na terenie gminy szereg działań, w tym:</p> <p>W 2021 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z fundacją ekologiczną ARKA, która dostarczyła materiały edukacyjne dla dzieci, na kółku przeprowadzono krzyżówki, rebusy, łamigłówki, gry dydaktyczne, • Udział dzieci w Konkursie powiatowym: „Człowiek a środowisko” – dzieci otrzymały 2 wyróżnienia, • Uczenie dzieci piosenek o treści ekologicznej – dbałość o zrozumienie treści, • Pisanie opowiadań do podanych słów „kluczy” – smog, czyste powietrze, tlen, woda, śmieci, spaliny, kominy, piece – głośne czytanie zdań ułożonych przez dzieci, • Cykliczne akcje ekologiczne, • Wykonanie prezentacji o tematyce przyczyn i skutków zanieczyszczeń środowiska, • Przeprowadzenie doświadczeń i obserwacji związanych z zanieczyszczeniem środowiska, zaprezentowanie wyników w przestrzeni szkolnej, • Udział w konkursach ekologicznych. <p>W 2022 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Akcje prowadzone przez sekcję ekologiczną Samorządu Uczniowskiego, • Warsztaty jesienno-ekologiczne. <p>W 2023 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przeszkolenie ekologiczne, przeszkolenie rodziców, przeszkolenie wychowawców, • Udział w ogólnopolskim programie „Zielone Laboratoria – Lafarge” mającym na celu przeprowadzenie lekcji o klimacie i zapobieganiu zanieczyszczeniom powietrza. Lekcje geografii i biologii w klasach 7,8 na temat: „Ślad węglowy”, „Zasoby wodne”, „Energia”, • Udział w ogólnopolskim projekcie ekologicznym „Ekoeksperymentarium” – lekcje on-line na temat ochrony środowiska, • Udział w konkursach w ramach projektu "Z zapalem przeciw zmianom klimatu - zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice": konkurs plastyczny "Woda najcenniejszy i niedoceniony skarb na naszej planecie". 	<p>14 działań edukacyjnych</p>
7.	<p>Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej</p>	<p>PGW WP Zarząd Regionalny w Gliwicach</p> <p>W ramach realizacji zadania w 2020 roku zrealizowano prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe rzeki Białej na łącznej długości 6,0 km w miejscowościach: Czechowice-Dziedzice, Kaniów (gmina Bestwina) – dwukrotne koszenie; koszt: 26 017,12 zł, 	<p>co roku wykonywana konserwacja wałów przeciwpowodziowych na długości 43,11 km, wycinka drzew, likwidacja wyrw dennych i brzegowych, utrzymanie cieków Borówka</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe rzeki Hownicy na łącznej długości 24,972 km w miejscowościach: Landek, Hownica, Roztropice z gminie Jasienica oraz w Czechowicach-Dziedzicach, Ligocie i Bronowie w gminie Czechowice-Dziedzice – dwukrotne koszenie; koszt: 105 113,16 zł, • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe ciek Jasienskiego na łącznej długości 5,14 km w Ligocie oraz wały przeciwpowodziowe ciek Ligockiego na łącznej długości 1,14 km w Ligocie – dwukrotne koszenie; koszt: 31 506,07 zł, • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe rzeki Małej Wisły na łącznej długości 6,998 km w miejscowościach: Zabrzeg i Czechowice-Dziedzice – dwukrotne koszenie; koszt: 28 423,27 zł, • Wykonanie oceny stanu technicznego, stopnia bezpieczeństwa i przydatności do użytkowania wraz z kontrolą 5-letnią prawy i lewobrzeżnych wałów przeciwpowodziowych ciek Jasienskiego w km wału 0+000-2+700 (lewobrzeżny) oraz 0+000-2+440 (prawobrzeżny) w Ligocie; koszt: 24 354,00 zł, • Likwidacja wyrw dennych i brzegowych: ciek Stare Reczysko w rejonie ul. Rolników w Ligocie; koszt: 29 079,25 zł. <p>W 2021 roku wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe rzeki Białej na łącznej długości 6 km w Czechowicach-Dziedzicach i w Kaniowie w gminie Bestwina – I etap; koszt: 21 369,52 zł, • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe rzeki Hownicy na łącznej długości 24,972 km w miejscowościach: Landek, Hownica, Rotropice w gminie Jasienica oraz w Czechowicach-Dziedzicach, Ligocie, Bronowie – etap I; koszt: 56 153,16 zł, • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe ciek Jasienskiego na łącznej długości 5,14 km w Ligocie oraz wały przeciwpowodziowe ciek Ligockiego na łącznej długości 1,14 km w Ligocie – dwukrotne koszenie; koszt: 25 336,93 zł, • Wykonanie konserwacji: wały rzeki Małej Wisły na łącznej długości 6,998 km w miejscowościach: Zabrzeg i Czechowice-Dziedzice – dwukrotne koszenie; koszt: 17 427,93 zł, • Wykonanie oceny stanu technicznego i kontrola 5-letnia wałów przeciwpowodziowych klasy IV rzeki Hownicy na łącznej długości 24,972 km w miejscowościach: Landek, Hownica, Rotropice w gminie Jasienica oraz w Czechowicach-Dziedzicach, Ligocie, Bronowie – etap I; koszt: 164 820,00 zł, • Wykonanie oceny stanu technicznego i kontrola 5-letnia wałów przeciwpowodziowych klasy IV ciek Ligockiego na łącznej długości 1,14 km w Ligocie; koszt: 8 550,96 zł, • Wykonanie oceny stanu technicznego i kontrola 5-letnia wałów przeciwpowodziowych klasy IV ciek Wapienskiego na łącznej długości 10,5 km w Ligocie; koszt: 73 431,00 zł, 	
--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Likwidacja wyrw w skarpach odwodnych wałów przeciwpowodziowych ciekłu Jasienickiego w Ligocie; koszt: 354 443,53 zł. <p>W 2022 roku wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe rzeki Białej na łącznej długości 6 km w Czechowicach-Dziedzicach i w Kaniowie w gminie Bestwina – dwukrotne koszenie; koszt: 28 102,64 zł, • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe rzeki Hownicy na łącznej długości 24,972 km w miejscowościach: Landek, Hownica, Rotropice w gminie Jasienica oraz w Czechowicach-Dziedzicach, Ligocie, Bronowie – dwukrotne koszenie; koszt: 131 130,44 zł, • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe ciekłu Jasienickiego na łącznej długości 5,14 km w Ligocie oraz wały przeciwpowodziowe ciekłu Ligockiego na łącznej długości 1,14 km w Ligocie – dwukrotne koszenie; koszt: 78 897,48 zł, • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe ciekłu Wapienickiego na łącznej długości 10,5 km w Ligocie – dwukrotne koszenie; koszt: 86 950,58 zł, • Wykonanie konserwacji: wały rzeki Małej Wisły na łącznej długości 6,998 km w miejscowościach: Zabrzeg i Czechowice-Dziedzice – dwukrotne koszenie; koszt: 27 099,11 zł, • Wycinka drzew, krzewów na terenie Zarządu Zlewni w Katowicach – etap I – wycinka, pielęgnacja, nasadzenia drzew i krzewów na terenie działania NW Bielsko-Biała wraz z odwozem drewna na plac składowy; koszt: 135 625,20 zł, • Wykonanie robót utrzymaniowych ciekłu Borówka w km 1+550-1+780 w Ligocie; koszt: 80 269,80 zł. <p>W 2023 roku wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe rzeki Hownicy na łącznej długości 24,972 km w miejscowościach: Landek, Hownica, Rotropice w gminie Jasienica oraz w Czechowicach-Dziedzicach, Ligocie, Bronowie; koszt: 63 830,54 zł, • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe ciekłu Jasienickiego na łącznej długości 5,14 km w Ligocie oraz wały przeciwpowodziowe ciekłu Ligockiego na łącznej długości 1,14 km w Ligocie; koszt: 33 768,19 zł, • Wykonanie konserwacji: wały przeciwpowodziowe rzeki Małej Wisły na łącznej długości 6,998 km w miejscowościach: Zabrzeg i Czechowice-Dziedzice; koszt: 13 997,10 zł, • Wycinka, pielęgnacja, nasadzenia drzew i krzewów na terenie działania NW Bielsko-Biała wraz z odwozem drewna na plan składowy; koszt: 114 838,99 zł. <p>Ponadto w przypadku wystąpienia nagłych konieczności wykonania robót awaryjnych, które były możliwe do realizacji siłami własnymi w ramach Zespołu Wsparcia Technicznego Zarządu Zlewni Katowice, wykonywano doraźne prace remontowe oraz utrzymaniowe w zakresie ciekłów i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej.</p>	
--	--	--	--

8.	Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>Na koniec 2022 roku Gmina Czechowice-Dziedzice posiadała 25 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o łącznej powierzchni 5 004,69 ha. Stanowiło to ok. 74,72% powierzchni Gminy. We wszystkich MPZP uwzględniono ustalenia planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granice obszarów zalewowych.</p>	25 MPZP
----	--	--	---------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 15 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2020	Stan aktualny 2023
1.	Jakość wód podziemnych	IV klasa	IV klasa
2.	Jakość wód powierzchniowych	<p>Stan/potencjał ekologiczny:</p> <ol style="list-style-type: none"> Zbiornik Goczałkowice – dobry, Młynówka Komorowicka – umiarkowany, Jasienica – umiarkowany, Wapienica – słaby, Biała – umiarkowany, Wisła od zb. Goczałkowice do Przemszy - dobry Łownica – umiarkowany. 	<p>Stan/potencjał ekologiczny:</p> <ol style="list-style-type: none"> Jasienica – umiarkowany, Zbiornik Goczałkowice – umiarkowany, Młynówka Komorowicka – słaby, Wapienica – słaby, Biała – słaby, Wisła od zb. Goczałkowice do Przemszy – zły, Łownica – słaby.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ/GIOŚ, 2024 rok

4.4.1. Opis stanu obecnego

Zarządzanie zasobami wodnymi zgodnie z Dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 roku ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej oraz wymaganiami zawartymi w ustawie z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.) odbywa się w odniesieniu do jednolitych części wód. W obszarze tych jednolitych części wód odbywa się identyfikacja i analiza stanu, zagrożeń oraz planowanie działań mających na celu osiągnięcie przez poszczególne części wód celów środowiskowych.

W latach 2020-2023 prowadzone były prace planistyczne kolejnego cyklu wynikającego z wdrażania Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej. Prowadzono działania zmierzające do opracowania drugiej aktualizacji Planów gospodarowania wodami, w tym w szczególności prowadzono półroczne konsultacje społeczne oraz przygotowywano projekt rozporządzenia w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły na terenie którego zlokalizowana się gmina Czechowice-Dziedzice.

W dniu 17.02.2023 roku weszło w życie Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2023 r. poz. 300)¹⁶. Zaktualizowany plan obowiązuje na kolejny rok planistyczny, tj. na lata 2022-2027. Jest on wynikiem szczegółowych analiz związanych z korzystaniem z wód w tym identyfikacji presji antropogenicznych mających

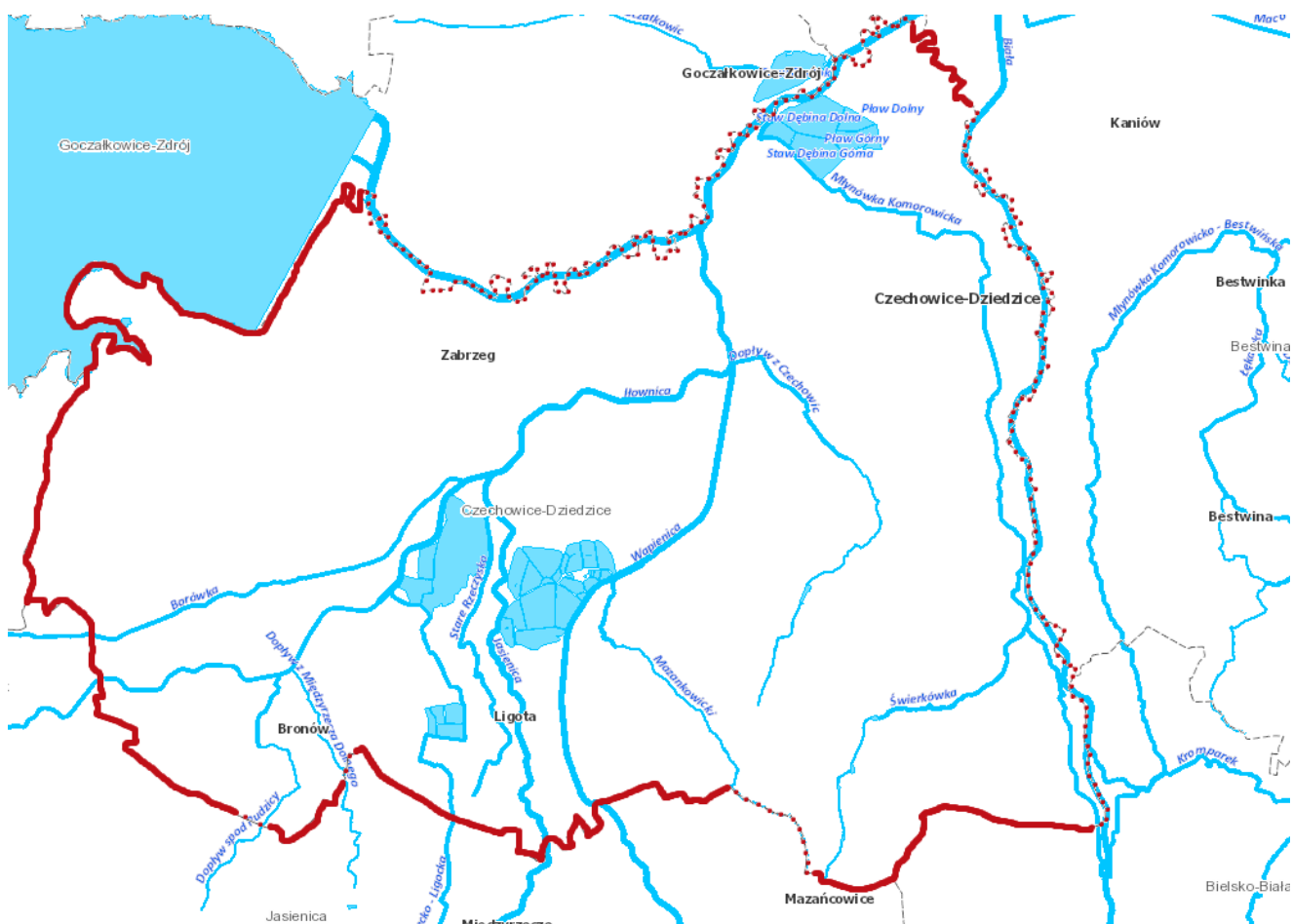
¹⁶ pismo PGW WP RZGW w Gliwicach nr C.ROA.0143.47.2024.JF RPW/4018/2024 z dnia 27.03.2024 r.

wpływ na wody. W wyniku tych analiz w odniesieniu do poszczególnych jednolitych części wód w celu zachowania lub poprawy ich stanu sporządzono programy działań naprawczych.

4.4.1.1. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Czechowice-Dziedzice należy do prawostronnego dorzecza Wisły. Głównymi rzekami gminy są: Wisła, Biała oraz Iłownica wraz ze swoimi dopływami Wapienicą oraz Jasienicą. Wschodnią granicę gminy stanowi rzeka Biała. Wisła przepływa w północnej części gminy, stanowiąc wraz ze Zbiornikiem Goczałkowickim jej północną granicę. 60% powierzchni gminy jest odwadnianie przez Iłownicę z dopływami Jasienicą i Wapienicą. Pozostałe 40% przypada w równym stopniu na Białą oraz bezpośredni odpływ do Wisły.

Cechą charakterystyczną Czechowic-Dziedzic jest stosunkowo duży udział powierzchniowy wód stojących (zbiorników wodnych, sztucznych stawów hodowlanych i oczek wodnych), które zajmują łącznie 6,4% całkowitej powierzchni gminy. Okazały kompleks stawów hodowlanych znajduje się w widłach rzek Wapienicy i Jasienicy (sołectwo Ligota) – największym z nich jest staw o nazwie Sokóły. W pobliżu, w widłach Iłownicy i Jasienicy, istnieje drugi duży kompleks stawów ze stawem o nazwie Hałcnowiec. W północno-wschodniej części Gminy (Renardowice, Kolonia Żebrac) położone są stawy: Dębina, Pław Dolny Górny, Przemysłowy (Kopalniok), a także Powyzka, Błażkowiec, Marianki oraz Stawy Dworskie. Stawy pełniące funkcje hodowlane zlokalizowane są również na obszarze Trzemszy, Toczkwic i Zabiela.

Rysunek 7 Wody powierzchniowe na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Źródło: wody.isok.gov.pl/

PGW WP Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice administruje łącznie 42,3 km potoków i cieków wodnych, w tym:

- Borówka – 9 km,

- Hownica – 10,5 km,
- Jasienicki – 4,6 km,
- Ligocki – 0,5 km,
- Stare Rzeczyisko – 2,5 km,
- Świerkówka – 2 km,
- Wapienicki – 5,5 km,
- Wisła – 7,7 km.

PGW WP nie administruje urządzeniami melioracji wodnych. Zgodnie z art. 205 ustawy Prawo Wodne (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.) „Utrzymanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub związku spółek wodnych”¹⁷.

4.4.1.2. Monitoring rzek w rejonie gminy Czechowice-Dziedzice

Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), badania prowadzi się w 6-letnich cyklach Planów Gospodarowania Wodami (PGW).

Program monitoringu wód powierzchniowych przygotowuje się na okres 6 lat. Obecnie obowiązuje cykl monitoringu na lata 2022-2027. Opracowany program ma charakter wstępny i będzie podlegał corocznej aktualizacji.

Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa śląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

W granicach administracyjnych gminy Czechowice-Dziedzice zlokalizowane są fragmentaryczne zlewnie 6 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz w północnozachodniej części gminy 1 zlewnia bezpośrednia zbiornika Goczałkowice. Wszystkie należą do dorzecza Wisły. Również wszystkie objęte są badaniami w ramach programu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS) realizowanego w latach 2022-2027.

Na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice wydzielonych zostało 7 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

- PLRW2000042112699 Jasienica,
- PLRW2000042112891 Wapienica,
- PLRW200006211549 Łękawka,
- PLRW200000211329 Młynówka Komorowicka,
- PLRW20000421149 Biała,
- PLRW20001121199 Wisła od zb. Goczałkowice do Przemszy,
- PLRW20000621129 Hownica.

Poniżej przedstawiono wyniki monitoringu jakości wód powierzchniowych i Zbiornika Goczałkowickiego ocenionych w 2021 roku na podstawie danych Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Katowicach Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

¹⁷ pismo PGW WP RZGW w Gliwicach nr C.ROA.0143.47.2024.JF RPW/4018/2024 z dnia 27.03.2024 r.

Ostatnia ocena jakości wód powierzchniowych była wykonana w 2022 roku za lata 2016-2021¹⁸. W obrębie regionu wodnego Małej Wisły na terenie gminy Czechowice-Dziedzice badanych było 5 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), tj.:

- PLRW2000042112699 Jasienica
 - umiarkowany potencjał ekologiczny,
 - aktualny stan zły,
 - zagrożona nieosiągnięciem celu środowiskowego,
- PLRW2000042112891 Wapienica
 - słaby potencjał ekologiczny,
 - stan chemiczny poniżej stanu dobrego (PSD_sr),
 - aktualny stan zły,
 - zagrożona nieosiągnięciem celu środowiskowego,
- PLRW200006211549 Łękawka
 - umiarkowany potencjał ekologiczny,
 - aktualny stan zły,
 - zagrożona nieosiągnięciem celu środowiskowego,
- PLRW20000421149 Biała
 - słaby potencjał ekologiczny,
 - stan chemiczny poniżej stanu dobrego (PSD_sr),
 - aktualny stan zły,
 - zagrożona nieosiągnięciem celu środowiskowego,
- PLRW20000621129 Hownica
 - słaby potencjał ekologiczny,
 - stan chemiczny poniżej stanu dobrego (PSD_sr),
 - aktualny stan zły,
 - zagrożona nieosiągnięciem celu środowiskowego.

Punkt Młynówka Komorowicka nie miał możliwości oceny, a Wisła od zb. Goczałkowice do Przemszy w 2021 roku nie był badany.

W trzech JCWP odnotowano słaby stan ekologiczny, w dwóch JCWP stan ekologiczny określono jako umiarkowany. Aktualny stan jakości badanych JCWP na terenie gminy Czechowice-Dziedzice określono jako zły.

W 2023 roku badania przeprowadzono na 5 JCWP, nie wykonywano klasyfikacji stanu/ potencjału ekologicznego, stanu chemicznego oraz oceny stanu jcwpc ponieważ wykonuje się ją nie rzadziej niż co 3 lata. Poniżej przedstawiono wyniki badań wskaźników w jcwpc:

PLRW2000042112699 Jasienica (punkt Jasienica - ujście do Hownicy)

- elementy biologiczne IV klasa ze względu na wskaźniki: ichtiofauna, fitobentos,
 - elementy hydromorfologiczne IV klasa,
 - elementy fizykochemiczne klasa poniżej dobrej >2 ze względu na azot ogólny, azot azotanowy, ogólny węgiel organiczny.
- PLRW2000042112891 Wapienica (punkt Wapienica - ujście do Hownicy)
 - elementy biologiczne IV klasa ze względu na wskaźniki: ichtiofauna, fitobentos,
 - elementy hydromorfologiczne IV klasa,

¹⁸ źródło: pismo GIOŚ z dnia 25.03.2024 r. znak sprawy: DMS-KA.731.16.2024

- elementy fizykochemiczne klasa poniżej dobrej >2 ze względu na azot ogólny, azot azotanowy, ogólny węgiel organiczny.
- PLRW200006211549 Łękawka (punkt Łękawka - ujście do zbiornika Tresna)
 - elementy biologiczne IV klasa ze względu na wskaźniki: ichtiofauna, fitobentos,
 - elementy hydromorfologiczne IV klasa,
 - elementy fizykochemiczne klasa poniżej dobrej >2 ze względu na azot ogólny, azot azotanowy, ogólny węgiel organiczny.
- PLRW20000421149 Biała (punkt Biała - ujście do Małej Wisły)
 - elementy biologiczne II klasa,
 - elementy hydromorfologiczne IV klasa,
 - elementy fizykochemiczne klasa poniżej dobrej >2 ze względu na azot ogólny, azot azotanowy, ogólny węgiel organiczny.
- PLRW20000621129 Hłownica (punkt Hłownica - ujście do Małej Wisły)
 - elementy biologiczne IV klasa ze względu na wskaźniki: ichtiofauna, fitobentos,
 - elementy hydromorfologiczne IV klasa,
 - elementy fizykochemiczne 2 klasa (wody dobrej jakości).

4.4.1.3. Wody podziemne

Cały obszar Gminy Czechowice-Dziedzice według podziału na jednostki hydrogeologiczne znajduje się w regionie przedkarpackim (XII), natomiast według regionalizacji hydrogeologicznej GZWP zgodnej z koncepcją A. S. Kleczkowskiego (1988) należy do prowincji hydrogeologicznej górskiej-wyżynnej, do pasma zbiorników Wyżyn Polskich.

Gmina posiada duże zasoby wód podziemnych, ujmowanych dzięki licznym ujęciom studziennym o niewielkiej wydajności (3-12 m³/h).

Spośród wód podziemnych występujących w rejonie Czechowic-Dziedzic znaczenie gospodarcze mają wody zalegające w utworach tworzących czwartorzędowe i trzeciorzędowe piętra wodonośne.

Głównym poziomem wodonośnym są utwory dolnego czwartorzędu. Stanowi on Użytkowy Poziom Wód Podziemnych (UPWP) obejmujący swym zasięgiem tzw. Rejon Małej Wisły. W jego obrębie wydzielonych jest kilka Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP), jednak żaden z nich nie znajduje się na terenie gminy. Zbiorniki czwartorzędowe występują w porowych utworach piaszczystych i żwirowych, lokalnie zaglinionych. Zbiorniki te związane są przede wszystkim z systemem kopalnych i współczesnych dolin rzecznych. Występują one w zasięgu wodnolodowcowych i fluwialnych utworów rzek. Wody tego piętra charakteryzują się występowaniem różnych typów począwszy od naturalnych dla tego typu ośrodków HCO₃-Ca, HCO₃-Ca-Mg poprzez HCO₃-SO₄-Ca, HCO₃-SO₄-Ca-Mg, HCO₃-SO₄-Ca-Mg-Na aż do wielojonowych.

Cześć zakładów przemysłowych na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice zasilana jest w wodę ze studni głębinowych i kopanych, stanowiących również rezerwę dla mieszkańców w przypadku ograniczenia dostaw wody. Dolny poziom czwartorzędu charakteryzuje miąższość od 2,5 do 49 m, średni współczynnik filtracji K=20 m/d, są to wody słodkie o niskiej mineralizacji od 0,2 do 0,6 g/dm³. Górny czwartorzędowy poziom wodonośny jest raczej słabo zawodniony, jego zwierciadło ma z reguły swobodny charakter, w związku z czym ma on znikome znaczenie dla zaopatrzenia Gminy w wodę. Utwory karbonu i trzeciorzędu są zasobne w wody silnie zasolone.

Wschodnio-północny teren gminy położony jest w granicach LZWP nr 448 Dolina rzeki Białej (dawny GZWP nr 448) to zbiornik czwartorzędowy tworzący wyraźną strukturę dolinną. Na obszarze LZWP Dolina rzeki Białej wyróżniono dwa poziomy wodonośne: poziom czwartorzędowy, obejmujący czwartorzędowe osady aluwialne fragmentów doliny Białej i jej dopływów oraz poziom fliszowy, które ogólnie są połączone ze sobą więzią hydrauliczną. Jakość wód podziemnych poziomu zbiornikowego charakteryzuje się dobrym stanem chemicznym, w przedziale klas jakości I–III, lokalnie – IV klasy.

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych obszar gminy znajduje się w obrębie trzech jednolitych części wód podziemnych:

- nr 157 (PLGW2000157) – zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych,
- nr 162 (PLGW2000162) – niezagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych,
- nr 163 (PLGW2000163) – zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych.

4.4.1.4. Monitoring wód podziemnych

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW).

W 2023 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu chemicznego wszystkich 174 jednolitych części wód podziemnych. Próbkę wód podziemnych pobrano w 1404 punktach pomiarowych. Na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice, w miejscowości Czechowice-Dziedzice zlokalizowano jeden punkt pomiarowy na JCWPd nr 157.

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w 2019 roku, w oparciu o Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 2148), które wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

Oraz dwa stany chemiczne wód ocenione na podstawie średniej wartości poszczególnych wskaźników ze wszystkich punktów zlokalizowanych w analizowanej JCWPd:

- stan dobry (klasy I, II i III),
- stan słaby (klasy IV i V).

W latach 2019-2023 badania wód podziemnych prowadzone były w oparciu o krajową sieć pomiarową modyfikowaną pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej i sieć wojewódzką, uzupełniającą badania pod kątem ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywanych na terenie gminy do celów pitnych.

W podsystemie monitoringu jakości wód podziemnych badania prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu chemicznego.

W roku 2023 na terenie gminy Czechowice-Dziedzice prowadzono badania monitoringowe wód podziemnych w 1 punkcie sieci krajowej Id Monitoring 2385 w ramach monitoringu operacyjnego stanu chemicznego wód podziemnych. I Był to punkt zlokalizowany w miejscowości Czechowice-Dziedzice, na zabudowie miejskiej luźnej. Określono końcową klasę jakości IV – wody niezadowalającej jakości.

4.4.1.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Według Prawa wodnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.) przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i inne. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane, jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni.

Od 1 stycznia 2018 roku, na podstawie ustawy Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.), zostało utworzone Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

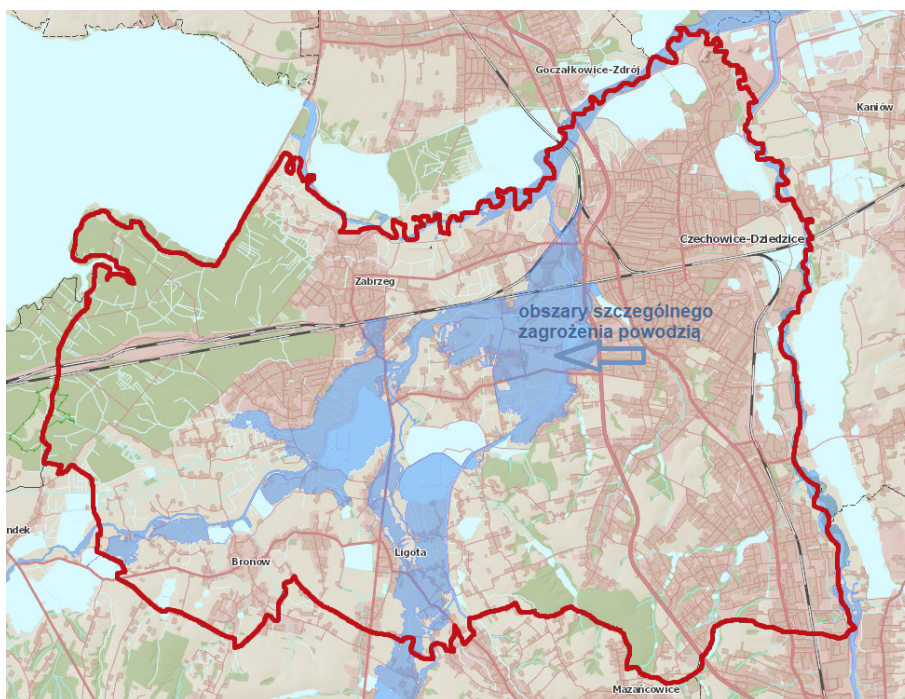
Zgodnie z art. 527 ustawy Prawo Wodne, z dniem wejścia w życie ustawy należności, zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej zostały przejęte przez Wody Polskie.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

W latach 2016–2022 został wykonany projekt pn.: „Przegląd i aktualizacja map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego”. Zaktualizowane nowe mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego (zgodnie z art. 171 ust. 5 ustawy Prawo wodne) zostały podane do publicznej wiadomości przez ich umieszczenie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Środowiska i Klimatu w dniu 22 października 2020 r. Są one dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice główne zagrożenie powodziowe spowodowane jest gwałtownymi opadami atmosferycznymi, roztopami oraz w minimalnym stopniu zatorami lodowymi. Największe zagrożenie powodziowe pochodzi z rzeki Wisły.

PGW WP Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice administruje łącznie ok. 41,5 km wałów przeciwpowodziowych – na ciekach: Biała, Hłownica, Jasienicki, Ligocki, Mała Wisła, Wapienicki). Wały powodziowe nie są urządzeniami wodnymi, natomiast są budowlami przeciwpowodziowymi, o których mowa w art. 16 ust. 1 lit. f ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo Wodne (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.)¹⁹.

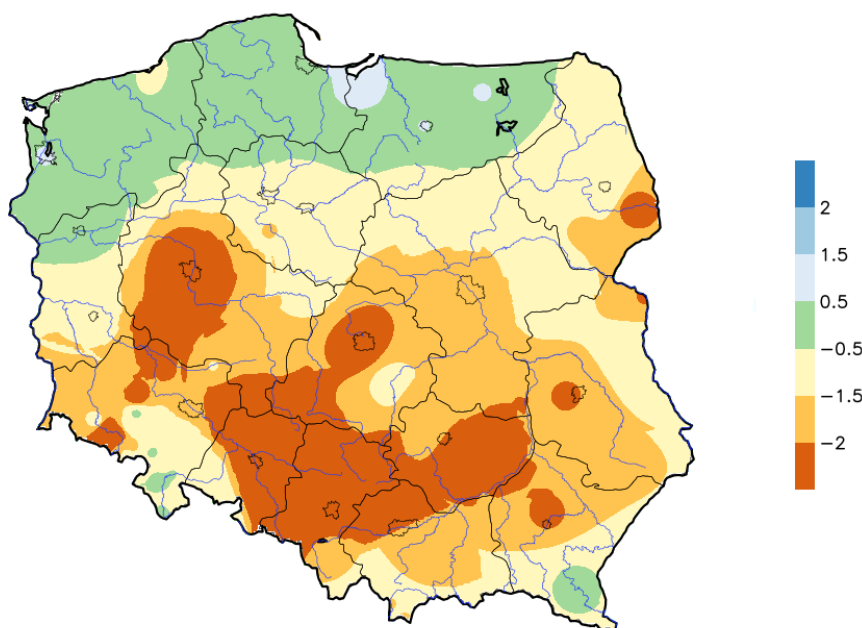
Rysunek 8 Obszar szczególnego zagrożenia powodziowego występującego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Źródło: wody.isok.gov.pl/

¹⁹ pismo PGW WP RZGW w Gliwicach nr C.ROA.0143.47.2024.JF RPW/4018/2024 z dnia 27.03.2024 r.

Niewątpliwie gospodarka wodna to również działania ukierunkowane na przeciwdziałanie negatywnym skutkom suszy. Najszerzy zakres wrażliwości na różne rodzaje suszy przypisano do sektora rolnictwa oraz środowiska i zasobów przyrodniczych. Rolnictwo jest wrażliwe na suszę glebową, zwaną też rolniczą, niemniej susza atmosferyczna również może skutkować zmniejszeniem plonów.

Biorąc to pod uwagę oraz uwzględniając ograniczoną dokładność oceny zagrożenia suszą glebową (ze względu na małą szczegółowość materiałów środowiskowych) przypisano do rolnictwa wrażliwość także na suszę atmosferyczną. Ponieważ rolnictwo wykorzystuje wody powierzchniowe i podziemne (hodowla, nawodnienia) jest też ono wrażliwe także na skutki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej (dot. obszarów, gdzie wykorzystywane w sektorze rolnictwa zasoby wód są zagrożone deficytem).

Rysunek 9 Rozkład przestrzenny wartości SPI na terenie kraju w czerwcu 2020 roku

Źródło: <http://posucha.imgw.pl>

Przedziały ostrości suszy atmosferycznej (wartości SPI) określa 4 stopniowa skala:

- normalny (0,5 ÷ -0,5),
- umiarkowanie suchy (-0,5 ÷ -1,5),
- bardzo suchy (-1,5 ÷ -2),
- ekstremalnie suchy ≤ -2 .

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice przedział ostrości suszy atmosferycznej wyniósł od 0,5 do 1,5 tj. umiarkowanie suchy.

4.4.2. Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
dobrze zasoby wód powierzchniowych dobrze zasoby wód podziemnych	zły stan wód powierzchniowych niezadawalająca jakość wód podziemnych miejscowe zagrożenie powodziowe
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne

aktualizację planów zarządzania ryzykiem powodziowym, realizowane w ramach II cyklu planistycznego dobra współpraca z administratorami cieków wodnych w zakresie ich utrzymania zmiany prawa wodnego, w zakresie własności wód	zmiany klimatu i brak możliwości przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych)
--	---

Źródło: opracowanie własne

4.4.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

Inwestycje w zakresie przeciwdziałania skutkom powodzi wykraczają znacznie poza możliwości Gminy Czechowice-Dziedzice, możliwe jest jednak zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego mieszkańców poprzez działania niezwiązane bezpośrednio z inwestowaniem w urządzenia przeciwpowodziowe.

W zasadzie wszystkie przedsięwzięcia można podzielić na czynne i bierne. Bardzo często ich rodzaj wymuszony jest własnością.

Do działań biernych należą:

- monitoring powodziowy dla całej gminy oparty na koncepcji pozyskiwania skutecznej informacji o opadzie i odpływie w warunkach powodziowych, współpracujący z istniejącą i planowaną siecią IMiGW,
- system ostrzeżeń gwarantujący mieszkańcom i użytkownikom terenów zalewowych możliwie szybkie powiadomienie o nadchodzącym zagrożeniu,
- wyposażenie drużyn ratowniczych w specjalistyczny sprzęt niezbędny do efektywnego prowadzenia akcji przeciwpowodziowej, w tym wyposażenie magazynów ochrony przeciwpowodziowej,
- opracowanie materiałów informacyjnych z podstawowymi danymi umożliwiającymi identyfikację przez każdego mieszkańca obszaru zagrożenia powodziowego w jego otoczeniu.

Do działań aktywnych należą:

- bieżące remonty budowli regulacji rzek i potoków,
- bieżące remonty, stała konserwacja i renowacja przepustów, rowów i innych urządzeń odprowadzających wodę lub zabezpieczających odpływ,
- wycinka drzew i krzewów w korytach cieków, co przeciwdziała podnoszeniu się poziomu zwierciadła wód odpływowych oraz niszczeniu mostów i brzegowych ubezpieczeń rzek i cieków,
- systematyczne oczyszczanie z rumowiska koryt powyżej zapór przeciw rumowiskowych i stopni wodnych, stabilizujących dno cieków.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Ochronę przed powodzią prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej na obszarze kraju, planami ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, a w szczególności przez:

- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód,
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze,
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.

Z analizy przeprowadzonej w rozdziale dotyczącym wód można stwierdzić, iż ich stan ulega powolnej poprawie. Oceniając te tendencje należy pamiętać, że o stanie wód powierzchniowych decydują nie tylko wskaźniki fizykochemiczne, ale i biologiczne czy hydromorfologiczne. Oznacza to, że przywrócenie czystości wodom powierzchniowym nie spowoduje automatycznie dobrego stanu wód. Przywrócenie właściwych dla danej części wód elementów biologicznych będzie często procesem bardziej długotrwałym.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zamieszczono zadania dotyczące prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży, a także budowę, przebudowę, modernizację budowli przeciwpowodziowych oraz działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane.

4.5. Gospodarka wodno – ściekowa

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Tabela 16 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2021-2024 Z PERSPEKTYWĄ DO 2028“			
System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	<p>Budowa sieci kanalizacyjnej ścieków na terenie Aglomeracji Czechowice-Dziedzice – realizacja projektu „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2”</p> <p>Budowa sieci kanalizacyjnej poza obszarem Aglomeracji Czechowice-Dziedzice na terenie sołectwa Ligota – Centrum</p>	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 realizowano następujące inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kanalizacja deszczowa w ciągu ul. Gazdy w Zabrzegu na odcinku o długości 62 m; koszt 147 074,79 zł, • kanalizacja deszczowa w ciągu ul. Powstańców Śląskich w Ligocie na odcinku o długości 680 m; koszt 625 403,12 zł, • kanalizacja deszczowa w ciągu ul. Cichy Kąć w Czechowicach-Dziedzicach na odcinku o długości 397 m; koszt 362 469,67 zł, • „Budowa rurociągu tłocznego z pompowni PSC9 wraz z przebudową odcinków istniejącego rurociągu tłocznego i grawitacyjnego, w związku ze zwiększonym dopływem ścieków do zlewni pompowni PSC16, realizowanej w ramach podzadania 3”. W ramach zadania w oparciu o wykonany projekt budowy sieci kanalizacyjnej w rejonie ul. Bestwińskiej, Dworcowej i Łukowej w Czechowicach-Dziedzicach zostało wybudowane 935,89 m nowej sieci kanalizacyjnej, 153,32 m sieci zostało zmodernizowane (zwiększenie długości sieci), zaś 114,84 m sieci kanalizacyjnej zostało zlikwidowane. Zadanie zrealizowane zostało ze środków własnych Przedsiębiorstwa Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w kwocie 1 276 828,54 zł. <p>W 2022 roku realizowano projekt pn.: „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w Gminie – etap 2”. Projekt jest realizowany wspólnie przez trzech Zamawiających tj. Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. – Beneficjent, PWiK w Czechowicach-Dziedzicach Sp. z o.o - podmiot upoważniony do ponoszenia wydatków kwalifikowanych oraz Gminę Czechowice-Dziedzice. Dotychczas wykonano zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i modernizacja sieci wodociągowej na obszarze Czechowic-Dziedzic – Północ oraz w sołectwach: Ligota, Bronów, Zabrzeg. Część 1, • Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i modernizacja sieci wodociągowej na obszarze Czechowic-Dziedzic – Północ oraz w sołectwach: Ligota, Bronów, Zabrzeg. Część 3. <p>W realizacji pozostaje „Budowa kanalizacji sanitarnej i modernizacja sieci wodociągowej na obszarze Czechowic-Dziedzic - Południe. Część 1”.</p> <p>Całkowita planowana wartość Projektu wynosi ok. 96 mln zł.</p> <p>Łączne nakłady netto od początku realizacji Projektu poniesione przez PIM Sp. z o.o. wyniosły 53,6 mln zł w tym dofinansowanie 35,8 mln zł; natomiast nakłady poniesione przez PWiK Sp. z o.o. wyniosły 14,2 mln zł w tym dofinansowanie 9,9 mln zł.</p>	<p>31,9 km nowych sieci kanalizacji sanitarnej do której podłączono 432 budynki</p>

		<p>Nakłady netto w 2022 roku poniesione przez PIM Sp. z o.o. wyniosły ok. 19,5 mln zł w tym dofinansowanie ok.11,8 mln zł, natomiast przez PWiK Sp. z o.o. ok.4,8 mln zł w tym dofinansowanie 3,4 mln zł.</p> <p>Na dzień 31 grudnia 2022 r. zostało przyjęte na majątek PIM (środki trwałe) 31,9 km sieci kanalizacyjnej, powstałej w wyniku realizacji ww. projektu.</p> <p>W 2022 roku do nowej sieci kanalizacji sanitarnej budowanej w ramach 2 etapu przyłączono 432 budynki.</p> <p>Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o.</p> <p>W 2022 roku w ramach realizacji projektu „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2” przyjęto środki trwałe w wysokości 22 802 633,89 zł. Środki trwałe przyjęte poza projektem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 337,31 mb kanalizacji sanitarnej PVC 200 oraz 89,59 m PVC 160 w ul. Gościnniej- Drzymały w Czechowicach-Dziedzicach, • 25 mb kanalizacji sanitarnej PVC 200 w ul. Prusa w Czechowicach-Dziedzicach, • Przebudowa kanalizacji sanitarnej oraz przelewu burzowego w rejonie ul. Legionów/ Dojazdowej w Czechowicach-Dziedzicach, • Budowa 246,26 mb odcinka sieci wodociągowej o średnicy 110 oraz 1,09 mb odcinka o średnicy 90 w ul. Mazańcowickiej, • Wykup sieci wodociągowej Ligota ul. Przedszkolna PE SDR11 DN90 o długości 102 mb, • Sieć kanalizacji sanitarnej PVC o długości 230,5 mb w ul. Pasieki w Czechowicach-Dziedzicach, • Przebudowa odcinka sieci grawitacyjnej, • Budowa odcinka rurociągu tłoczonego ze względu na zmianę miejsca włączenia do istniejącej sieci kanalizacyjnej, • Kanalizacja w ulicy Bestwińskiej w Czechowicach-Dziedzicach o długości 935,89 mb o wartości 700 796,08 zł <p>W 2023 roku przyjęto środki trwałe w wysokości 26 917 947,30 zł. Środki trwałe przyjęte poza projektem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3B Klonowa – 106,99 m o wartości 260 751,34 zł, • 9A Stawowa, Ligocka – 475,89 mb o wartości 287315,34 zł, • 9B Stawowa, Mazańcowicka – 396,44 mb o wartości 405 117,95 zł. <p>Łącznie: 979,32 mb sieci kanalizacji o wartości 953 187,64 zł.</p>	
2.	<p>Budowa i modernizacja sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia, budowa i modernizacja urządzeń i obiektów wodociągowych – realizacja projektu „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2</p>	<p>PWiK w Czechowicach-Dziedzicach Sp. z o.o.</p> <p>W latach 2020-2023 na realizację zadań z zakresu budowy/modernizacji sieci wodociągowej oraz przyłączenia nowych odbiorców wydatkowano łącznie 22 213 513,08 zł:</p> <p>W tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wybudowano 14,09 km sieci wodociągowej, • Wybudowano 1,483 km przyłączy do sieci wodociągowej – 121 szt., • Wykupiono 3,214 km sieci wodociągowej, • Projekt unijny – 25,229 km. <p>Na terenie gminy zabudowane są sieci wodociągowe, wykonane były roboty polegające na wymianie sieci wodociągowych azbestowych na rury PE.</p>	<p>14 km nowych sieci wodociągu publicznego</p>

		<p>Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o.</p> <p>W latach 2022-2023 zrealizowano następujące inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wykonanie wceinek w ilości 26 szt.; koszt: 19 392,00 zł, 65 szt. przyłączy o łącznej długości 1 924,5 mb – koszt odbiorcy. Wykonanie sieci wodociągowej DN 110 o długości 247 mb; koszt: 49 000,00 zł, Wykonanie sieci wodociągowej DN90 o długości 102 mb; wykup za kwotę: 11 197,61 zł, Wykonanie wceinek w ilości 21 szt.; koszt: 17 814,00 zł, 45 przyłączy o łącznej długości 1 314,6 mb – koszt odbiorcy. 	
3.	Działania edukacyjne, promocyjne	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>Działania z zakresu edukacji ekologicznej prowadzone na terenie gminy zostały szczegółowo opisane głównie w rozdziale 4.1 i 4.9.</p>	-
4.	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków należy do działań ciągłych jednostki. Na koniec 2023 roku na terenie gminy zlokalizowanych było 2 554 szt. zbiorników bezodpływowych i 212 przydomowych oczyszczalni ścieków.</p>	2 554 szt. zbiorników bezodpływowych 212 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków
5.	Prowadzenie kontroli gospodarki ściekowej na posesjach prywatnych	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 roku na terenie gminy w zakresie gospodarki ściekowej gmina przeprowadziła łącznie 1 486 kontroli, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> 150 kontroli w 2021 roku, 101 kontroli w 2022 roku, 1 235 kontroli w 2023 roku – w wyniku uchybień przeprowadzono dodatkowo 132 rekontrole. <p>Straż Miejska w Czechowicach-Dziedzicach</p> <p>W latach 2020-2023 na terenie gminy przeprowadzono 378 kontroli w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Stwierdzono 83 wykroczenia - wystawiono 69 mandatów i 14 pouczeń.</p>	1 486 gminnych kontroli 378 kontroli Straży Miejskiej w zakresie gospodarki wodno-ściekowej
6.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	<p>WIOŚ w Katowicach</p> <p>W latach 2020-2023 WIOŚ w Katowicach przeprowadził w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice 22 kontrole w zakresie gospodarki ściekowej. W 17 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów. W 2 przypadkach nałożono kary finansowe.</p>	22 kontrole
7.	Realizacja projektu „Z zapalem przeciw zmianom klimatu- zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice	<p>Centrum Edukacji Ekologicznej w Czechowicach-Dziedzicach</p> <p>W 2023 roku realizowano projekt pn. „Z zapalem przeciw zmianom klimatu- zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice” mający na celu podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży na temat zmian klimatu i ich skutków. Projekt przewidywał przeprowadzenie konkursów o następującej tematyce:</p> <ul style="list-style-type: none"> zagrożenia związane ze zmianami klimatu, znaczenie zasobów wodnych – niebieska infrastruktura, znaczenie zieleni – zielona infrastruktura, znaczenie bioróżnorodności, ochrona powietrza, oszczędzanie zasobów, alternatywne środki transportu. 	

	Konkursy ogłaszane i rozstrzygane w 2023 roku były w trzech blokach – wiosennym, letnim i jesiennym.	
--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 17 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2020	Stan aktualny 2023*
1	Zwodociągowanie gminy	99,9%	99,9%*
2	Skanalizowanie gminy	73,9%	76%*
3	Długość kanalizacji sanitarnej	201,3 km	245,3 km*
4	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	39 049	40 509*
5	Wielkość komunalnych oczyszczalni ścieków	53 952 RLM	53 952 RLM*
6	Ścieki oczyszczane odprowadzone ogółem	1 273 dam ³	1 286 dam ³ *
7	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	10 476,4 dam ³	10 143,5 dam ³ *
8	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	270,8 km	274,7 km*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL 2023 rok oraz dane Gminy Czechowice-Dziedzice

*2022 rok

4.5.1. Opis stanu obecnego

4.5.1.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina zasilana jest w wodę z sieci magistralnej należącej do AQUA S.A. w Bielsku-Białej. Woda wodociągowa pochodzi ze stacji uzdatniania wody (SUW) w Kobiernicach (część miejska gminy) oraz Międzyrzeczu (część wiejska gminy). Sieć magistralną stanowi układ pierścieniowy rurociągów $\varnothing 800$ - przebiegający wzdłuż linii kolejowej Katowice-Bielsko, $\varnothing 400$ - w dzielnicy Brożyska, $\varnothing 225$ - wzdłuż ul. Legionów. Część wiejska gminy zasilana jest rurociągiem z Zawiszcia $\varnothing 200$ wzdłuż ul. Bielskiej oraz rurociągiem $\varnothing 100$ z Międzyrzecza. Łączna długość sieci magistralnej w gminie wynosi około 7,5 km. Woda jest kupowana od firmy AQUA S.A. w Bielsku-Białej, w trzech komorach zakupowych, z których woda jest rozprowadzana do sieci wodociągowych.

Wodociągowa sieć rozdzielcza na terenie gminy administrowana jest przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Czechowicach-Dziedzicach (sieć w obrębie miasta) oraz Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach (na terenie sołectw Bronów, Ligota, Zabrzeg oraz Podraja i Zbijowa w Czechowicach-Dziedzicach). Spółki prowadzą działania inwestycyjne i remontowe, skierowane na wymianę sieci i przyłączy stalowych na polietylen, w celu poprawy całego systemu wodociągowego miasta i wszystkich sołectw. Przeprowadzane inwestycje pozwalają na ograniczenia awaryjności w dostawie wody.

Zgodnie z danymi PWiK Czechowice-Dziedzice Sp. z o.o. długość eksploatowanej przez PWiK sieci wodociągowej wg stanu na rok 2023 wyniosła 152,3 km. Stopień zwodociągowania osiągnął 99%.

Zgodnie z danymi PIM Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach długość eksploatowanej przez PIM sieci wodociągowej wg stanu na rok 2023 wyniosła 105,8 km (187,7 km wraz z przyłączami).

Stopień zwodociągowania gminy wg danych GUS na dzień 31.12.2022 r. wynosi 99,8%. Długość gminnej sieci wodociągowej wynosi 274,7 km.

Do gminnej sieci wodociągowej przyłączonych jest 8 081 budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego. Zużycie wody w gminie w ostatnich latach zgodnie z danymi GUS utrzymuje się na podobnym poziomie, ze spadkiem w latach 2021-2022, tj.:

- w 2019 roku – 10 463,1 dam³,
- w 2020 roku – 10 476,4 dam³,

- w 2021 roku – 10 030,0 dam³,
- w 2022 roku – 10 143,5 dam³.²⁰

Zarówno woda surowa jak i woda wodociągowa są regularnie badane zgodnie z harmonogramem badań zatwierdzonym przez PPIS w Bielsku-Białej oraz monitoringiem wewnętrznym przedsiębiorstw i spółek dostarczających wodę na terenie gminy. W dniu 28.03.2024 r. PPIS przekazał Gminie roczną ocenę obszarową jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi dla Gminy Czechowice-Dziedzice w 2023 r., sporządzoną na podstawie § 23 ust.1 „Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi” (Dz.U. z 2017 poz. 2294), w której stwierdził, że w żadnej z pobranych próbek wody nie stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnych badanych parametrów. Ocenę bezpieczeństwa konsumentów na terenie gminy Czechowice-Dziedzice dokonano w ocenie okresowej jakości wody za I i II półrocze 2023 roku uznając wodę dostarczaną konsumentom za bezpieczną.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bielsku-Białej, po analizie sprawozdań z badań wody wykonanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz przedsiębiorstwa wodociągowe z ujęć objętych nadzorem w 2023 roku, stwierdza przydatność wody do spożycia przez ludzi na terenie gminy Czechowice-Dziedzice²¹.

Woda dostarczana do gminnej sieci wodociągowej spełnia wymagania określone w „Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi” (Dz.U. z 2017 poz. 2294).

4.5.1.2. Odbiór ścieków

Zagospodarowaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych z terenu gminy Czechowice-Dziedzice zajmuje się Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach, które administruje siecią kanalizacji sanitarnej oraz komunalną oczyszczalnią ścieków.

Stopień skanalizowania Gminy Czechowice-Dziedzice na dzień 31.12.2022 r. według danych GUS wynosił ok. 76%. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosiła 245,3 km. Łącznie do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania podłączonych było 5 615 budynków. W latach 2020-2022 wybudowano 761 przyłączy kanalizacyjnych.

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie poszczególnych sołectw Gminy Czechowice-Dziedzice zgodnie z danymi PIM Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach wg stanu na koniec 2023 wyniosła 273,9 km, w tym:

- Czechowice-Dziedzice – 202,5 km,
- Sołectwo Zabrzeg – 34,9 km,
- Sołectwo Ligota – 35,8 km,
- Sołectwo Bronów – 0,7 km²².

Ilość ścieków przemysłowych i komunalnych z terenu gminy zarówno tych dowożonych jak i odprowadzanych kanalizacją sanitarną w ostatnich latach się zmniejszyła. W latach 2019-2022 na terenie gminy wytworzono 19 047 dam³ ścieków, w tym w:

- 2019 roku – 4 976 dam³,
- 2020 roku – 4 612 dam³,
- 2021 roku – 4 739 dam³,
- 2022 roku – 4 720 dam³.²³

Miejska Oczyszczalnia Ścieków w Czechowicach-Dziedzicach to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów o przepustowości 10 252 m³/dobę (53 952 RLM). Oczyszczalnia zlokalizowana jest w pobliżu ujścia rzeki Hłownicy do Wisły. Jest zarządzana przez Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Hłownica w km 0+120.

Część ścieków (około 0,8 %) odprowadzana jest na oczyszczalnię ścieków w Pszczynie eksploatowaną przez Przedsiębiorstwo Inżynierii Komunalnej.

²⁰ 1 dam³ równa się 1 000 m³

²¹ Obszarowa ocena jakości wody dla miasta i gminy Czechowice-Dziedzice”; PPIS z dnia 28.03.2024r.

²² PIM Sp. z o.o. Czechowice-Dziedzice – pismo nr KW/NS/698/2024 z dnia 26.03.2024 r.

²³ 1 dam³ równa się 1 000 m³

Na terenach pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej lub gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie nieuzasadniona, budowane są zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gmina Czechowice-Dziedzice prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Zgodnie z danymi gminy, wg stanu na koniec 2023 roku na terenie gminy zlokalizowanych jest:

- 2 554 zbiorników bezodpływowych,
- 212 przydomowych oczyszczalni ścieków,
- 1 stacja zlewna.

W latach 2020-2023 Gmina Czechowice-Dziedzice nie prowadziła wsparcia dla mieszkańców w zakresie budowy nowych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.) wszystkie uchwalone aglomeracje należało zaktualizować do końca 2020 r. i przyjąć nową uchwałę, a w razie konieczności również dokonać zmiany obszarów i granic aglomeracji. Obszar gminy należy do aglomeracji Czechowice-Dziedzice przyjętej Uchwałą Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach nr XXXI/376/20 z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia Aglomeracji Czechowice-Dziedzice. W jej obrębie poza gminą Czechowice-Dziedzice znalazła się również sąsiadująca gmina Goczałkowice-Zdrój. Aglomeracja Czechowice-Dziedzice to aglomeracja o równoważnej liczbie mieszkańców 50 418 RLM z oczyszczalnią ścieków komunalnych zlokalizowaną w Czechowicach-Dziedzicach, przy ul. Czystej 5.

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza także Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Rada Ministrów przyjęła aktualizację Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w 2022 roku (VI AKPOŚK). W przyjętej przez rząd aktualizacji ujęte zostały 1 524 aglomeracje oraz wykaz planowanych przez nie inwestycji, które mają przyczynić się do ograniczenia zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków i ich niekorzystnego wpływu na stan środowiska wodnego. W VI AKPOŚK oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Jednostki samorządu terytorialnego powinny zrealizować zaplanowane inwestycje oraz osiągnąć efekt ekologiczny do końca 2027 r.

4.5.2. Analiza SWOT

Gospodarka wodnościekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
wysoki stopień zwodociągowania gminy wysoki stopień skanalizowania gminy	brak kanalizacji deszczowej na terenach zabudowanych część zbiorników bezodpływowych w złym stanie technicznym
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych, regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska	niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) niedostateczna pula środków finansowych

Źródło: opracowanie własne

4.5.3 Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Podstawowym działaniem w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest likwidacja lub ograniczenie oddziaływania źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych – punktowych, obszarowych i liniowych. Głównym czynnikiem zagrażającym czystości wód jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa, stąd też priorytetowym działaniem będą inwestycje z tego zakresu oraz działania racjonalizujące użytkowanie wody.

W celu poprawy jakości wód powierzchniowych, konieczna będzie likwidacja niekontrolowanych zrzutów ścieków bytowych do rzek i potoków płynących przez teren gminy Czechowice-Dziedzice. W tym celu należy wykonać szczegółową inwentaryzację punktów zrzutu ścieków oraz systematycznie ją aktualizować. Następnym,

niezwykle ważnym zadaniem jest inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb). Zdarza się, że zbiorniki te są nieszczelne i są źródłem zanieczyszczenia wód.

W zakładach produkcyjnych, również w tych małych, należy promować wprowadzanie zamkniętych obiegów wody jako elementu pozwalającego na ograniczenie zrzutu zanieczyszczonych wód do środowiska, a także zmiany technologii i poprawę stanu zakładowych sieci wodociągowych.

W zakresie ochrony wód podziemnych jednym ze sposobów ochrony biernej będzie przestrzeganie zasad ustalonych dla stref i obszarów ochronnych ujęć wód podziemnych, na których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie korzystania z wody i użytkowania gruntów. Strefa ochrony bezpośredniej (grupa bezwzględnie obowiązujących nakazów) ma na celu eliminację zagrożenia powstającego w związku z ujęciem wody. Ustalenia związane z ochroną wód podziemnych przed zanieczyszczeniem zawarte powinny zostać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski (stanowisko negocjacyjne w negocjacjach z UE w sprawie wdrażania Dyrektywy 91/271/EWG) i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych oraz Master Plan – aktualizacja z 2022 roku.

4.6. Gospodarowanie zasobami geologicznymi

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Tabela 18 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2021-2024 Z PERSPEKTYWĄ DO 2028“			
Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż			
Przekształcanie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Obserwacja i monitoring terenów zagrożonych osuwaniem oraz prowadzenie ich rejestru	Powiat Bielski Prowadzenie rejestru terenów zagrożonych osuwaniem wpisane jest w działania ciągłe jednostki.	-
2.	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Okręgowy Urząd Górniczy w Katowicach W latach 2020-2023 do Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Katowicach nie wpłynęły zgłoszenia o nielegalnej eksploatacji kopalni, prowadzonej na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice. Marszałek Województwa Śląskiego W latach 2020-2023 Marszałek Województwa Śląskiego działający jako organ koncesyjny, nie udzielił koncesji na eksploatację kopalni w granicach gminy Czechowice-Dziedzice.	-
3.	Rekultywacja i rewitalizacja terenów historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	Użytkownicy terenów W latach 2021-2023 brak jest szczegółowych danych dotyczących realizacji zadania.	-
4.	Aktualizacja wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	Starosta Bielski Starosta Bielski w 2020 roku przekazał Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Katowicach wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na terenie powiatu bielskiego. W wykazie tym figurowały dwie pozycje terenów zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice: <ul style="list-style-type: none"> działka o nr ew. 3742/20, obr. Czechowice położona przy ul. Pionkowej w Czechowicach-Dziedzicach, działka o nr ew. 3762/156, obr. Czechowice położona przy ul. Barlickiego w Czechowicach-Dziedzicach. 	2 obszary

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 19 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2020	Stan aktualny 2023
1	Wydobycie surowców naturalnych	b.d.	b.d.
2	Grunty zrekultywowane w danym roku - powierzchnia	0 ha	0 ha
3	Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji (według Bazy terenów przemysłowych i zdegradowanych https://opitpp.orsip.pl/imap)	0 ha	0 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

4.6.1. Opis stanu obecnego

W niniejszym rozdziale przeanalizowano zasoby surowców naturalnych oraz jako osobny podrozdział opisano występujące na terenie gminy osuwiska.

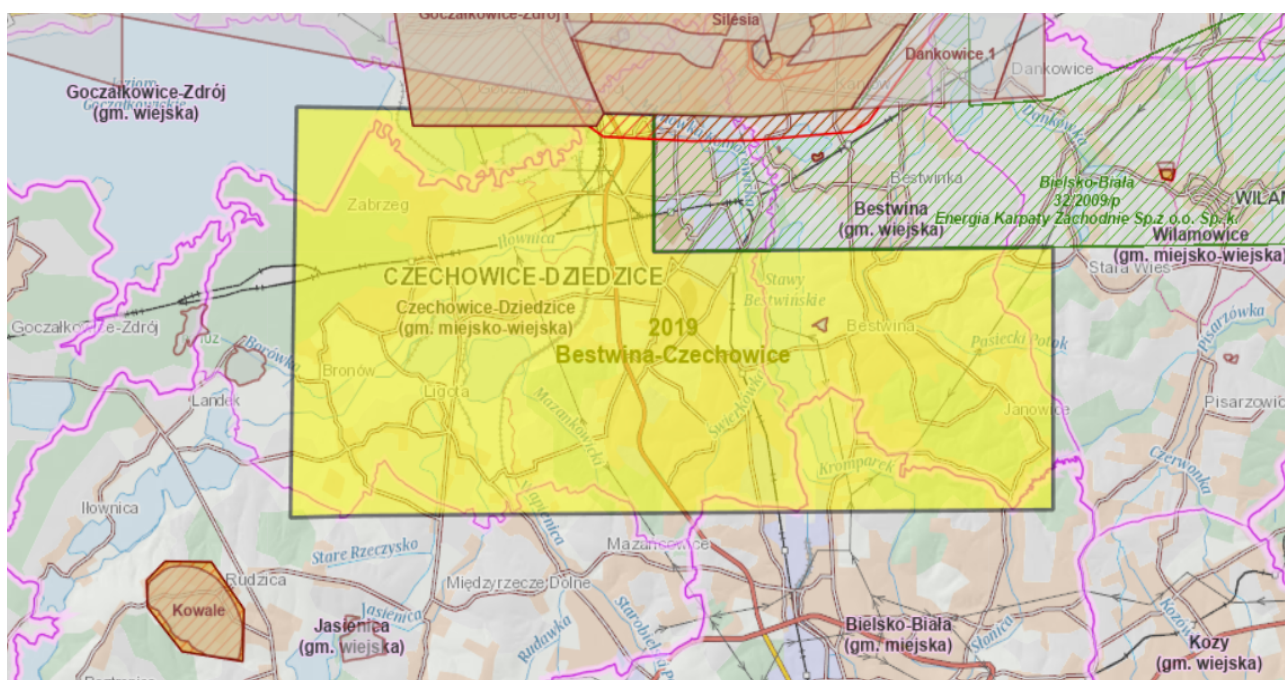
4.6.1.1. Surowce naturalne

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalni regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 633 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalni oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalni.

Posiadający koncesję na wydobycie złoża kopaliny jest zobowiązany zastosować środki niezbędne zarówno do ochrony złoża jak i do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych a także do ochrony powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest prowadzić rekultywację oraz przywracać do właściwego stanu elementy przyrodnicze. Obszary poeksploatacyjne należy sukcesywnie i na bieżąco poddawać rekultywacji. Obowiązek ten ciąży na osobie powodującej utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntu. Koszty rekultywacji ciążyą na sprawcy.

W czerwcu 2023 roku zostały opracowane mapy rozmieszczenia wszystkich surowców na terenie całej polski pn. „Bilans złóż zasobów kopalni w Polsce według stanu na 31 grudnia 2022 roku”. Według „Bilansu...” na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice występują:

- złoża torfów:
 - Bronów A złożo rozpoznane szczegółowo, zlokalizowane na terenie miejscowości Podlas o powierzchni 38,20 ha,
 - Bronów B złożo rozpoznane wstępnie zlokalizowane na terenie miejscowości Czechowice-Dziedzice i Chybie o powierzchni 24 ha,
- złoża węgla kamiennego:
 - Kobiór - Pszczyna złożo rozpoznane wstępnie położone na terenie miejscowości Kobiór, Suszec, Czechowice-Dziedzice, Pszczyna, Goczałkowice o powierzchni 17 200 ha,
 - Silesia – złożo w trakcie eksploatacji, zlokalizowane na terenie Czechowic-Dziedzic, Goczałkowic, Bestwiny o powierzchni 2 184,8 ha. Złożo eksploatowane jest przez Przedsiębiorstwo Górnicze SILESIA Sp. z o.o. na podstawie koncesji Ministra Środowiska ważnej do 20 grudnia 2044 roku.
- złożo metanu pokładów węgla:
 - Silesia Głęboka – złożo o eksploatacji zaniechanej położone na terenie miejscowości Czechowice-Dziedzice, Jawiszowice, Dankowice i Kaniów o powierzchni 1 745 ha.

Rysunek 10 Granice złóż oraz terenów górniczych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Źródło: <http://geologia.pgi.gov.pl>

Aktualnie na terenie gminy Czechowice-Dziedzice eksploatacja nie jest prowadzona. W okolicy gminy, eksploatacja jest prowadzona przez Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia Sp. z o.o. z siedzibą w Czechowicach-Dziedzicach przy ulicy Górniczej 60.

Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia posiada Koncesję Ministra Środowiska nr 162/94 z dnia 26 sierpnia 1994 roku na wydobywanie węgla kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złoża Kopalni Węgla Kamiennego Silesia położonego na terenie gmin Miedźna, Goczałkowice-Zdrój i Bestwina. Koncesja jest ważna do 20 grudnia 2044 roku.

Dla złoża został ustanowiony obszar górniczy Czechowice II o powierzchni 21,85 km², z czego 2,69 km² obejmował teren gminy Czechowice-Dziedzice.

Część obszaru gminy Czechowice-Dziedzice w powierzchni 3,16 ha była objęta wpływami eksploatacji górniczej Przedsiębiorstwa Górniczego Silesia - ściany 103 w pokładzie 325/1 (prowadzonej w latach 2013-2014) oraz ściany 122 w pokładzie 327 (prowadzonej w roku 2018). Obszar w zasięgu wpływów to rejon międzywałą rzeki Wisły, gdzie wystąpiły wielkości deformacji o parametrach jak dla I kategorii terenu górniczego, a obniżenie nie przekroczyło 25 cm. Obecnie eksploatacja jest zakończona, wpływy ustały, a teren jest uspokojony.

Zgodnie z informacją udostępnioną przez Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia w ostatnich latach nie prowadzono już działań eksploatacyjnych pod terenem gminy i związku z tym nie realizowano działań związanych z usuwaniem czy też przeciwdziałaniem występowania szkód górniczych.

Okręgowy Urząd Górniczy w Katowicach, który prowadzi kontrole zakładów górniczych, a także zajmuje się kwestią nielegalnej eksploatacji, poinformował pismem nr KAT.031.7.2024 z dnia 26 marca 2024 r., że w latach 2020-2023, nie wpłynęły do Urzędu Górniczego w Katowicach żadne informacje dotyczące prowadzenia na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice nielegalnej eksploatacji złóż mineralnych.

W latach 2020-2023 Marszałek Województwa Śląskiego działający jako organ koncesyjny, nie udzielił koncesji na eksploatację kopaliny w granicach gminy Czechowice-Dziedzice.

Starosta Bielski nie udzielił koncesji na eksploatację lub poszukiwanie i rozpoznanie kopaliny w swojej kompetencji. Nie wydał również żadnej decyzji na wykonanie rekultywacji na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice.

Starosta Bielski w 2020 roku przekazał Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Katowicach wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na terenie powiatu bielskiego. W wykazie tym figurowały dwie pozycje terenów zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice:

- działka o nr ew. 3742/20, obr. Czechowice położona przy ul. Pionkowej w Czechowicach-Dziedzicach,
- działka o nr ew. 3762/156, obr. Czechowice położona przy ul. Barlickiego w Czechowicach-Dziedzicach

Dla terenu województwa Śląskiego działa OPI-TPP, interaktywna regionalna baza danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (www.orsip.pl). Realizatorem projektu jest Główny Instytut Górnictwa. Baza danych Systemu zawiera informacje w postaci warstw informacyjnych o terenach przemysłowych i poprzemysłowych oraz elementach środowiska naturalnego i ich stanie. Portal integruje różne obszary wiedzy oraz informacje w zakresie efektywnego planowania przestrzennego i zarządzania terenami poprzemysłowymi. Ideą portalu jest poprawa Systemu zarządzania środowiskiem w województwie śląskim, integracja działań na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz powszechny i nieodpłatny dostęp społeczeństwa do informacji o środowisku. Według danych zamieszczonych w ogólnopolskiej Platformie Informacji dotyczącej terenów przemysłowych i zdegradowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice nie ma obszarów wymagających rekultywacji.

4.6.1.2 Osuwiska

W Państwowym Instytucie Geologicznym od 2006 roku realizowany jest projekt System Osłony Przeciwsuwiskowej (SOPO). Celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie wszystkich osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. Wyniki Projektu są przedstawiane na mapach topograficznych w skali 1: 10 000 i są pomocne w ocenie ryzyka osuwiskowego, czyli w ograniczeniu szkód i zniszczeń wywołanych rozwojem osuwisk poprzez zaniechanie budownictwa drogowego i mieszkaniowego w obrębie aktywnych i okresowo aktywnych osuwisk. Dla terenów osuwisk i terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych wymagane jest opracowanie szczegółowych dokumentów geologiczno – inżynierskich.

Stosownie do obowiązku wynikającego z art. 110a ustawy POŚ Starosta prowadzi obserwacje terenów zagrożonych ruchami masowymi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach na podstawie bazy Systemu Osłony Przeciwsuwiskowej (SOPO) – Rejestr terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy.

Aktualnie Powiat Bielski prowadzi rejestr osuwisk na terenie gmin należących do powiatu Bielskiego. Rejestr jest dostępny w BIP Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej.

Zgodnie z danymi Bazy SOPO aktualnie na terenie gminy Czechowice-Dziedzice zlokalizowanych jest 26 osuwisk oraz 11 terenów zagrożonych ruchami masowymi. Każde osuwisko posiada kartę rejestracyjną. Na terenie gminy dominują osuwiska o niewielkiej powierzchni do 1 ha. Wyznaczono: 4 osuwiska aktywne, 9 osuwisk okresowo aktywnych i 13 nieaktywnych. (Danel W., Kamiński M. 2010 rok - Objąsnienia do mapy terenów osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi w skali 1:10000, gmina Czechowice-Dziedzice, powiat bielski, województwo śląskie).

Osuwiska, dla których założone są karty aktualnie nie zagrażają bezpośrednio zabudowaniom. Kilka z nich może tworzyć zagrożenie dla dróg i linii energetycznych w momencie ich uaktywnienia. W związku z tym wszystkie tereny osuwiskowe powinny być wyłączone spod zabudowy i znaleźć się pod obserwacją.

Na żadnym z osuwisk zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice nie jest prowadzony monitoring. W związku z tym można przyjąć, iż gmina nie jest zagrożona osuwiskami, niemniej jednak w przypadku katastrofalnych opadów atmosferycznych należy przeprowadzić obserwację wzdłuż stoków, które zostały podcięte przez wezbrane potoki.

4.6.2. Analiza SWOT

Zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
aktualnie pomimo występowania osuwisk, przyjmuje się brak zagrożenia osuwiskami	występowanie 26 osuwisk i 11 terenów zagrożonych ruchami masowymi dwa tereny potencjalnych historycznych zanieczyszczeń

SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość rozwoju turystycznego dzięki wykorzystaniu zrewitalizowanych terenów przemysłowych i pokopalnianych	możliwość skażenia gleby i wód zagrożenia wynikające z możliwości osuwania się mas ziemnych

Źródło: opracowanie własne

4.6.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu zarządzania zasobami geologicznymi

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz. U. z 2020, poz. 2187), a także w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2023, poz. 633 z późn. zm.), dokonano regulacji dotyczących ochrony zasobów środowiskowych pod względem szkód i odpowiedzialności za działania naprawcze, a także ochrony złóż kopalin, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac i robót geologicznych oraz wydobywaniem kopalin.

W ustawie tej rozstrzygnięto także sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice występuje 26 udokumentowanych osuwisk oraz 11 terenów zagrożonych ruchami masowymi. W harmonogramie zadań monitorowanych powiatu zapisano kontynuację prowadzenia rejestru oraz zadanie polegające na kontynuacji Systemy Osłony Przeciwosuwiskowej SOPO. Zadanie to realizowane jest przez Państwowy Instytut Geologiczny w ramach środków budżetu państwa przyznanych na realizację tego działania.

4.7. Ochrona gleb i terenów rolniczych

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gleb.

Tabela 20 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2021-2024 PERSPEKTYWĄ DO 2028 ROKU“			
Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Organizacja porad, konsultacji i szkoleń dla rolników	<p>Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bielsku- Białej</p> <p>ODR w Bielsku-Białej prowadzi szereg działań, z których korzystają również rolnicy zamieszkujący gminę Czechowice-Dziedzice, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szkolenia z zakresu m.in. planów azotanowych, środków ochrony roślin, • spotkania dotyczące aktualnych naborów do Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz integrowanej ochrony roślin uprawnych przed chorobami i szkodnikami, • działania rolnośrodowiskowe w zakresie: cennych siedlisk poza obszarami Natura 2000 wariant 5.4 Półnaturalne łąki wilgotne na obszarze Zachowania sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych, cennych siedlisk poza obszarami Natura 2000 wariant 5.5 Półnaturalne łąki świeże. <p>Na bieżąco również udzielane są rolnikom wszelkiego rodzaju porady i konsultacje.</p>	-
2.	Kontrola poziomu pH i zanieczyszczeń gleb	<p>Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Gliwicach</p> <p>Kontrola poziomu pH i zanieczyszczeń gleb należy do zadań ciągłych jednostki. W latach 2020-2023 OSCHR w Gliwicach wykonała na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice, na zlecenie rolników badania makroelementów w glebie w 24 gospodarstwach (tj. pobrano 170 próbek gleby). Analiza badań wykazała, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 91% przebadanych próbek gleby ma odczyn bardzo kwaśny, kwaśny i lekko kwaśny, • 41% przebadanych próbek wymaga wapnowania - wapnowanie gleby jest konieczne, w 17% potrzebne i w 26% wskazane, • niska i bardzo niska zawartość fosforu w 38% przebadanych próbek, średnia w 24%, • niska i bardzo niska zawartość potasu w 35% przebadanych próbek, średnia w 38% przebadanych próbek, • wysoka i bardzo wysoka zawartość magnezu w 53% przebadanych próbek, średnia w 35% przebadanych próbek. 	badania gleb w 24 gospodarstwach
3.	Prowadzenie kontroli stosowanych nawozów i środków ochrony roślin	<p>WIORiN w Katowicach, Oddział w Bielsku-Białej</p> <p>W latach 2021-2023 WIORiN na terenie gminy przeprowadził:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 42 kontrole ilości materiału siewnego – nie stwierdzono nieprawidłowości, • 14 kontroli sprzedawców środków ochrony roślin – w 2022 roku ujawniono 2 podmioty prowadzące obrót środkami ochrony roślin bez wymaganego wpisu, 	42 kontrole ilości materiału siewnego 14 kontroli sprzedawców środków 24 kontrole stosowania środków 3 kontrole pozostałości środków w płodach rolnych

		<ul style="list-style-type: none"> • 24 kontrole stosowania środków ochrony roślin – w 2023 roku stwierdzono 1 nieprawidłowość przy stosowaniu środków ochrony roślin metodą fumigacji, • 3 kontrole pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych – nie stwierdzono nieprawidłowości. 	
4.	Realizacja Programów rolnośrodowiskowych i rolnośrodowiskowo-klimatycznych	ARiMR Śląski Oddział Regionalny w Częstochowie Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice rolnicy realizują tzw. „Płatności rolno środowiskowo-klimatyczne”. W ostatnich latach, jedynie w 2022 roku złożono jeden wniosek dotyczący wariantu 2.1-Międzyplony dla terenów o łącznej powierzchni 6,82 ha. Szacowana kwota dopłat wyniosła: 6 022,06 zł	1 wniosek rolnośrodowiskowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 21 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony gleb i terenów rolniczych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2020	Stan aktualny 2023
1.	Powierzchnia gruntów ornych (GUS)	3 752 ha	3 752 ha*
2.	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji	0 ha	0 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Czechowice-Dziedzice, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego
* dane z POŚ z 2021 roku

4.7.1. Opis stanu obecnego

4.7.1.1. Gleby

Gleby na terenie Czechowic-Dziedzic powstały na podłożu utworów przeważnie ciężkich, ze znacznym udziałem frakcji ilastej. Stanowią je aluwia rzeczne oraz pokrywy lessowe (lessy ilaste). Utwory aluwialne z uwagi na charakter dolin rzecznych (szerokie terasy zalewowe, niewielki spadek) wykształciły się w postaci ilów (głównie pylastych) oraz glin średnich i ciężkich. Jedynie w sąsiedztwie koryt rzecznych oraz w górnych częściach dolin Jasienicy i Wapienicy występują utwory lżejsze (gliny piaszczyste lub piaski gliniaste).

W dolinach rzecznych w obrębie I terasy wytworzyły się mady, a miejscami także gleby mułowotorfowe, zaś na wysoczyznach głównie gleby pseudobielicowe i zdecydowanie rzadziej gleby brunatne wylugowane.

Gleby na terenie gminy charakteryzują się przeważnie średnią lub wysoką przydatnością rolniczą.

Dominują tu 3 kompleksy rolniczej przydatności:

- 2 pszenney dobry – to gleby zasobne w składniki pokarmowe, o głębokim poziomie próchnicznym oraz dobrej strukturze. Na glebach tego kompleksu udają się wszystkie rośliny uprawne, lecz utrzymanie odpowiednio wysokich plonów zależne jest od wysokości nakładów i od przebiegu pogody. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są przeważnie do klasy IIIa i IIIb,
- 8 zbożowo-pastewny mocny – do kompleksu tego zaliczane są gleby średnio zwarte i ciężkie (pszenne) okresowo i trwale podmokłe oraz najlepsze gleby torfowe i murszowe. W latach mokrych gleby te dają niższe plony, w latach suchych możliwe są wysokie plony. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zalicza się do klas IIIa i IIIb (gleby organiczne) oraz IIIb, IVa, IVb, a niekiedy V (gleby mineralne),
- 2z użytki zielone średnie – obejmuje łąki i pastwiska zaliczone w klasyfikacji bonitacyjnej do klas III i IV.

Kompleks pszenney dobry dominuje w części wschodniej i południowo-wschodniej gminy, gdzie występują większe spadki terenu, grunty są nieco lepiej przepuszczalne, a poziom wód gruntowych niższy. W płaskich dnach dolin, gdzie z reguły płytko zalegają wody gruntowe, szczególnie na glebach bardzo ciężkich, dominuje

kompleks zbożowo-pastewny mocny. Użytki zielone zalicza się głównie do kompleksu użytków zielonych średnich.

Walory glebowo-rolnicze predestynują obszar gminy do kultywowania gospodarki rolnej, szczególnie na terenie sołectw: Bronów, Ligota i Zabrzeg, ale również w południowo-zachodniej części obszaru Czechowic-Dziedzic (Czechowice Górne, Lipowiec, Brożysko). Zagrożeniem dla rolnictwa na terenie gminy są procesy urbanizacji, szczególnie powstawanie rozproszonej zabudowy na terenach kompleksów rolnych oraz degradacja gleb. Głównymi czynnikami, poza rozwojem zabudowy i ciągów komunikacyjnych, powodującymi degradację gleb są zanieczyszczanie gleb oraz procesy erozji²⁴.

4.7.1.2. Struktura użytkowania terenu

Gmina Czechowice-Dziedzice zajmuje obszar 6 648 ha, z czego 56,4% stanowią użytki rolne. Strukturę użytkowania gruntów zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 22 Szczegółowe zestawienie użytkowania powierzchni gminy Czechowice-Dziedzice

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Udział procentowy w całości Gminy
1.	powierzchnia ogólna gruntów	6 648	100%
3.	użytki rolne	3 752	56,4%
2.	grunty orne	2 182	58,2%
3.	łąki trwałe	548	14,6%
4.	pastwiska trwałe	421	11,2%
5.	sady	51	1,4%
6.	grunty rolne zabudowane	100	2,7%
7.	grunty pod stawami	415	11,1%
8.	rowy	35	0,9%
9.	nieużytki	21	0,3%
10.	lasy	966	14,5%
11.	grunty zadrzewione i zakrzewione	1 043	15,7%
12.	grunty zabudowane i zurbanizowane	1 625	24,4%
13.	grunty pod wodami	135	2,0%
14.	tereny różne	64	1,0%

Źródło: dane POŚ z 2021 r.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w sprawozdaniach RRW-11 dla terenu gminy Czechowice-Dziedzice Starosta Bielski w 2023 roku wydał decyzję o wyłączeniach z produkcji rolniczej terenów o łącznej powierzchni 6,26 ha.

4.7.1.3. Rolnictwo

Ostatni Spis Rolny został przeprowadzony w 2020 roku. Ze wstępnych danych wynika, iż w skali kraju zmniejszyła się liczba gospodarstw o około 13%, zmniejszyła się powierzchnia użytkowana rolniczo, ale zwiększyła się powierzchnia zasiewów.

Według danych ze Spisu Rolnego z 2020 roku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice zarejestrowanych było 271 gospodarstw rolnych.

Zgodnie z informacjami udostępnionymi przez GUS (Powszechny Spis Rolny z 2010 i 2020 roku) oraz przez posiadaczy zwierząt na terenie gminy hodowanych było:

- 2 393 sztuk bydła – dla porównania w 2010 roku 1 951 sztuk,

²⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Czechowice-Dziedzice, 2017 rok

- 6 072 sztuk trzody chlewnej – dla porównania w 2010 roku 5 650 sztuk,
- 49 858 sztuk drobiu ogółem – dla porównania w 2010 roku 55 235 sztuk.

Teren gminy obejmuje swoim działaniem Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie oraz Śląski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie, które okresowo organizują szkolenia, spotkania informacyjne czy punkty konsultacyjne dla chętnych i zainteresowanych rolników.

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice według informacji Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląskiego Oddziału Regionalnego w Częstochowie rolnicy realizują tzw. „Płatności rolno środowiskowo-klimatyczne”. W ostatnich latach, jedynie w 2022 roku złożono jeden wniosek dotyczący wariantu 2.1-Międzyplony dla terenów o łącznej powierzchni 6,82 ha. Szacowana kwota dopłat wyniosła: 6 022,06 zł.²⁵

Teren gminy podlega działaniu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, Oddział w Bielsku-Białej, który prowadzi kontrole gospodarstw rolnych pod kątem materiału siewnego, szkółkarskiego oraz szkodników, patogenów i organizmów nie kwarantannowych i kwarantannowych. W latach 2021-2023 WIORiN na terenie gminy przeprowadził:

- 42 kontrole ilości materiału siewnego – nie stwierdzono nieprawidłowości,
- 14 kontroli sprzedawców środków ochrony roślin – w 2022 roku ujawniono 2 podmioty prowadzące obrót środkami ochrony roślin bez wymaganego wpisu,
- 24 kontrole stosowania środków ochrony roślin – w 2023 roku stwierdzono 1 nieprawidłowość przy stosowaniu środków ochrony roślin metodą fumigacji,
- 3 kontrole pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych – nie stwierdzono nieprawidłowości.²⁶

4.7.1.4. Badania gleb

Badania gleb wykonywane są ogólnie w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski”, który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem badań jest obserwacja zmian szerokiego zakresu cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka.

Na terenie powiatu bielskiego, w tym gminy Czechowice-Dziedzice w ramach Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski nie zlokalizowano punktu pomiarowego. Najbliższy punkt pomiarowy znajduje się na terenie miejscowości Bielsko-Biała.

Od 2015 roku działa program „Grunt to wiedza”, jest to ogólnopolski, bezpłatny program badań pH gleb oraz zasobności w składniki odżywcze, w tym na kwasowość oraz zawartość fosforu, potasu i magnezu. Rolnicy mają możliwość także zlecenia wykonania badań gleb na własny koszt w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach. Najczęściej takie badania wykonywane są w celu ustalania dawek nawożenia.

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Bielsku-Białej pośredniczy w badaniach na poziom pH, gleb użytkowanych rolniczo. Odbywa się to poprzez pobranie próbek glebowych przez rolników oraz przekazywanie ich do Stacji Chemiczno – Rolniczej w Gliwicach. Koszty badań pokrywane są przez rolników.

W latach 2020-2023 OSCHR w Gliwicach wykonała na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice na zlecenie rolników badania makroelementów w glebie w 24 gospodarstwach (tj. pobrano 170 próbek gleby). Analiza badań wykazała, że:

- 93% przebadanych użytków rolnych znajduje się w ciężkiej kategorii agronomicznej gleby,
- 91% przebadanych próbek gleby ma odczyn bardzo kwaśny, kwaśny i lekko kwaśny,
- w 41% przebadanych próbek wapnowanie gleby jest konieczne, w 17% potrzebne i w 26% wskazane,
- niska i bardzo niska zawartość fosforu w 38% przebadanych próbek, średnia w 24%,
- niska i bardzo niska zawartość potasu w 35% przebadanych próbek, średnia w 38% przebadanych próbek,

²⁵ pismo ARiMR Śląski Oddział Regionalny z dnia 06 marca 2024 znak BDSPB12-WPPB.071.4.2024.AZ

²⁶ pismo WIORiN w Katowicach z dnia 01 marca 2024 roku znak OBB.1331.2.2024

- wysoka i bardzo wysoka zawartość magnezu w 53% przebadanych próbek, średnia w 35% przebadanych próbek.²⁷

Zasadnym rozwiązaniem z punktu rolniczego jest informowanie rolników o potrzebach wapnowania gleb oraz promowanie badań gleb na poziom pH.

Natomiast z punktu zawartości metali ciężkich w glebach (których główną przyczyną jest zanieczyszczenie powietrza) ważnym działaniem jest promowanie i dotowanie wymiany niskosprawnych urządzeń grzewczych oraz kontrole mieszkańców w zakresie spalania odpadów i niskiej jakości paliw.

4.7.2. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
kultywowanie tradycji rolniczych w gminie brak znaczących patogenów i szkodników	brak odgórnych badań jakości gleb 91% gleb ma odczyn kwaśny brak zainteresowania rolników programami rolnośrodowiskowymi
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość korzystania z porad w PZDR i ARIMR możliwość korzystania z dopłat rolno-środowiskowo- klimatycznych	zwiększenie ilości pojazdów na drogach, a co za tym idzie – zwiększający się poziom metali ciężkich w glebach zanieczyszczenie gleb w wyniku niskiej emisji i ruchu pojazdów

Źródło: opracowanie własne

4.7.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb i terenów rolniczych

W celu ekonomicznej i ekologicznej racjonalizacji wykorzystania gleb należy dążyć do ograniczania wykorzystania dobrej jakości gleb w sposób niezgodny z ich walorami przyrodniczymi, dostosowania formy zagospodarowania do naturalnego potencjału gleb, rozwoju ekologicznej produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmiany upraw na glebach zanieczyszczonych.

Czynnikami, które znacznie różnicują jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie i sugerują zmianę wykorzystania obszarów obecnie rolniczych jest ukształtowanie terenu, w tym zainteresowanie zabudową i zagospodarowaniem terenu.

Na terenie gminy okresowo prowadzone są kontrole dotyczące stanu zanieczyszczenia gleb środkami ochrony roślin. W ramach działalności kontrolnej Główny Inspektorat Ochrony Środowiska będzie prowadził jako kontynuację badania chemizmu gleb ornych, a Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa będzie wykonywał kontrole zanieczyszczenia płodów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych GIOŚ oraz WIORiN.

Mając na względzie niewielkie zainteresowanie ze strony rolników pakietami rolno – środowiskowo – klimatycznymi oraz ukazującymi się programami należy prowadzić działania w celu dotarcia do szerszego grona beneficjentów tych programów. Cennym działaniem jest organizacja spotkań lub akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla rolników zainteresowanych produkcją rolną a także właścicieli gospodarstw predestynujących do agroturystycznych. Działania przy współudziale z powiatem przeprowadzane przez Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowane są z ich własnych środków.

²⁷ pismo Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej z siedzibą w Gliwicach – Zestawienie odczynu i zasobności gleb w makroelementy

4.8. Gospodarka odpadami

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami.

Tabela 23 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2021-2024 Z PERSPEKTYWĄ DO 2028 ROKU“			
Racjonalna gospodarka odpadami			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Gmina Czechowice-Dziedzice W 2021 roku przeprowadzono 11 kontroli podmiotów wpisanych w rejestr działalności regulowanej. W 2022 roku przeprowadzono 198 kontroli podmiotów w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów komunalnych. W 2023 roku przeprowadzono 353 kontrole podmiotów w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów komunalnych oraz 13 kontroli podmiotów wpisanych w rejestr działalności regulowanej	24 kontrole podmiotów wpisanych w rejestr działalności regulowanej 551 kontroli podmiotów w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów komunalnych
2.	Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów	Komenda Miejska Policji w Bielsku-Białej. Komisariat Policji w Czechowicach-Dziedzicach Zgodnie ze zgłoszeniem na Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa w latach 2020-2023 „dzikiego wysypiska śmieci” – zostało ujawnione i potwierdzone składowanie odpadów niebezpiecznych na ul. Pionkowej 8 w Czechowicach-Dziedzicach.	-
3.	Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i opracowanie programu usuwania wyrobów zawierających azbest	Gmina Czechowice-Dziedzice W latach 2021-2023 zadanie nie było realizowane.	-
4.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (dotacje dla mieszkańców)	Gmina Czechowice-Dziedzice W latach 2021-2023 usunięto łącznie 112,88 Mg wyrobów zawierających azbest z 68 nieruchomości zlokalizowanych na terenie gminy, w tym: <ul style="list-style-type: none"> w roku 2021 usunięto – 57,99 ton z 24 nieruchomości za kwotę 29 195,86 zł, w roku 2022 usunięto – 15,46 ton z 12 nieruchomości za kwotę 9 433,69 zł, w roku 2023 usunięto – 39,43 ton z 32 nieruchomości za kwotę 25 508,05 zł. 	112,88 Mg wyrobów zawierających azbest w latach 2021-2023
5.	Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Czechowice-Dziedzice Na terenie gminy odpady odbierane są bezpośrednio u źródła. Ilość odpadów segregowanych odbieranych z nieruchomości w workach (tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metale itd.) kształtowała się następująco: <ul style="list-style-type: none"> 1 636,01 Mg w 2020 roku, 1 434,26 Mg w 2021 roku, 1 484,11 Mg w 2022 roku. 1 528,86 Mg w 2023 roku. 	1 528,86 Mg odpadów odebranych selektywnie u źródła
6.	Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z	Gmina Czechowice-Dziedzice W latach 2021-2023 gmina realizowała następujące działania:	-

	<p>odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zlecenie i przygotowanie filmu edukacyjnego dotyczącego selektywnego zbierania odpadów, • przygotowanie poradników prawidłowej segregacji odpadów komunalnych i ich dystrybucja do wszystkich nieruchomości zamieszkałych, • przygotowanie poradnika prawidłowej segregacji dla osób niewidomych • edukacyjny konkurs fotograficzny dla uczniów placówek oświatowych w Gminie Czechowice-Dziedzice, • organizacja dwóch akcji sprzątnięcia Gminy, • piknik ekologiczny dla mieszkańców. <p>W latach 2021-2023 jednostki oświatowe będące w administracji Gminy Czechowice-Dziedzice organizowały na terenie gminy szereg działań, w tym:</p> <p>W 2021 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • współpraca z fundacją ekologiczną ARKA, która dostarczyła materiały edukacyjne dla dzieci. Na kółku przeprowadzono krzyżówki, rebusy, łamigłówki, gry dydaktyczne, rysunki- segregacja śmieci, • udział dzieci w Konkursie powiatowym: „Człowiek a środowisko” – dzieci otrzymały 2 wyróżnienia, • pisanie opowiadań do podanych słów „kluczy” – smog, czyste powietrze, tlen, woda, śmieci, spaliny, kominy, piece – głośne czytanie zdań ułożonych przez dzieci, • udział w konkursach ekologicznych, • zbiórka surowców wtórnych, • pogadanki dla uczniów promujące segregację śmieci, • udział w konkursie na hasło propagujące sprzątnięcie świata, • zbiórka nakrętek plastikowych. <p>W 2022 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • akcje prowadzone przez sekcję ekologiczną Samorządu Uczniowskiego, • warsztaty jesienno-ekologiczne, • udział w akcji "Sprzątnięcie świata" • zbiórka zużytych baterii, • zbiórka plastikowych nakrętek, • zbiórka makulatury, • pogadanki dla uczniów promujące segregację śmieci. <p>W 2023 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • akcje "Sprzątnięcie świata", działania szkolne polegające na udziale w konkursie, prowadzeniu pogadanek „Dbamy o ziemię - jak człowiek zagraża przyrodzie”, przekazywania informacji w ramach realizowanych zajęć, • przeszkolenie ekologiczne, przeszkolenie rodziców, przeszkolenie wychowawców, 	
--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • udział w ogólnopolskim projekcie ekologicznym „Ekoeksperymentarium” – lekcje on-line na temat ochrony środowiska, • zbiórka makulatury, • zbiórka butelek plastikowych, • zbiórka zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, • zbiórka zużytych baterii. 	
7.	Rozbudowa instalacji na terenie gminy, w tym rozbudowa sortowni przy ulicy Prusa oraz instalacji do przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów przy ulicy Pionkowej w Czechowicach-Dziedzicach.	Sanit Trans Sp. z o.o. W latach 2021-2023 nie realizowano zadania.	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Aktualnie na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice 20 firm posiada aktualne decyzje wydane przez Starostę Bielskiego na wytwarzanie odpadów oraz 6 firm – na przetwarzanie odpadów.

W latach 2020-2023 WIOŚ w Katowicach przeprowadził w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice 42 kontrole w zakresie gospodarki odpadami. W 26 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów. W 13 przypadkach nałożono kary finansowe.

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 24 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2020	Stan aktualny 2023
1.	Masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych - ogółem [Mg] (od nieruchomości zamieszkałych i PSZOK)	14 325,226 Mg	14 819,65 Mg
2.	Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest (Baza Azbestowa) [Mg]	332,193 Mg	463,183 Mg w tym: 112,88 Mg w latach 2021-2023
3.	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła [%]	43%	34,24%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Czechowice-Dziedzice, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego

4.8.1. Opis stanu obecnego

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, cmentarzy,
- ulice i place,
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich:

- poziom rozwoju gospodarczego obszaru,
- zamożność społeczeństwa,

- rodzaj zabudowy mieszkalnej,
- sposób gospodarowania zasobami,
- przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych,
- cechy charakterologiczne mieszkańców
- podatność na edukację ekologiczną.

Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania. Do celów niniejszego opracowania wykorzystano dane pochodzące z rocznych sprawozdań z gospodarowania odpadami za lata 2020-2023 oraz dane GUS.

Gospodarka odpadami na terenie gminy oparta jest na zasadach Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022 (uchwała Nr 586/180/V/2017 z dnia 21.03.2017 r. Zarządu Województwa Śląskiego). Celem obowiązującego Planu jest określenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z Krajowym planem gospodarki odpadami 2022 oraz wymaganiami aktualnie obowiązujących przepisów prawa.

Dokument jest zgodny z aktualnymi przepisami prawa i przedstawia podział województwa na regiony gospodarowania odpadami. Główne cele strategiczne wynikające z KPGO to:

- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby w 2020 r. nie było składowanych więcej niż 35% masy odpadów wytworzonych w 1995 r.,
- dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów,
- osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych,
- zapewnienie osiągnięcia odpowiedniego poziomu zbierania zużytego sprzętu oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów poużytkowych, m. in. odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych,
- zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

Ustawą z dnia 19 lipca 2019 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw („ustawa nowelizująca”), wprowadzono szereg zmian dotyczących m.in. udzielania przez gminy zamówień publicznych na odbiór oraz odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, a także zrezygnowano z organizacji systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w ramach regionów.

Nowelizacja istotnie zmienia system gospodarki odpadami komunalnymi. W poprzednim stanie prawnym gospodarowanie odpadami komunalnymi co do zasady powinno zamykać się w granicach regionów gospodarki odpadami komunalnymi, wyznaczonych w wojewódzkich planach gospodarki odpadami. Nowelizacja likwiduje tę regionalizację.

Nadal jednak obowiązywać będą pewne ograniczenia dotyczące gospodarowania głównie niesegregowanymi (zmieszanymi) odpadami komunalnymi odebranymi od właścicieli nieruchomości; odpady takie będą mogły być przekazywane wyłącznie do tzw. instalacji komunalnych, ujętych na listach prowadzonych przez Marszałków Województw.

W nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 399) zawarto rozwiązania, które mają na celu ograniczenie wzrostu kosztów gospodarowania odpadami.

W ramach ustawy m.in.:

- ustalono maksymalną wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi obliczanej na podstawie metody „od ilości zużytej wody” w wysokości 7,8% dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za gospodarstwo domowe (ok. 150 zł),
- podwyższona została maksymalna stawka opłaty za odpady komunalne dla nieruchomości niezamieszkałych – 1,3% dochodu rozporządzalnego na 1 osobę, ogółem za pojemnik lub worek o pojemności 120l, co umożliwi efektywne rozłożenie kosztów systemu pomiędzy nieruchomości zamieszkałe i niezamieszkałe,

- władze samorządowe będą mogły zdecydować o rzadszym odbiorze bioodpadów i niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych z gmin wiejskich oraz części wiejskiej gmin miejsko-wiejskich,
- umożliwiono gminom weryfikowanie informacji z deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, poprzez korzystanie z różnych źródeł informacji będących w posiadaniu gminy (np. w celu potwierdzenia liczby osób zamieszkujących w danym gospodarstwie domowym),
- właściciele nieruchomości rekreacyjno-letniskowych będą mogli rozliczać się z opłaty za odpady komunalne, jak właściciele nieruchomości niezamieszkałych, czyli od pojemnika,
- Minister Klimatu i Środowiska będzie mógł zezwolić w drodze decyzji na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, na odstępstwa dla poszczególnych gmin, jeśli chodzi o sposób selektywnego zbierania odpadów komunalnych (możliwość zbierania w jednym pojemniku: tworzyw sztucznych + metali + szkła),
- mieszkańcy budynków wielolokalowych będą mogli być indywidualnie rozliczani z obowiązku selektywnego zbierania odpadów (gmina w porozumieniu z właścicielem nieruchomości będzie mogła wdrożyć systemy, które pozwolą na rozliczenie poszczególnych mieszkańców np. bloku z obowiązku selektywnego zbierania odpadów – możliwe będzie odejście od tzw. odpowiedzialności zbiorowej za nieselektywne zbieranie),
- umożliwiono gminom dopłacanie ze środków własnych do systemu gospodarowania odpadami. Gminy będą mogły skorzystać z tego rozwiązania w szczególności, w sytuacjach nadzwyczajnych, np. w przypadku znacznego wzrostu cen za zagospodarowanie odpadów (brak możliwości pokrycia wszystkich kosztów z pobranych od mieszkańców opłat, konieczność znacznego podwyższenia pobieranych opłat).

Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych w 2023 roku zlecono firmie Sanit-Trans Sp. z o.o. z siedzibą w Międzyrzeczu Górnym, Międzyrzecze Górne 383, wybranej w przetargu nieograniczonym.

Na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Wszystkie zabrane odpady komunalne zgodnie z informacjami przekazanymi przez firmy odbierające odpady z terenu gminy były dostarczane do następujących instalacji:

- zmieszane odpady komunalne – do Zakładu Kompleksowego Zagospodarowania Odpadów Komunalnych w Tychach przy ul. Lokalnej 11 oraz Agencji Komunalnej Sp. z o.o. w Brzeszczach przy ul. Granicznej 48,
- odpady kuchenne ulegające biodegradacji – do Zakładu Kompleksowego Zagospodarowania Odpadów Komunalnych w Tychach przy ul. Lokalnej 11 oraz Agencji Komunalnej Sp. z o.o. w Brzeszczach przy ul. Granicznej 48,
- inne odpady ulegające biodegradacji – odpady odebrane w PSZOK przy ul. Prusa 33 w Czechowicach-Dziedzicach były przekazane do BEST-EKO Sp. z o.o. w Rybniku przy ul. Rycerskiej 101,
- pozostałości z sortowania – do instalacji MBP tj. Zakład Kompleksowego Zagospodarowania Odpadów Komunalnych, Master - Odpady i Energia" Sp. z o. o. ul. Lokalna 11 w Tychach oraz Agencji Komunalnej Sp. z o.o. zlokalizowanej przy ul. Granicznej 48 w Brzeszczach.

4.8.1.1. Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych oraz poprawa wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, co już jest realizowane.

Utworzenie i obsługa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy to obowiązek wynikający z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W ramach tego systemu gmina prowadzi działania związane z odbieraniem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy oraz nieruchomości niezamieszkałych.

Odbiór odpadów komunalnych na terenie gminy odbywa się na podstawie zapisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku. W oparciu o zapisy powyższej ustawy Rada Miejska w Czechowicach-Dziedzicach uchwaliła akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku oraz szczegółowy sposób i zakres

świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice został przyjęty uchwałą nr XXXI/367/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z 15 grudnia 2020 roku i następnie zmieniony:

- Uchwałą nr LIII/626/22 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 30 sierpnia 2022 r. zmieniającą uchwałę w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice,
- Uchwałą nr LIX/692/23 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 24 stycznia 2023 r. zmieniającą uchwałę w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice,
- Uchwałą nr LXII/734/23 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 marca 2023 r. zmieniającą uchwałę w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice.

Przyjęto zasadę, w której wszystkie nieruchomości zamieszkałe objęte są systemem odbioru i zagospodarowania odpadów, natomiast właściciele nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne (np. budynki użyteczności publicznej, placówki oświatowe, lokale handlowe, gastronomiczne, zakłady rzemieślnicze, usługowe, produkcyjne, hotele, ogródki działkowe, targowiska) zobowiązani są zawrzeć umowę w zakresie odbierania odpadów komunalnych z firmą wpisaną do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Burmistrza Czechowic-Dziedzic.

W dniu 14 września 2021 roku uchwałą nr XLI/471/21 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz określenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi ustalono:

- stawkę opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w wysokości: 30,00 zł miesięcznie od każdego mieszkańca zamieszkującego nieruchomość,
- stawkę opłaty podwyższonej za gospodarowanie odpadami komunalnymi, jeżeli właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny w wysokości: 90,00 zł miesięcznie od każdego mieszkańca zamieszkującego nieruchomość.

Ustalenia uchwały weszły w życie z dniem 1 października 2021 roku.

W zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, gmina wyposaża nieruchomości w worki, pojemniki służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymuje pojemniki w odpowiednim stanie technicznym.

Opłaty wnoszone są przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych bez wezwania, w łącznej wysokości za dwa miesiące kalendarzowe do kasy Urzędu Miejskiego lub na konto bankowe.

Na koniec 2023 roku w deklaracjach ujęto 41 519 mieszkańców. Liczba mieszkańców zameldowanych na koniec 2023 roku to 42 241.

Podmiotem odbierającym odpady jest wykonawca wybrany zgodnie z ustawą o zamówieniach publicznych. Odbiór i zagospodarowanie odpadów u źródła w 2024 roku realizowany jest przez firmę Sanit-Trans Sp. z o.o. z siedzibą w Międzyrzeczu Górnym. Prowadzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych powierzono także przedsiębiorstwu Sanit-Trans Sp. z o.o.

Bezpośrednio od właścicieli nieruchomości zamieszkałych odbierana jest każda ilość odpadów komunalnych takich jak:

- szkło,
- tworzywa sztuczne,
- odpady opakowaniowe wielomateriałowe,
- metale,
- papier,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- popiół,
- bioodpady z wyłączeniem odpadów stanowiących części roślin pochodzących z pielęgnacji terenów zielonych, ogrodów, parków i cmentarzy, zwane dalej odpadami Bio,

- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne.

Odpady zielone ulegające biodegradacji np. trawa, gałęzie, krzewy, właściciel nieruchomości może samodzielnie dostarczyć do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowanego w Czechowicach-Dziedzicach przy ulicy Prusa 33, który prowadzi firma Sanit-Trans Sp. z o.o. z siedzibą w Międzyrzeczu Górnym.

Rodzaje przyjmowanych w PSZOK od mieszkańców odpadów komunalnych pochodzących z gospodarstw domowych:

- papier,
- metale,
- tworzywa sztuczne,
- szkło,
- odpady opakowaniowe wielomateriałowe,
- odpady BIO, odpady zielone,
- odpady niebezpieczne,
- przeterminowane leki i chemikalia,
- odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- zużyte opony – do 8 sztuk rocznie z nieruchomości,
- odpady budowlane i rozbiórkowe – do 500 kg rocznie z nieruchomości,
- odpady tekstyliów i odzieży,
- popiół.

Zużyte baterie i akumulatory, sprzęt elektryczny i elektroniczny mieszkańcy przekazują do punktów zbiórki zorganizowanych w placówkach handlowych, szkołach, przedszkolach lub samodzielnie dostarczają do PSZOK.

Corocznie Gmina zleca sprzątanie terenów publicznych. W 2021 roku na terenie gminy zlikwidowano 26 dzikich wysypisk (7,22 Mg), w 2022 roku na terenie gminy zlikwidowano 19 dzikich wysypisk (10,00 Mg), w 2023 roku zlikwidowano 35 dzikich wysypisk (5,96 Mg). Powtarzające się miejsca lokalizacji dzikich wysypisk to ulice: Orzeszkowej, Pionkowa, Zabiele, Krzywa, Kopernika i Zamkowa w Czechowicach-Dziedzicach. Dane powyższe wskazują, iż liczba nielegalnie porzucanych odpadów zaczyna się zmniejszać w miarę upływu lat. W celu wyeliminowania procederu nielegalnie porzucanych odpadów lokalnie montowane są fotopułapki.

4.8.1.2. Ilości zebranych odpadów

Jednym z głównych celów systemu jest zrealizowanie obowiązków wynikających z dyrektyw unijnych związanych z osiągnięciem odpowiednich poziomów odzysku poszczególnych frakcji odpadów. Po sporządzeniu sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2023 rok obliczono poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia na poziomie 34,24%. Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wyniósł 10,78%, natomiast poziom składowania odpadów komunalnych – 26,09%.

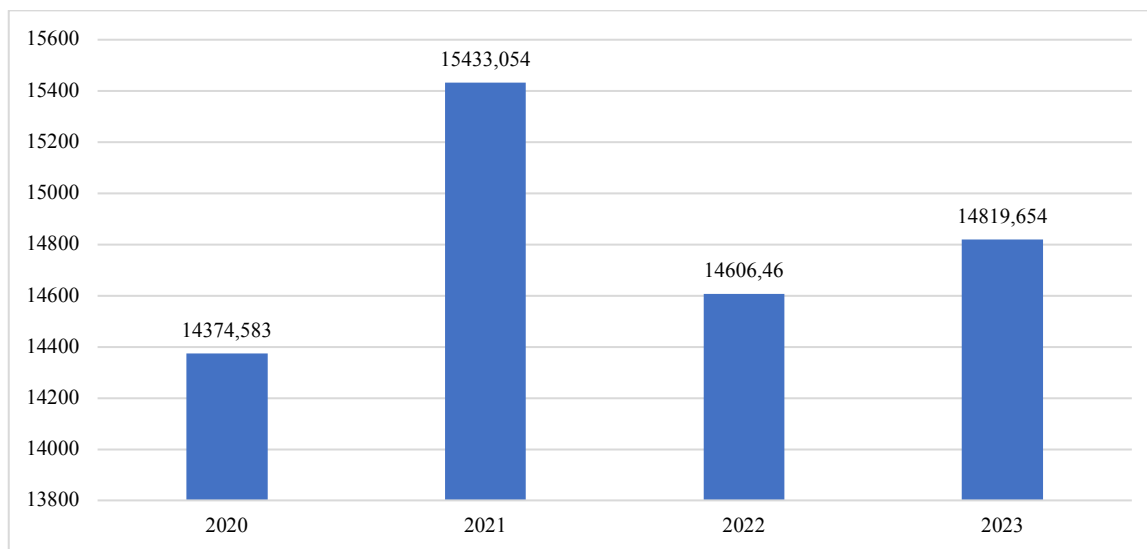
W 2023 roku łącznie odebrano 14 819,6540 Mg odpadów od właścicieli nieruchomości zamieszkałych oraz w PSZOK. Natomiast 78% z tej masy to odpady odebrane u źródła (bezpośrednio z nieruchomości jednorodzinnych oraz wielorodzinnych) - 11 627,7100 Mg, w tym:

- odpady niesegregowane (zmieszane) 6 077,6200 Mg,
- odpady kuchenne ulegające biodegradacji 1 025,0800 Mg,
- odpady segregowane odbierane z nieruchomości w workach:
 - (tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metale) 1 528,8600 Mg,

- papier 351,7700 Mg,
- szkło 822,9400 Mg,
- popiół 1 300,6600 Mg,
- odpady wielkogabarytowe 520,7800Mg

Łącznie odpady zebrane w PSZOK w 2023 roku to 3 191,94 Mg.

Uśredniona ilość odebranych odpadów na terenie gminy przypadająca na 1 mieszkańca, na podstawie złożonych deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (41 519 osób) wyniosła 357 kg/rok.

Rysunek 11 Ilość odpadów zebranych z terenu gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2020-2023

Źródło: Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Czechowice-Dziedzice za lata 2020-2023

Ilość odpadów odebranych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych oraz odpady zebrane w PSZOK z terenu gminy utrzymuje się w ostatnich latach na podobnym poziomie:

- w 2020 roku zebrano 14 374,58 Mg,
- w 2021 roku zebrano 15 433,05 Mg,
- w 2022 roku zebrano 14 606,46 Mg,
- w 2023 roku zebrano 14 819,65 Mg.

4.8.1.3. Azbest

Na właścicielu, zarządcy bądź użytkownika nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania – obowiązek tzw. inwentaryzacji. Inwentaryzacja jest wykonywana na podstawie spisu z natury. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Podmioty prawne przedkładają informację bezpośrednio marszałkowi województwa. Dane należy raportować corocznie do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy. Zebrane od osób fizycznych informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wójt, burmistrz lub prezydent miasta przedkłada marszałkowi województwa do 31 marca każdego roku w formie aktualizacji Bazy Azbestowej.

Gmina Czechowice-Dziedzice od 2003 roku corocznie przeprowadza akcję usuwania wyrobów zawierających azbest. Każdego roku podpiswana jest umowa z firmą posiadającą stosowne zezwolenia, odbierającą od mieszkańców wyroby zawierające azbest. Po stronie mieszkańców są koszty demontażu i nowego pokrycia dachowego lub elewacyjnego, natomiast po stronie Gminy są koszty transportu i utylizacji zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Akcje usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2003-2023 finansowane były ze środków własnych budżetu Gminy Czechowice-Dziedzice.

Zgodnie z danymi Bazy Azbestowej do końca 2023 roku z terenu gminy usunięto łącznie 463,18 Mg wyrobów zawierających azbest.

Według danych na koniec 2023 roku na terenie gminy Czechowice-Dziedzice pozostało 623,43 Mg wyrobów zawierających azbest.

Bazując na początkowej ilości wyrobów zawierających azbest określonej w Bazie Azbestowej na 1 084,622 Mg można określić, iż z terenu gminy do końca 2023 roku usunięto 42,70% wyrobów zlokalizowanych na terenie gminy.

W „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” założono etapy usuwania wyrobów zawierających azbest w czasookresach, tj.:

- lata 2011-2012 - około 10% wszystkich wyrobów,
- lata 2013-2022 - około 40% wszystkich wyrobów,
- lata 2023-2032 - około 50% wszystkich wyrobów.

Oznacza to, że z terenu gminy Czechowice-Dziedzice do końca 2023 roku powinno być usunięte około 55% odpadów zawierających azbest. Dane powyższe wskazują, iż gmina ma niewystarczające tempo usuwania azbestu. Zwiększenie tempa można uzyskać poprzez promocje Programu dotacyjnego dla mieszkańców oraz akcje informacyjno-edukacyjne na temat szkodliwości azbestu i obowiązków, jakie wynikają z użytkowania i posiadania jego powłok.

4.8.2. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
terminowo wykonywane sprawozdania z gospodarki odpadami poprawnie działający system gospodarowania odpadami organizowanie zbiórki odpadów wielkogabarytowych	wyrzucanie odpadów w sposób niekontrolowany powstawanie dzikich wysypisk niewystarczające tempo usuwania azbestu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
uszczelnienie systemu gospodarki odpadami edukacja ekologiczna w przedszkolach i szkołach	przywożenie odpadów na teren gminy oraz zostawianie ich przez turystów

Źródło: opracowanie własne

4.8.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym

Gmina Czechowice-Dziedzice prowadzi gospodarkę odpadami zgodnie z założeniami nowelizacji ustawy o odpadach, posiada Regulamin utrzymania czystości i porządku oraz prowadzi coroczną sprawozdawczość.

Głównymi celami do realizacji w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji.

W zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest gmina corocznie zbiera wnioski od mieszkańców w celu unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest. Dzięki temu corocznie z terenu gminy usuwanych jest średnio około 37 Mg wyrobów zawierających azbest. Zasadnym działaniem byłoby pozyskanie środków zewnętrznych na usuwanie azbestu z WFOŚiGW w Katowicach, dzięki czemu mieszkańcy mogliby uzyskać większe wsparcie.

W harmonogramie zadań zapisano, iż Gmina nadal będzie doskonalić selektywną zbiórkę wszystkich rodzajów odpadów i w dalszym ciągu organizować akcje informacyjne, promocyjne i edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży oraz dorosłej części społeczeństwa gminy.

W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, czego dowodem są występujące dzikie wysypiska odpadów, dlatego też konieczne jest dalsze prowadzenie edukacji ekologicznej. Źródłem finansowania zadania będą środki własne oraz dostępne dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

4.9. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego oraz wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zasobów przyrodniczych, w tym także leśnych.

Tabela 25 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2021-2024 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2028“			
Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu			
Zwiększenie lesistości			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	<p>Nadleśnictwo Bielsko</p> <p>Celem działań edukacyjnych Nadleśnictwa Bielsko jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. Główną formą edukacji w latach 2020-2023 były zajęcia edukacyjne na terenach leśnych w lokalnych szkołach i przedszkolach obejmujące wiedzę na temat zwierząt i roślin występujących w polskich lasach, zasad bezpiecznego zachowania w lesie, odpowiedzialnego dokarmiania dzikich zwierząt, zależności ekologicznych w ekosystemie leśnym. Lasy Skarbu Państwa zarządzane przez Nadleśnictwo Bielsko chętnie udostępniały teren pod różnego rodzaju biegi, zawody, rajdy rowerowe i inne imprezy okolicznościowe. Przeprowadzone zostały również akcje sadzenia lasu oraz zbieranie śmieci na terenach zwiększając świadomość uczestników, dotyczącą ochrony środowiska.</p> <p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 na terenie gminy zorganizowano szereg działań z zakresu edukacji ekologicznej, w tym:</p> <p>W 2021 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z fundacją ekologiczną ARKA, która dostarczyła materiały edukacyjne dla dzieci, na kółku przeprowadzono krzyżówki, rebusy, lamigłówki, gry dydaktyczne, rysunki, • Udział dzieci w Konkursie powiatowym: „Człowiek, a środowisko” – dzieci otrzymały 2 wyróżnienia, • Uczenie dzieci piosenek o treści ekologicznej – dbałość o zrozumienie treści, • Pisanie opowiadań do podanych słów „kluczy” – smog, czyste powietrze, tlen, woda, śmieci, spaliny, kominy, piece – głośne czytanie zdań ułożonych przez dzieci, • Uświadamianie dzieciom roli i znaczenia drzew w ekosystemie – przedstawienie dzieciom filmiku z realizacji projektu „Mój przyjaciel drzewo”, • Cykliczne akcje ekologiczne, • Lekcje e-learningowe Edukacyjnej Sieci Antysmogowej ESA • Wykonanie prezentacji o tematyce przyczyn i skutków zanieczyszczeń środowiska, • Przeprowadzenie doświadczeń i obserwacji związanych z zanieczyszczeniem środowiska, zaprezentowanie wyników w przestrzeni szkolnej, • Udział w konkursach ekologicznych. <p>W 2022 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Akcje prowadzone przez sekcję ekologiczną Samorządu Uczniowskiego, • Warsztaty jesienno-ekologiczne. 	kilkanaście akcji rocznie
2.	Działania edukacyjno-informacyjno-promocyjne, mające na celu podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Czechowice- Dziedzice (m.in. konkursy, warsztaty, szkolenia, imprezy, itp.		

		<p>W 2023 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Akcje "Sprzątanie świata", działania szkolne polegające na udziale w konkursie, prowadzeniu pogadarek "Dbamy o ziemię - jak człowiek zagraża przyrodzie", przekazywanie informacji w ramach realizowanych zajęć, • Przeszkolenie ekologiczne, przeszkolenie rodziców, przeszkolenie wychowawców, • Udział w ogólnopolskim projekcie ekologicznym „Ekoeksperymentarium” – lekcje on-line na temat ochrony środowiska, • Udział w konkursach w ramach projektu "Z zapalem przeciw zmianom klimatu - zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice" : konkurs plastyczny "Znaczne bioróżnorodności", "Na tropie Śródmiejskiej zieleni", "Czy niedźwiedź polarny pozostanie wspomnieniem", • Udział w zajęciach ekologicznych projekt społeczny Book a Tree-ochrona drzew oraz powietrza. <p>Centrum Edukacji Ekologicznej w Czechowicach-Dziedzicach</p> <p>Gmina Czechowice-Dziedzice mocno inwestuje w edukację ekologiczną i przyrodniczą. W 2020 roku oddano do użytku Centrum Edukacji Ekologicznej w Czechowicach-Dziedzicach (ul. Hrabiego Kotulińskiego 2). Pełni ono nie tylko funkcje edukacyjne, ale również informacyjne, turystyczno-krajoznawcze i promocyjne. Liczne realizowane projekty z dofinansowaniem zewnętrznym – w tym ze środków EOG oraz Euroregionu Beskidy w ramach współpracy transgranicznej polsko-czeskiej i polsko-słowackiej – wpływają na obszar Doliny Potoku Czechowickiego, a jednym z celów działalności jest rozwój i wzbogacenie infrastruktury oraz pielęgnowanie lokalnego zasobu przyrodniczego, kulturowego i rekreacyjnego.</p> <p>W CEE prowadzone są zajęcia edukacyjne z zakresu ekologii, bioróżnorodności, hydrologii, historii gminy i lokalnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. Oprócz tego, odbywały się szkolenia i warsztaty, a także imprezy oraz przedsięwzięcia turystyczne i krajoznawcze. Zajęcia merytoryczne w Centrum Edukacji Ekologicznej w Czechowicach-Dziedzicach prowadzone w budynku edukacyjnym oraz w plenerze dedykowane są głównie dla dzieci, młodzieży i dorosłych – w sali ekspozycyjnej wykonano wystawy przyrodnicze i historyczne, a w sali konferencyjnej odbywały się konferencje, szkolenia, konsultacje społeczne oraz liczne przedsięwzięcia edukacyjne i kulturalne.</p> <p>Tematyka zajęć organizowanych w CEE to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Łąki kwietne – dom wielu mieszkańców, • Co w trawie piszczy, • Pszczoła – pracowity mieszkaniec łąki i pól, • Mieszkańcy koron drzew i krzewów – ptaki z okolicy, • Zielone miasto, czyli praktyczne i estetyczne funkcje zieleni w terenie zabudowanym, • Niebieskie miasto, czyli praktyczne i estetyczne aspekty retencji wód w terenie zabudowanych, • Sposoby gospodarowania wodą deszczową, • Zakładanie ogródków przydomowych. <p>W 2023 roku realizowano projekt pn. „Z zapalem przeciw zmianom klimatu - zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice” mający na celu podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży na temat zmian klimatu i ich skutków. Projekt przewidywał przeprowadzenie konkursów o następującej tematyce:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zagrożenia związane ze zmianami klimatu, • znaczenie zasobów wodnych – niebieska infrastruktura, 	
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie zieleni – zielona infrastruktura, • znaczenie bioróżnorodności, • ochrona powietrza, • oszczędzanie zasobów, alternatywne środki transportu. <p>Konkursy ogłaszane i rozstrzygane w 2023 roku były w trzech blokach – wiosennym, letnim i jesiennym.</p>	
3.	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W latach 2021-2023 z terenów gminnych usunięto 122 szt. drzew oraz nasadzono na terenach gminnych 122 szt. drzew.</p> <p>ZDP w Bielsku-Białej</p> <p>W latach 2021-2023 na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • W 2021 roku wycięto 15 szt. drzew oraz nasadzono 102 szt., • W 2022 roku nasadzono 80 szt. drzew, • W 2023 roku wycięto 14 szt. drzew. 	
4.	Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego, a także ustanowienie proponowanych na terenie gminy nowych form obszarowej ochrony przyrody w postaci zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W 2023 roku uchwałą nr LXIV/756/23 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice ustanowiono 3 pomniki przyrody:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dąb szypułkowy – drzewo rośnie na skarpie w pobliżu stawów hodowlanych przy ul. Stawowej w Czechowicach-Dziedzicach na działce nr 353/1, • Dąb szypułkowy – drzewo rośnie na skarpie w pobliżu stawów hodowlanych przy ul. Stawowej w Czechowicach-Dziedzicach na działce nr 353/4, • Dąb szypułkowy – drzewo rośnie w zadrzewieniu śródpolnym przy ul. Barwnej w Ligocie na działce nr 4748. <p>Ponadto w 2023 roku wykonano specjalistyczne zabiegi ochrony konserwatorskiej na ww. pomnikach przyrody.</p> <p>Uchwałą Nr LXXII/838/23 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice ustanowiono 1 pomnik przyrody: Buk pospolity – drzewo rośnie na terenie leśnym położonym w Czechowicach-Dziedzicach w rejonie ul. Zaplecze na działce nr 54.</p> <p>Nadzór nad ww. pomnikami przyrody sprawuje Burmistrz Gminy Czechowice-Dziedzice.</p>	3 nowe pomniki przyrody
5.	Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych, w tym: rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W ramach ekologicznej inwestycji w miesiącach marzec - kwiecień 2023 roku na sześciu gminnych działkach o powierzchni prawie 4 ha posadzono 2 135 szt. drzew - głównie liściastych (brzoza, buk, dąb, głóg, grab, jabłoń dzika, jarzab pospolity, jesion wyniosły, klon jawor, klon polny, klon zwyczajny, lipa drobnolistna, olcha czarna, wiąz szypułkowy i wiśnia ptasia). Nowy drzewostan powstał w ramach projektu "Z zapalem przeciw zmianom klimatu - zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice".</p>	
6.	Realizacja Programu "Zielone wyspy", mający na celu wykonanie nasadzeń drzew i krzewów na terenach, stanowiących własność Gminy, na działkach wskazanych w Zarządzeniu Burmistrza Czechowic-Dziedzic przyjmującym Program	<p>"Zielone wyspy", które powstały w ramach projektu dofinansowanego z „funduszy norweskich”, są zlokalizowane w rejonie ulic: Cmentarnej (w dwóch miejscach), Wierzbowej, Wodnej, Starowiejskiej oraz Świerkowieckiej. Zadanie zostało dofinansowane ze środków Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 w ramach „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu” Umowa nr MFEOG.07.03.01-12-0043/21-00 w sprawie Projektu „Z zapalem przeciw zmianom klimatu - zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice”.</p>	

7.	Budowa Zielonych Wiat Autobusowych, na terenie Gminy oraz zagospodarowanie terenów w ich rejonie, umożliwiających gromadzenie wody deszczowej i dających oczekującym pasażerom cień i ulgę w upałach, a jednocześnie stanowiących miejsce kampanii edukacyjnej w zakresie ochrony środowiska przy ul. Kopernika, ul. Michałowicza, ul. Niepodległości, ul. Kolejowej, ul. Łukasiewicza i na dworcu autobusowym	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W 2023 roku w miejscowości Czechowice-Dziedzice, na przystanku autobusowym przy Centrum Edukacji Ekologicznej, zainstalowano innowacyjną 3-segmentową wiatę przystankową wyposażoną w zielony dach retencyjny. Nadmiar wody opadowej, której nie będzie w stanie przyjąć roślinność na dachu, zostaje odprowadzany rynną i rurami spustowymi do dwóch rzędów donic z roślinnością. Roślinność pnąca pokrywa ściany 10 istniejących już wiat przystankowych na terenie Czechowic-Dziedzic (dworzec autobusowy - 4 sztuki, Skwer Stulecia – 2 sztuki, ul. Łukasiewicza - 2 sztuki, ul. Michałowicza - 1 sztuka, ul. Kolejowa - 1 sztuka). Wiaty zostały wyposażone w kratownice zapewniające właściwy wzrost roślin oraz donice z roślinnością pnącą (bluszcz pospolity). Rośliny na przystankach pomagają w zmniejszeniu efektu miejskiej wyspy ciepła, czyli wzrostu temperatury w obszarach miejskich w porównaniu do otaczającej przyrody.</p> <p>Zadanie zostało dofinansowane ze środków Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 w ramach „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu” Umowa nr MFEOG.07.03.01-12-0043/21-00 w sprawie Projektu „Z zapalem przeciw zmianom klimatu - zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice”.</p>	
8.	Budowa ogrodów deszczowych – na terenach stanowiących własność Gminy Czechowice-Dziedzice (w parkach miejskich, na terenach jednostek oświatowych, gdzie pełnić będą dodatkowo funkcję edukacyjną), przy ul. Zawilej, ul. Legionów, ul. Paderewskiego, ul. Falistej, ul. Łukowej, w parku na os. Północ	<p>Gmina Czechowice- Dziedzice</p> <p>Na terenie Czechowic-Dziedzic powstają ogrody deszczowe. Będą to miejsca, które pozwalają efektywnie gromadzić i wykorzystywać wodę deszczową. To część realizowanego już w naszym mieście projektu „Z zapalem przeciw zmianom klimatu-zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice”. Ogrody deszczowe mają na celu zwiększenie małej retencji, częściowe zatrzymanie wód opadowych w terenie, odciążenie systemu kanalizacji miejskiej, zwiększenie bioróżnorodności i naturalizację siedlisk przyrodniczych oraz wprowadzenie funkcji edukacji proekologicznej. Realizowanych jest sześć ogrodów deszczowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Rozlewisko" teren pomiędzy ul. Mazańcowicką i ul. Legionów, • "Park Północny" na terenie parku rekreacyjnego przy ul. Baczyńskiego, • "Literacki Ogród Wodny" teren Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. Paderewskiego, • "Bulwar Falisty" teren przy łączniku ul. Falistej i Łukowej, • "Stawy Pałacowe" teren pomiędzy ul. Mazańcowicką i drogą krajową nr 1, • "Park Skrzekowisko" teren pomiędzy ul. Falistą i Bestwińską. <p>Na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice realizowany był Program Moja Woda. Program ten miał na celu ochronę zasobów wody poprzez zwiększenie retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej, w tym dzięki rozwojowi zielono-niebieskiej infrastruktury. W ramach programu w latach 2021-2023 podpisano 59 wniosków o dofinansowanie z WFOŚiGW w Katowicach. Zamontowano 59 instalacji do wykorzystania zatrzymanej wody w obrębie nieruchomości.</p>	<p>w trakcie realizacji ogrody deszczowe</p> <p>59 instalacji w ramach Programu Moja Woda</p>
9.	Budowa ciągu pieszo-jezdnorowerowego wraz z zielonymi miejscami postojowymi oraz ekologicznym oświetleniem i infrastrukturą towarzyszącą.	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Przebudowa Parku Miejskiego w Czechowicach-Dziedzicach w formule zaprojektuj i wybuduj”. Realizacja założona na lata 2023-2024. Inwestycja obejmuje m.in. budowę tężni solankowej, ścieżek spacerowych, zbiornika wodnego, ścieżki rolkowej, miejsc postojowych, placów zabaw dla dzieci, placu do ćwiczeń, siłowni plenerowej, przebudowę skateparku, dostawę i montaż zjeżdżalni terenowych, elementów małej architektury, nasadzenia krzewów, zakładanie rabat bylinowych i trawników, • „Budowa placu zabaw w ramach zagospodarowania terenu przy ul. Woleńskiej w Ligocie”; zabudowano urządzenia 	

		zabawowe dla dzieci młodszych, wykonano nawierzchnię bezpieczną i nawierzchnię ścieżek komunikacji pieszej.	
10.	Monitoring i usuwanie gatunków inwazyjnych	Gmina Czechowice-Dziedzice Zadanie nie było realizowane.	-
11.	Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów prywatnych oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	Powiat Bielski W latach 2021-2023 zadanie nie było realizowane. Uproszczone plany urządzania lasów prywatnych obowiązują na lata 2019-2028. Każdy obręb ewidencyjny jest w osobnym opracowaniu (łącznie 5 UPUL-i, obręby: 0001 Czechowice, 0003 Dziedzice, 0004 Bronów, 0005 Ligota, 0006 Zabrzeg).	-
12.	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Nadleśnictwo Bielsko Realizacja zadań gospodarczych, hodowlanych i ochronnych należy do działań ciągłych jednostki. W latach 2021-2023 odnowiono i uznano odnowienia naturalne na powierzchni 32,08 ha. Prowadzone były naprawy i konserwacja dróg leśnych, szlaków zrywkowych i składnic drewna.	-
13.	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	Straż leśna i służba terenowa patrolują teren na bieżąco, szczególnie intensywnie w okresach zwiększonego zagrożenia pożarowego. Dużym problemem jest zaśmiecanie lasów. Nie stwierdzono przypadków kłusownictwa. Zaobserwowano zjawisko zamierania jesionów. Z zespołu czynników abiotycznych najistotniejszymi w ubiegłym okresie gospodarczym były: obniżenie poziomu wód gruntowych, susze oraz porywiste wiatry.	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 26 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie zarządzania zasobami dziedzictwa przyrodniczego oraz wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2020	Stan aktualny 2023
1.	Powierzchnia prawnie chroniona ogółem	10,87 ha	10,88 ha
2.	Rezerваты	10,40 ha	10,40 ha
3.	Pomniki przyrody	24	28
4.	Lesistość gminy	14 %	14,1 %*
5.	Powierzchnia lasów	937,16 ha	937,16 ha*
6.	Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej ogółem	39,84 ha	36,79 ha*
7.	Powierzchnia gruntów odnowionych i zalesionych w ciągu roku	0,20 ha	0,20 ha*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Czechowice-Dziedzice oraz GUS, BDL 2024

* GUS – dane z 2022 roku

4.9.1. Opis stanu obecnego

4.9.1.1. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Gmina Czechowice-Dziedzice posiada zasoby przyrodnicze o znaczeniu ponadregionalnym. Charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem form ukształtowania powierzchni. Obszar Gminy Czechowice-Dziedzice leży w obszarze dwóch obszarów Natura 2000: Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki oraz Dolina Górnej Wisły, rezerwatu przyrody Rotuz oraz obszaru chronionego krajobrazu Podkępie.

Obszar Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki PLH240039

Specjalny obszar ochrony Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki (PLH240039) został zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej 2011/64/UE z dnia 10 stycznia 2011 r. (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty).

Ostoja obejmuje zachodnią i południową część Zbiornika Goczałkowickiego oraz fragment jego terenów nadbrzeżnych i jest położona w całości w obrębie OSO Dolina Górnej Wisły.

W obrębie ostoi znajdują się siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion oraz łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Istotne znaczenie ma pierwsze z wymienionych siedlisk. Jego reprezentatywność uznano za znaczącą, obejmuje do 2% powierzchni zajmowanej przez siedlisko na obszarze kraju, stan zachowania jest przeciętny lub zubożony. Wartość ogólna obszaru dla zachowania siedliska została oceniona jako znacząca.

W granicach ostoi występują dwa gatunki ssaków wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (bóbr europejski, wydra). Populację bobra oceniono jako nieistotną. Wydra na terenie ostoi stanowi do 2% populacji krajowej. Gatunek cechuje tu dobry stan zachowania, populacja nie jest izolowana i znajduje się w obrębie rozległego obszaru występowania. Wartość obszaru ostoi dla gatunku oceniono jako znaczącą.

Ponadto występują tu również ptaki gatunku wymienionego w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (błotniak stawowy), oraz gatunki chronione prawem krajowym (10 gatunków gadów i płazów oraz gatunki roślin [żabiściek pływający i kotewka orzech wodny]).

Jezioro Goczałkowickie to największy sztuczny zbiornik wodny w Polsce południowej. Długość zbiornika wynosi 12 km, szerokość – 2-6 km, a średnia głębokość - 5,3 m, miejscami dochodzi do 16 m, zapora czołowa – 2 980 m długości i 16 m wysokości. Ze zbiornikiem wiąże się niezwykle bogactwo przyrody – ok. 520 gatunków roślin, głównie planktonowych, 600 gatunków zwierząt, w tym ponad 200 gatunków ptactwa wodnego, najczęściej prawnie chronionych. Do najcenniejszych gatunków należą:

- gatunki zagrożone w Europie: bąk, czapla purpurowa, rycyk, bączek, krwawodziób, cyranka, rybitwa czarna i białowąsa,
- gatunki zagrożone w Polsce: rybitwa białoskrzydła i zwyczajna, płaskonos, zielonka, zausznik,
- gatunki rzadkie na Górnym Śląsku: cyraneczka, wodnik, kormoran

Dla obszaru ustanowiono Plan zadań ochronnych oraz plan ochrony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 12 grudnia 2019 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki PLH240039 oraz Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 10 października 2022 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki PLH240039.

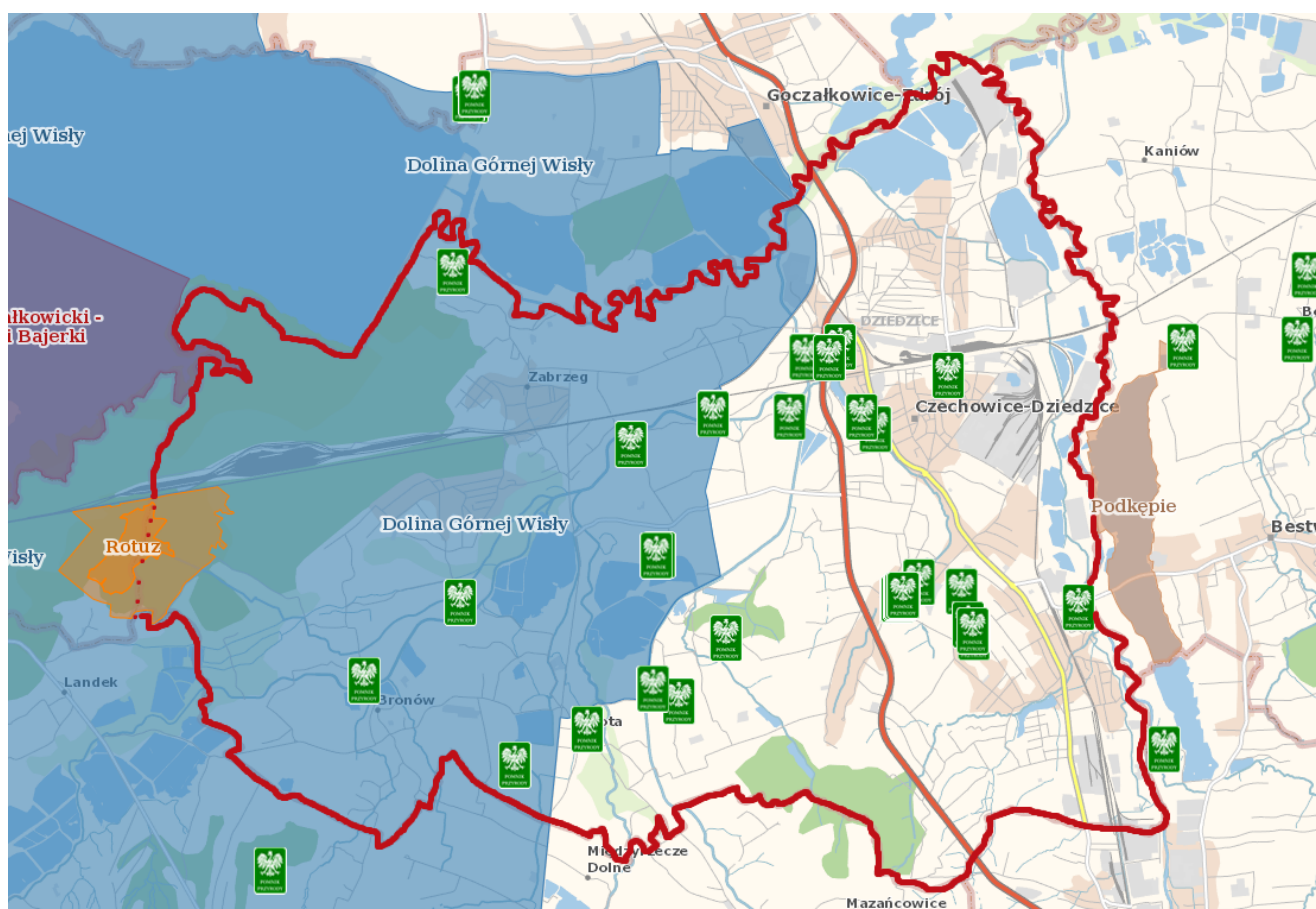
Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001

Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły (PLB240001) został ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2004 r. Nr 229 z późn. zm.). Rozporządzenie to zostało zastąpione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 r. poz 133 z z późn. zm.).

Dolina Górnej Wisły obejmuje obszar o pow. 24 740,2 ha na terenie gmin: Czechowice-Dziedzice, Jasienica, Goczałkowice-Zdrój, Pszczyna, Chybie, Skoczów, Dębowiec i Strumień. Obszar obejmuje ponadto Zbiornik Goczałkowicki i przyległe stawy hodowlane. Stawy te, założone kilka wieków temu, należą do najstarszych

w Polsce stawów hodowlanych. Dziś, obok znaczenia gospodarczego, pełnią ważną funkcję ekologiczną - stanowią miejsce bytowania wielu cennych gatunków roślin i zwierząt wodno-błotnych. Odnotowano tutaj występowanie co najmniej 29 gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej (m.in.: bąk, bączek, ślepowron, szablodziób (2 pary w 2002 roku), mewa czarnogłowa, rybitwa czarna, rybitwa rzeczna) i 8 gatunków znajdujących się w Polskiej Czerwonej Księdze takich jak: bączek, bąk, dzierzba czarnoczelna, rybitwa białowąsa, ślepowron (jeden z gatunków czapli - ptak gniazdujący w Polsce praktycznie tylko tutaj, w liczbie około 400 par) oraz wiele innych cennych gatunków ptaków.

Dla obszaru utworzono plan zadań ochronnych oraz plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem nr 37/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 31 grudnia 2013r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001 (Dziennik Urzędowy Woj. Śląskiego z 2014 r. poz. 117).

Rysunek 12 Obszary chronione na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> (dostęp 06.05.2024 r.)

Rezerwat przyrody Rotuz

Został utworzony w 1967 r. na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego (MP z 1996 r. Nr 10/67, poz. 54 z późn. zm.) i Rozporządzenia Wojewody Śląskiego (Dz. Urz. z 2005 r. poz. 68). Powierzchnia rezerwatu liczy 40,63 ha a jego otulina 136,29 ha, z czego 10,4 ha oraz 89,2 ha otuliny znajduje się na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych, torfowisk śródleśnych wraz z fragmentami boru bagiennego i boru wilgotnego.

Do ważniejszych zbiorowisk roślinnych obszaru rezerwatu należą: zespół mszaru kępowo-dolinkowego *Sphagnetum magellanici*, mszar przygiełkowy *Rhynchosporium albae*, pło mszarnowielniankowe *Eriophorum angustifolium-Sphagnetum recurvi*, zbiorowisko *Carex rostrata – Sphagnum Falla*, ols torfowcowy *Sphagnum squarrosum-Alnetum*, śródleśny bór wilgotny *Molinio-Pinetum*, bagienny bór trzcinnikowy *Calamagrostis villosae-Pinetum*. Najcenniejszym zbiorowiskiem jest mszar, tworzony przez torfowce i mchy, z obfitym

udziałem krzewinek i roślin o trawiastej fizjonomii. Otulinę rezerwatu dla ochrony unikatowych zbiorowisk torfowiskowych i bagiennych rezerwatu tworzą bory: bór wilgotny oraz bagienny (podgórski) bór trzcinnikowy. Fauna rezerwatu liczy kilkanaście gatunków zwierząt bezkręgowych, głównie owadów oraz pajaków związanych ze zbiorowiskami borowymi, jak również gatunków typowych dla terenów otwartych. Z kręgowców stosunkowo licznie występują żaby z grupy zielonych. Gady na tym obszarze reprezentuje zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata, padalec oraz nieliczna jaszczurka żyworodna. Rezerwat jak i jego otoczenie to także miejsce gniazdowania i żerowania ptaków śpiewających, m.in. pełzacza leśnego, kowalika, czarnogłówkę, bogatkę, modraszke, sosnowkę, świstunkę, rudzika, sójkę oraz kosa. Przylatuje tu także dzięcioł duży. Obserwowano samce słonki. Spotkać tu można także jastrzębia, krogulca, nierzadko zalatują kruki. Stwierdzono również obecność żurawia. Na torfowisku żyją ssaki owadożerne i gryzonie. Do pierwszej grupy zaliczyć można ryjówkę aksamitną, zaś do drugiej nornika zwyczajnego, mysz leśną, mysz polną oraz nornicę rudą. Czasami spotkać tu można wiewiórkę. Stosunkowo często pojawiają tu duże ssaki parzystokopytne, jak dzik, jelen, sarna oraz gatunki drapieżne lis czy kuny leśne oraz jenoty (Herczek A. I in., 2013).

Obszar Chronionego Krajobrazu Podkępie

Obszar został utworzony w 1995 roku na mocy Uchwały Nr XII/68/95 Rady Gminy w Bestwinie z dnia 29 czerwca 1995 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu (Dziennik Urzędowy Woj. Katowickiego z 1995 r.). Zajmuje powierzchnię 170 ha w powiecie bielskim, w gminach Czechowice-Dziedzice i Bestwina, na terenie kompleksu stawowego "PODKĘPIE" tj. od granicy Bielska-Białej do Kaniowa, pomiędzy rzeką Białą a potokiem Młynówka.

Użytek ekologiczny Czechowicka Dolina Jaskrów

Jest to obszar o powierzchni 0,4764 ha, położony na działce oznaczonej numerem ewidencyjnym 400/7 obręb 0001 Czechowice, na terenie gminy Czechowice-Dziedzice, ustanowiony Uchwałą nr XXIII/253/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą „Czechowicka Dolina Jaskrów”, na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice.

Celem ustanowionej ochrony użytku jest ochrona łągu olszowo-jesionowego, stanowiącego siedlisko chronionych gatunków roślin i zwierząt. Zbiorowisko łągu olszowo-jesionowego jest chronione na mocy załącznika I Dyrektywy Siedliskowej – Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Objęcie ochroną prawną omawianego terenu poprzez systematyczne monitorowanie oraz wprowadzenie wyżej wymienionych zakazów pozwolą na zachowanie fragmentu łągu olszowo-jesionowego wraz z cennymi siedliskami chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy znajduje się 28 pomników przyrody, w tym 4 ustanowione w 2023 roku.

Tabela 27 Pomniki przyrody na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice

L.p.	Wskaźnik	Stan aktualny 2023
1.	Wieloobiektyowy – grupa drzew	1
2.	Jednoobiektyowy - drzewo	27
Razem:		28

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf> (dostęp 06.05.2024 r.)

Ponadto, w obrębie gminy Czechowice-Dziedzice wyodrębniono 7 korytarzy ekologicznych, w tym o znaczeniu ponadregionalnym:

- korytarz ichtiologiczny Małej Wisły o znaczeniu ponadregionalnym,
- korytarz ornitologiczny Dolina Górnej Wisły o znaczeniu ponadregionalnym,
- korytarz ekologiczny dla ssaków drapieżnych, łączący Beskid Śląski z Lasami Pszczyńsko-Kobiórskimi,

- korytarze ekologiczne dla ssaków kopytnych:
- korytarz ekologiczny K/BŚ-LPK,
- korytarze ekologiczne dla nietoperzy,
- korytarze spójności obszarów chronionych.

4.9.1.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Czechowice-Dziedzice wynosi 937,16 ha, w tym:

- lasy publiczne ogółem 861,16 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa 853,57 ha,
 - ✓ lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych 853,57 ha,
 - ✓ lasy publiczne gminne 7,59 ha,
- lasy prywatne ogółem 76,0 ha²⁸.

Wśród zbiorowisk leśnych znajdujących się na terenie gminy, dominują bory sosnowe: bagienny bór trzcinnikowy, śródlądowy bór wilgotny, bór bagienny – związane z siedliskami wilgotnymi i bagiennymi (najlepiej zachowane fragmenty borów tego typu otaczają obszar torfowiska „Rotuz” i są objęte ochroną rezerwatową) oraz bór mieszany, który występuje w miejscach suchszych na pozostałym obszarze. Mniejsze fragmenty kompleksów leśnych zajmują drzewostany liściaste: grądy (fragmenty zdegradowanego grądu z udziałem grabu i dębu) oraz zadrzewienia sosnowo świerkowe, występują głównie w południowej części gminy. Są to np.: kompleks leśny między Zbijowem i Świerkowicami, czy płaty buczyny karpackiej (np. kompleks - uroczysko „Podraj” wraz z fragmentami lasu mieszanego z dębem, brzozą, sosną i świerkiem). Lasy łąkowe występują w miejscach o dużym uwilgotnieniu i wzdłuż cieków wodnych. Należą do nich lasy łąkowe (których występowanie zostało stwierdzone np. na terenie remizy leśnej „Bażaniec” w rejonie ul. Zamkowej w Czechowicach Dolnych), fragmenty łąg topolowo - wierzbowych oraz zarośla wierzbowe – wikliny nadrzeczne tworzone przez wierzbę białą, trójpręcikową i wiciową (w większości takie naturalne, bądź sztuczne zarośla zajmują brzegi cieków mniejszych rzek, często zastępując łągi topolowo-wierzbowe).

W mieście zachowały się różnej wielkości remizy (wyspy) leśne. Jeden z większych kompleksów znajduje się w północno-zachodniej części gminy (okolice miejscowości Zabrzeg). W drzewostanie dominuje sosna, której w wielu miejscach towarzyszy świerk. Drzewostan uzupełniają gatunki liściaste: brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy, olsza czarna oraz modrzew (Herczek A. i in., 2012).

Gospodarkę leśną na obszarze gminy prowadzi Nadleśnictwo Bielsko oraz właściciele lasów prywatnych. Większość Lasów Państwowych pozostaje również w administracji Nadleśnictwa Bielsko.

Nadleśnictwo Bielsko

Powierzchnia lasów w gminie Czechowice-Dziedzice będących w zarządzie Nadleśnictwa Bielsko, zgodnie z danymi z Nadleśnictwa na dzień 14.03.2024 r. wynosi 882,24 ha.

Lasy Nadleśnictwa Bielsko zaliczone są w całości do I grupy lasów ochronnych (lasy glebochronne, wodochronne, nasienne i leżące w granicach adm. gminy). Wszystkie drzewostany znajdują się pod wpływem ujemnego oddziaływania emisji przemysłowych i jako takie, w całości zaliczone są do II strefy uszkodzeń. Ponadto całość lasów nadleśnictwa zakwalifikowano do III kategorii zagrożenia pożarowego.

Niekorzystnym zjawiskiem w lasach Nadleśnictwa było obserwowane od kilkunastu lat osłabienie i zamieranie drzewostanów świerkowych. W związku z tym od wielu lat realizowana jest stopniowa przebudowa drzewostanów uszkodzonych w wyniku zanieczyszczenia środowiska oraz tych, których składy gatunkowe nie były i nie są w pełni zgodne z warunkami siedliskowymi. Pozwala to na odtwarzanie stabilnych ekosystemów leśnych.

Hodowla lasu obejmuje zbiór i przechowywanie nasion drzew, produkcję sadzonek na szkółkach, zakładanie oraz pielęgnację i ochronę upraw leśnych oraz drzewostanów. W pracach hodowlanych leśnicy dążą do dostosowania składu gatunkowego lasu do siedliska. Dzięki temu las jest bardziej odporny na zagrożenia.

²⁸ dane z Banku Danych Lokalnych, GUS, stan na 31.12.2022 rok

Odnowienia możemy podzielić na odnowienia sztuczne, czyli sadzenie sadzonek lub wysiewanie nasion przez człowieka, oraz odnowienia naturalne, czyli zjawisko samoistnego powstania młodego pokolenia drzew pod okapem drzewostanu lub w jego sąsiedztwie. Odnowienia naturalne w lasach zagospodarowanych nie przebiegają zazwyczaj żywiołowo, lecz są kierowane przez człowieka.

Sadzonki hoduje się w szkółkach. Szkółka kontenerowa, która funkcjonuje w Nadleśnictwie Bielsko rozpoczęła produkcję w 2006 roku. Rocznie przeciętna ilość wyprodukowanych zdrowych, dojrzałych sadzonek gotowych do posadzenia w lesie to 1 250 000 szt. Gatunkami drzew, które produkuje Nadleśnictwo Bielsko to buk, jodła, świerk, modrzew, olsza, sosna kosodrzewina.

10% powierzchni Nadleśnictwa stanowią tzw. lasy referencyjne i lasy ochronne. W lasach referencyjnych (ok. 300 ha) nie wykonuje się żadnych zabiegów ingerujących w naturalny stan tych lasów. Lasy ochronne to cenne lasy o właściwościach glebochronnych, jak również rzadkie w skali kraju zbiorowiska jaworzyn. Lasy ochronne to również wyłączone drzewostany nasienne i rezerваты.

Na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo Bielsko obowiązuje Plan Urządzenia Lasu sporządzony na lata 2018-2027.

Lasy prywatne

W oparciu o zapisy ustawy o lasach Starosta Bielski na podstawie zawartych porozumień powierzył nadzór nad prowadzeniem prawidłowej gospodarki leśnej Nadleśniczemu Nadleśnictwa Bielsko. Powierzchnia lasów prywatnych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Bielsko i Gminy Czechowice-Dziedzice wynosi 76 ha²⁹.

Nadzór nad prowadzeniem gospodarki leśnej w lasach prywatnych polega na:

- kontroli gospodarki leśnej, doradztwie w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej,
- wydawaniu decyzji administracyjnych,
- kontroli wykonania decyzji wydawanych w drodze postępowania administracyjnego,
- cechowaniu drewna i wydawania świadectwa legalności pozyskanego drewna.

Zgodnie z przepisami ustawy o lasach Lasy Państwowe zobowiązane są służyć radą i pomocą prywatnym właścicielom lasów w prowadzeniu gospodarki leśnej. Leśnicy w ramach tych działań:

- doradzają prywatnym właścicielom, jak prowadzić gospodarkę leśną,
- udostępniają sadzonki drzew i krzewów leśnych,
- wykonują na koszt nadleśnictw zabiegi zwalczające i ochronne w lasach prywatnych, jeśli wystąpią tam organizmy szkodliwe, zagrażające trwałości lasu,
- organizują wykonanie zadań gospodarczych w lesie (w tym sprzedaż drewna), na podstawie umowy z właścicielem lasu,
- sporządzają wielkoobszarowe inwentaryzacje stanu lasów oraz prowadzą bank danych o lasach.

Uproszczone plany urządzenia lasów prywatnych obowiązują na lata 2019-2028. Każdy obręb ewidencyjny jest w osobnym opracowaniu (łącznie 5 UPUL-i, obręby: 0001 Czechowice, 0003 Dziedzice, 0004 Bronów, 0005 Ligota, 0006 Zabrzeg).

Ministerstwo Środowiska w latach 2016-2020 prowadziło prace obserwacyjno-pomiarowe w ramach programu monitoringu w lasach wszystkich form własności na terenie całego kraju.

Program monitoringu lasu stanowi ważny element systemu Państwowego Monitoringu Środowiska. Zebrane wyniki posłużą do oceny stanu zdrowotnego lasów Polski wszystkich form własności w relacji do zmieniających się warunków środowiska. Prace terenowe odbywają się corocznie na stałych powierzchniach obserwacyjnych rozmieszczonych w sieci 8x8 km, które są częścią gęstszej sieci wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasu. Pomiar i obserwacje wykonywane są zgodnie z instrukcją opracowaną przez Instytut Badawczy Leśnictwa i zaakceptowaną przez Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i Ministerstwo Środowiska.

Prace terenowe były wykonywane przez pracowników Instytutu Badawczego Leśnictwa lub przez osoby upoważnione przez Instytut w okresie od 1 czerwca do 30 września w każdym roku w latach 2016-2020.

²⁹ pismo z Nadleśnictwa Bielsko z dnia 14.03.2024 r., znak sprawy: ZG.720.3.2024

W 2019 roku, w badaniach monitoringu lasów na stałych powierzchniach obserwacyjnych I rzędu, zaobserwowano wzrost średniej defoliacji drzew (23,4%), w porównaniu do roku 2018 (22,4%), oraz lat wcześniejszych (2016 - 22,7%, 2017 - 22,8%). Największe wzrosty średniej defoliacji stwierdzono w 2019 roku u sosny i brzozy tj. gatunków rosnących na glebach uboższych. Również zły stan zdrowotny świerka, przy relatywnie mniejszym pogorszeniu w 2019 roku, może być związany z niekorzystnymi warunkami pogodowymi występującymi na terenie Polski w poprzednim roku.

4.9.2. Analiza SWOT

Zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
występowanie 2 obszarów Natura 2000 obejmujących swoim obszarem znaczny obszar gminy różnorodność środowiska roślinnego	niski stopień zalesienia gminy przekształcanie środowiska związane z działalnością człowieka osłabienie i zamieranie drzewostanów świerkowych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
ograniczenie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód właściwa pielęgnacja szaty roślinnej zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych	niezgodny z siedliskiem skład gatunkowy drzewostanów oraz ich niewłaściwa struktura zagrożenia abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza)

Źródło: opracowanie własne

4.9.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zarządzania zasobami dziedzictwa przyrodniczego oraz wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

Formy ochrony przyrody przewidziane w ustawie o ochronie przyrody pełnią przede wszystkim rolę lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych. Winny one być powiązane przestrzennie z podobnymi strukturami na terenie sąsiadujących terenów. W stosunku do niektórych ekosystemów warunkiem zachowania wysokich walorów jest wprowadzenie ochrony czynnej (dotyczy cennych zbiorowisk nieleśnych), w sytuacji, bowiem zaniechania tradycyjnego użytkowania niektórych typów zbiorowisk, bardzo szybko dochodzi do wycofywania się np. gatunków słabych konkurencyjnie, a często należących jednocześnie do grupy gatunków ginących.

Dla ochrony całości dziedzictwa przyrodniczego oraz kształtowania systemu terenów zieleni należy podjąć następujące zadania:

- promocja i pielęgnacja obiektów i obszarów chronionych na mocy przepisów ustawy o ochronie przyrody – w ramach Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh), w tym dwóch obszarów Natura 2000, rezerwatu przyrody oraz obszaru chronionego krajobrazu,
- bieżące zgłaszanie uwag i wniosków, udział w konsultacjach,
- uwzględnienie zachowania terenów zielonych w nowych lub zmienianych dokumentach planistycznych;
- kreowanie wspólnej polityki ochrony przyrody dolin rzecznych oraz ich dopływów, korytarzy ekologicznych o randze regionalnej, terenów zieleni łąkowej,
- koordynacja rozwoju sieci tras i ścieżek rowerowych,
- promocja rozwoju rolnictwa ekologicznego, agroturystyki: programy rolnośrodowiskowe jako formy zmiany wizerunku nieefektywnej gospodarki rolnej,
- wsparcie działań organizacji ekologicznych, instytucji naukowych w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory.

4.10. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie przeciwdziałaniu zagrożeniom środowiska.

Tabela 28 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE NA LATA 2021-2024 Z PERSPEKTYWĄ DO 2028 ROKU“			
Ograniczanie zagrożenia dla środowiska i ludzi z tytułu transportu materiałów niebezpiecznych			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	<p>WIOŚ w Katowicach</p> <p>W latach 2020-2023 WIOŚ w Katowicach przeprowadził w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice 9 kontroli w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom. W 3 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów. W żadnym przypadku nie nałożono kar finansowych.</p>	9 kontroli
2.	Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska	<p>UNIMOT Terminale Sp. z o.o. (dawniej LOTOS Terminale S.A.)</p> <p>Zakład został zaklasyfikowany jako zakład dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii środowiskowej w związku z powyższym posiada wszelkie niezbędne dokumenty takie jak zgłoszenie zakładu dużego ryzyka, raport o bezpieczeństwie, program zapobiegania awariom, wewnętrzny i zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy oraz szereg zabezpieczeń. W latach 2020-2023 w ramach ograniczenia negatywnego oddziaływania zakładu na środowisko wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizację dna zbiornika E42 – uniemożliwienie przenikania produktów ropopochodnych do gruntu, • Modernizacja dna zbiornika E43 – uniemożliwienie przenikania produktów ropopochodnych do gruntu, • Modernizacja dachu i dna zbiornika M3 – ograniczenie emisji węglowodorów do powietrza oraz uniemożliwienie przenikania produktów ropopochodnych do gruntu, • Remont uszczelnienia dachu pływającego w zbiorniku E43 – ograniczenie emisji węglowodorów do powietrza, • Modernizacja dna zbiornika E41 – uniemożliwienie przenikania produktów ropopochodnych do gruntu, • Modernizacja oświetlenia zbiorników E47 i E48 – zmniejszenie zużycia energii elektrycznej, • Modernizacja dna zbiornika E48 – uniemożliwienie przenikania produktów ropopochodnych do gruntu, <p>Modernizacja oświetlenia zbiorników M1, M2, M3, 4, 5a, 7, 7a, E40, E41 – zmniejszenie zużycia energii elektrycznej.</p> <p>ORLEN OIL Sp. z o.o.</p> <p>Spółka aktualnie stosuje rozwiązania organizacyjne oraz techniczne mające wyeliminować lub ograniczyć wpływ prowadzonej przez nią działalności na środowisko naturalne, jak zabezpieczanie przez przedostaniem się występujących na terenie Oddziału produktów ropopochodnych do gruntu i wód podziemnych.</p> <p>W latach 2020-2023 wykonane zostały działania mające ograniczyć potencjalnie negatywne oddziaływanie zakładu na środowisko w postaci dalszego zabezpieczenia przed ewentualnym przedostaniem się produktów ropopochodnych do gruntu i wód podziemnych.</p>	
3.	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice</p> <p>W 2020 w ramach edukacji społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia, uczniowie rozpoczęli realizację projektu „Czad i ogień” we współpracy z PSP w Bielsku-Białej. Program jest w dalszym ciągu realizowany na terenie szkół.</p>	

	środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	<p>Komenda Miejska Policji w Bielsku-Białej</p> <p>Komenda Miejska Policji w Bielsku-Białej nie prowadziła akcji edukacyjnych, ani prelekcji w placówkach oświatowych na temat prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii.</p> <p>Komisariat Policji w Czechowicach-Dziedzicach</p> <p>W latach 2020-2023 w ramach działań profilaktycznych nie prowadzono prelekcji w placówkach oświaty na temat kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii.</p>	
--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 29 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2020	Stan aktualny 2023
1.	Liczba zakładów w rejestrze potencjalnych sprawców poważnych awarii	ZDR: 1 ZZR: 0	ZDR: 1 ZZR: 0
2.	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie gminy Czechowice-Dziedzice	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Czechowice-Dziedzice, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego

4.10.1. Opis stanu obecnego

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice znajduje się jeden zakład zaliczony do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii. Jest to UNIMOT Terminale Sp. z o.o. zlokalizowany przy ul. Łukasiewicza 2 w Czechowicach-Dziedzicach (dawniej LOTOS Terminale S.A.). Zakład posiada wszelkie niezbędne dokumenty takie jak zgłoszenie zakładu dużego ryzyka, raport o bezpieczeństwie, program zapobiegania awariom, wewnętrzny i zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy oraz szereg zabezpieczeń³⁰. Jest producentem i dystrybutorem paliw. Prowadzi działalność w zakresie przerobu ropy naftowej oraz dystrybucji i sprzedaży szerokiego asortymentu produktów naftowych takich jak: gazy płynne, benzyny, paliwo lotnicze, oleje napędowe, oleje opałowe, gacze parafinowe, siarka, oleje podstawowe, plastyfikatory. Ponadto prowadzi zakup (w tym import) ropy naftowej, komponentów paliw i chemikaliów oraz samodzielnie sprzedaje swoje produkty na rynku krajowym i zagranicznym.

Według rejestru prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Państwową Straż Pożarną, na terenie gminy Czechowice-Dziedzice nie funkcjonują zakłady przemysłowe, w których występowałyby rodzaje i ilości substancji niebezpiecznych pozwalające zakwalifikować je do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Niemniej jednak znajdują się tu przedsiębiorstwa, które mogą przyczynić się do powstania niebezpiecznych zdarzeń zagrażających środowisku oraz zdrowiu i życiu mieszkańców. W związku z tym aktualnie 6 przedsiębiorców posiada pozwolenia zintegrowane, czyli takie, które jest wymagane w związku z eksploatacją instalacji przemysłowych mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości.

Gmina Czechowice-Dziedzice w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego jest obsługiwana przez Komendę Miejską Policji w Bielsku-Białej oraz Komisariat Policji w Czechowicach-Dziedzicach. Zgodnie z danymi udzielonymi przez Komendę Miejską Policji w Bielsku-Białej na terenie powiatu bielskiego w latach 2020-2023 odnotowano 30 kontroli pojazdów przewożących substancje niebezpieczne. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

³⁰ UNIMOT Terminale – pismo nr NBB/AP/2024/533 z dnia 21.03.2024 r.

Ponadto w w/w okresie Policja nie odnotowała na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice zdarzeń drogowych, które mogły wpłynąć na ochronę środowiska³¹.

Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Na terenie gminy działa 6 jednostek OSP, każda z nich jest w miarę potrzeb doposażana w niezbędny sprzęt do ratowania ludzi i mienia.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2021-2023 przeprowadził 9 kontroli w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym. W 3 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów.

Starosta Bielski w 2020 roku przekazał Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Katowicach wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na terenie powiatu bielskiego. W wykazie tym figurowały dwie pozycje terenów zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice:

- działka o nr ew. 3742/20, obr. Czechowice położona przy ul. Pionkowej w Czechowicach-Dziedzicach,
- działka o nr ew. 3762/156, obr. Czechowice położona przy ul. Barlickiego w Czechowicach-Dziedzicach.

Zagrożenia w transporcie drogowym, a także w wypadku wystąpienia pożarów, zalań, podtopień czy likwidacji gniazd szerszeni (na terenach publicznych) zwalczane są przez Ochotnicze Straże Pożarne.

Na terenach rolniczych przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

W zakresie ograniczenia substancji chemicznych w środowisku niezbędne są szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania środków chemicznych i postępowania z opakowaniami po nich (szkolenia takie prowadzi PZDR) a także akcje edukacyjne dla mieszkańców w zakresie postępowania ze wszystkimi rodzajami odpadów oraz propagowanie produktów ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy) czy wielorazowych opakowań i toreb na zakupy.

4.10.2. Analiza SWOT

Zagrożenia poważnymi awariami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
6 jednostek OSP na terenie gminy bieżące kontrole zakładów przez WIOŚ w ostatnich latach nie wystąpiła żadna poważna awaria	zagrożenia w postaci zakładów przemysłowych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizacje budynków oraz dróg edukacja ekologiczna w szkołach i przedszkolach	zagrożenia wypadkowe związane z transportem zagrożenia wynikające z lokalizacji zakładów przemysłowych na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne

4.10.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska

Głównymi zagrożeniami na terenie gminy, jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary i zalania. Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

³¹ Komenda Miejska Policji w Bielsku-Białej – pismo nr R-0151-420/2744/24 z dnia 25.03.2024 r.

Najważniejszymi jednostkami zajmującymi się w pierwszej kolejności minimalizacją skutków zdarzeń są Straże Pożarne. Analiza SWOT jako mocną stroną Gminy wskazała, iż posiada 6 jednostek OSP.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach kontroluje przedsiębiorstwa pod kątem przestrzegania wymagań ochrony środowiska. Jednocześnie same przedsiębiorstwa muszą dbać o należyte postępowanie i ostrożność. W harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zaplanowano kontynuację działań w postaci kontroli przedsiębiorców wraz z egzekwowaniem wymagań dotyczących zapobiegania zagrożeniom – realizacja przez WIOŚ. Istotne jest prowadzenie samokontroli w firmach, szkoleń, w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia awarii – realizacja tego zadania prowadzona winna być przez przedsiębiorstwa.

W ostatnich latach na terenie gminy nie wydarzyła się żadna poważna awaria, niemniej jednak istotnym elementem są kontrole, w tym także pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne, realizowane na drogach przez policję, działania te będą w kolejnych latach kontynuowane. Istotne jest także prawidłowe oznakowanie pojazdów przewożących niebezpieczne ładunki, co także w razie potrzeby kontroluje policja.

Ważnym zadaniem jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje informacyjne i edukacyjne, a dla dzieci poprzez zabawę. Finansowanie tego rodzaju zadań pochodzi głównie ze środków własnych Gminy Czechowice-Dziedzice oraz z dofinansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym „Programie ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028”.

Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań powinien być spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi, jakimi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia,
- edukacja ekologiczna,
- monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji, na których opiera się niniejszy „Program...” zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a nadzwyczajne zagrożenia czy awarie mogą wpływać na wszystkie obszary środowiska od przyrody po powietrze, wody i gleby. A w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

5.1. Adaptacja do zmian klimatu

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA".

Oddziaływania związane z prognozowanymi zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmocnione wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucanie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu). Oddziaływania te są wielokierunkowe i mogą znacznie wzmocnić niekorzystne oddziaływanie prognozowanych zmian warunków klimatycznych w powiązaniu z nieprawidłowym zagospodarowaniem terenu.

Z racji zwiększonej częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych należy spodziewać się w przyszłości zwiększonej możliwości wystąpienia suszy, nadmiernych opadów, powodzi, które mogą zapoczątkować powstanie nowych osuwisk, erozję terenów pagórkowatych.

Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawałnych, okresów suchych, procesów eutrofizacji i zaburzeń przepływu wód w zbiornikach.³²

Pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym i warunkami klimatycznymi zachodzi ścisły związek wzajemnego oddziaływania. W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego. Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej, wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego. To powoduje, że planowanie przestrzenne, będące najważniejszym instrumentarium gospodarki przestrzennej urasta do jednego z najistotniejszych kreatorów przestrzennej organizacji systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, decydujących o adaptacji polskiej przestrzeni do spodziewanych zmian klimatu, a tym samym uwarunkowań środowiskowych i łagodzenia skutków społeczno-ekonomicznych tych zmian.

³² Scenariusze Zmian Klimatu do 2030 r. i wpływ na sektory i obszary wrażliwe, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

Zmiany klimatu i potencjalne skutki tych zmian zostały wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie poprzez realizację celów i kierunków działań, jakie zostały zapisane w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

W ramach poszczególnych kierunków interwencji wszystkie te cele zostały wzięte pod uwagę i w ramach nich zostały zaplanowane zadania dotyczące energetyki, edukacji mieszkańców, zarządzania szlakami komunikacyjnymi w celu minimalizacji zagrożeń powodowanych przewozem substancji niebezpiecznych.

Wśród kluczowych działań o charakterze horyzontalnym, które według „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” powinny być realizowane należy wymienić rozwój alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, zarządzanie ryzykiem powodziowym, realizacja działań zabezpieczających przed osuwiskami oraz wdrażanie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi. Istotnym elementem jest ciągła edukacja ekologiczna nie tylko dzieci, ale także osób dorosłych, w szczególności rolników i właścicieli lasów, właściwe planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji oraz uwzględnianie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej³³.

Gmina Czechowice-Dziedzice jest jedną z 19 jednostek samorządu terytorialnego i związków gmin z Polski, które przyłączyły się do misji Unii Europejskiej w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu. Celem misji jest wsparcie regionów i społeczności UE w przyspieszeniu ich transformacji w kierunku odporności na zmianę klimatu poprzez pomoc w zrozumieniu, przygotowaniu się na zagrożenia związane z klimatem i zarządzaniu nimi.

Podpisując Kartę Misji i przyjmując założenia misji UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, Gmina Czechowice-Dziedzice stała się częścią wspólnoty praktyków w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i będzie miała możliwość nawiązywania kontaktów oraz dzielenia się swoimi doświadczeniami z innymi regionami i społecznościami w Europie.

Sygnatariusze będą mieli również dostęp do usług platformy realizacji misji, które będą obejmować:

- pomoc w dostępie do wiedzy i metod dotyczących oceny ryzyka klimatycznego,
- dostęp do przykładów najlepszych praktyk z innych regionów oraz informacji na temat najnowszych wyników badań,
- wsparcie w powiązaniu tych przykładów i wyników badań z lokalnymi planami adaptacji, planami działania lub ścieżkami adaptacji,
- dostęp do narzędzi, przykładów i najlepszych praktyk w zakresie interakcji i interakcji z obywatelami,
- doradztwo w zakresie możliwych publicznych i prywatnych źródeł finansowania adaptacji.

Misja EU „Adaptacja do zmian klimatu” wpisuje się w założenia Strategii rozwoju Gminy Czechowice-Dziedzice do 2030 roku, szczególnie Cel strategiczny 3. Atrakcyjne Środowisko, w tym Cel operacyjny 3.3. Przystosowanie do zmian klimatu i zwiększenie odporności na klęski żywiołowe³⁴.

5.2. Nadzwyczajne zagrożenia

Zarówno jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, jak i poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak: pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów, wybuch, awaria zbiornika, katastrofa autocysterny przewożącej substancję niebezpieczną, awaria obiektów hydrotechnicznych, itp.

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne.

Powstałe zagrożenia usuwane są przez odpowiednio wyposażone i wyszkolone jednostki straży pożarnej.

Na obszarach rolniczych gminy Czechowice-Dziedzice przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie oraz stosowanie nawozów i środków ochrony roślin, co jest kontrolowane przez WIORiN. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

³³ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

³⁴ <https://czechowice-dziedzice.pl/aktualnosci/gmina-sygnatariuszem-karty-misji-ue-adaptacja-do-zmiany-klimatu>

Zagrożeniem dla mieszkańców i środowiska może być także transport paliw i ładunków niebezpiecznych, mogą one być przewożone wszystkimi drogami, na których nie ma zakazów transportu ciężkiego lub innych obostrzeń. W trakcie doraźnych kontroli pojazdy te są sprawdzane przez funkcjonariuszy policji pod kątem ładowności pojazdów oraz ich stanu technicznego.

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie gminy w trakcie normalnego funkcjonowania, sprecyzowano w rozdziale 4.10 dotyczącym Zagrożeń poważnymi awariami. W rozdziale tym sprecyzowano rodzaje zagrożeń, do jakich może dojść na obszarze gminy, wyspecyfikowano jednostki, które zajmują się identyfikacją zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz usuwaniem skutków awarii oraz kompetencje organów do realizacji zadań w tym zakresie.

5.3. Działania edukacyjne

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej oraz przekonanie młodej i dojrzałej części społeczeństwa o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2027 roku, do którego można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu, w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody.

Ważną rolę w realizacji polityki proekologicznej gminy Czechowice-Dziedzice odgrywają mieszkańcy. Ich zachowania, nawyki i podejmowane działania bezpośrednio przekładają się na jakość środowiska naturalnego. Dlatego istotne jest, by permanentnie kształtować świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. Związana z tym edukacja ekologiczna stanowi moduł uzupełniający wielowymiarową działalność Gminy na rzecz tworzenia otoczenia przyjaznego człowiekowi.

Organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska oraz te, które kierują i zarządzają działalnością naukową oraz naukowo-badawczą w zakresie ekologizacji są zobowiązane uwzględniać w swoich planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony przyrody.

Na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową placówki nauczania obejmujące swym działaniem jakąkolwiek edukację dzieci i młodzieży zawierają w swoich programach dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska.

Postawy społeczne i realizowana w całym okresie programowania szeroko pojęta edukacja ekologiczna ma na celu stałe podnoszenie świadomości zarówno dzieci i dorosłych. Wynika to z faktu, iż wśród społeczeństw gorzej wykształconych powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody, brak oszczędzania wody, segregacji odpadów), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

Gmina powinna kontynuować i rozwijać współpracę z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców nie tylko przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów, ale także do oszczędzania wody, niespalania odpadów w domowych kotłach, dbałości oraz szacunku o całość otaczającej nas przyrody i środowiska.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania dotyczące edukacji ekologicznej umieszczono w harmonogramach we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych obszarów interwencji.

W każdej dziedzinie środowiskowej wspomniano o potrzebie prowadzenia stale, na bieżąco i w całej perspektywie realizacji Programu akcji edukacyjnych jednak, ze względu na fakt, że najwięcej działań edukacyjnych na terenie gminy realizowanych jest w zakresie gospodarki odpadami, temat został w tej części potraktowany najszerzej.

5.4. Monitoring środowiska

W związku ze zmianą kompetencji Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wynikających z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw, od dnia 1 stycznia 2019 roku organem realizującym zadania Państwowego Monitoringu Środowiska jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Z dniem 1 stycznia 2019 roku pracownicy Wydziału Monitoringu Środowiska oraz Laboratorium WIOŚ stali się pracownikami GIOŚ. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska realizuje zadania Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie: gromadzenia i analizy wyników badań i obserwacji, przygotowania ocen jakości środowiska oraz udostępniania informacji o środowisku.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym).

W myśl nowych przepisów ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska z 2018 r. (ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 425) oraz niektórych innych ustaw od 1 stycznia 2019 r. zadania PMŚ są realizowane wyłącznie przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ).

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu i Ochrony Środowiska oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 powstał na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 10 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Dokument ten obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.³⁵

Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów jako całości lub jego poszczególnych elementów.

Działalność inspekcyjna na terenie województwa śląskiego prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzone są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania nakładane są kary.

³⁵ <http://poznan.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/regionalny-wydzial-monitoringu-srodowiska/>

6. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

Tabela 30 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu likwidacji źródeł zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2023 lub 2022	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Likwidacja źródeł zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze gminy związana z realizacją kierunków działań naprawczych	Roczne zużycie energii na oświetlenie uliczne (MWh/rok) źródło danych: PGN dla Gminy	1 462	wg potrzeb	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego Gminy Czechowice-Dziedzice	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice	brak środków finansowych
			Roczne zużycie energii cieplnej (MWh/rok) źródło danych: PGN dla Gminy	11 989	obniżenie o 20%		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice	brak środków finansowych
			Roczne zużycie energii cieplnej (MWh/rok) źródło danych: PGN dla Gminy	34 450	obniżenie o 20%		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych (realizacja PONE)	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice Zadanie monitorowane: mieszkańcy, PIM, zarządcy i administratorzy budynków	brak środków finansowych
			Roczne zużycie energii cieplnej (MWh/rok) źródło danych: przedsiębiorstwa	378 704	obniżenie o 20%		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	brak zaangażowania przedsiębiorców
			Ilość budynków objętych monitoringiem źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	90%	100%		Monitoring zużycia paliw i nośników energii w budynkach użyteczności publicznej, system zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice	brak środków finansowych
			Liczba akcji na rok	5-10	10-15		Organizacja akcji edukacyjnych i społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością	Zadanie własne Gmina	brak środków finansowych

			źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice				energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Czechowice-Dziedzice	
			Czy funkcjonuje system informacyjny dla mieszkańców? źródło danych: WIOŚ	tak	tak		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków finansowych
			Liczba kontroli zakładów w ciągu roku źródło danych: WIOŚ	5	5	Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ transportu, na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	Zadanie monitorowane: WIOŚ	brak środków finansowych
			Ilość kontroli źródeł ciepła źródło danych: informacje Straży Miejskiej	350/rok	500/rok		Wzmacnianie kontroli egzekwowania prawa w zakresie ochrony powietrza	Zadanie własne: Gmina Czechowice-Dziedzice	brak środków finansowych
			Ilość odcinków dróg budowanych i przebudowywanych źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice, ZDP w Bielsku-Białej, GDDKiA	6 odcinków dróg gminnych 3 odcinki dróg powiatowych	wg potrzeb		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice Zadanie monitorowane ZDP w Bielsku-Białej, GDDKiA	brak środków finansowych
			Ilość nowych niskoemisyjnych pojazdów transportu zbiorowego na terenie gminy Źródło danych: przewoźnicy	2	wg potrzeb		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy mający na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Zadanie monitorowane: Przedsiębiorstwa komunikacyjne	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania

Tabela 31 Harmonogram zadań własnych w zakresie likwidacji źródeł zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	do 2028		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Likwidacja źródeł zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego Gminy Czechowice-Dziedzice	Gmina Czechowice-Dziedzice	wg potrzeb					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, FEnIKS, FE SL 2021-2027	
		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Gmina Czechowice-Dziedzice	wg potrzeb					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, FEnIKS, FE SL 2021-2027, WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych (realizacja PONE)	Gmina Czechowice-Dziedzice	wg potrzeb					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Monitoring zużycia paliw i nośników energii w budynkach użyteczności publicznej, system zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Czechowice-Dziedzice	wg potrzeb					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, FEnIKS, FE SL 2021-2027, WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Organizacja akcji edukacyjnych i społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Gmina Czechowice-Dziedzice	wg potrzeb					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, FEnIKS, FE SL 2021-2027, WFOŚiGW/NFOŚiGW	na wszystkie dziedziny środowiskowe
		Organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Gmina Czechowice-Dziedzice	wg potrzeb					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, FEnIKS, FE SL 2021-2027, WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Wzmacnianie kontroli egzekwowania prawa w zakresie ochrony powietrza	Gmina Czechowice-Dziedzice	koszty administracyjne					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	w razie potrzeb
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Gmina Czechowice-Dziedzice	wg kosztorysów inwestycji					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, FEnIKS, FE SL 2021-2027, FDS	

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Czechowice-Dziedzice a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 32 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie likwidacji źródeł zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Likwidacja źródeł zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych (realizacja PONE)	mieszkańcy, PIM, zarządcy i administratorzy budynków	wg potrzeb	środki własne mieszkańców, FEnIKS, FE SL 2021-2027, NFOŚiGW/WFOŚiGW	brak zainteresowania mieszkańców gminy
		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	przedsiębiorstwa	wg potrzeb	środki własne przedsiębiorców, FEnIKS, FE SL 2021-2027, NFOŚiGW/WFOŚiGW	brak zainteresowania przedsiębiorców
		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	WIOŚ	wg potrzeb	środki GIOŚ, WIOŚ, FEnIKS, FE SL 2021-2027	-
		Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	WIOŚ	30	środki WIOŚ	działanie jest realizowane co roku i będzie kontynuowane
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych, w tym: „Budowa wiaduktu drogowego w ciągu DK1 nad projektowaną nową drogą gminną w Czechowicach-Dziedzicach” Przebudowa DP nr 4425S ul. Sikorskiego w Zabrzegu na odcinku od skrzyżowania z ul. Waryńskiego do skrzyżowania z ul. Zabzeską	ZDP w Bielsku-Białej, GDDKiA	wg kosztorysów inwestycji	środki własne GDDKiA, Powiatu Bielskiego	brak środków finansowych
		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy mający na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Przedsiębiorstwa komunikacyjne	wg potrzeb	środki własne jednostek oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym FEnIKS, FE SL 2021-2027)	brak środków finansowych

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 33 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2023 lub 2022	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed hałasem	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Ilość zmodernizowanych dróg krajowych/powiatowych/gminnych na rok źródło danych: administratorzy dróg	6 odcinków dróg gminnych 3 odcinki dróg powiatowych	wg potrzeb	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu drogowego	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice Zadanie monitorowane: GDDKiA, ZDP w Bielsku-Białej	brak środków finansowych
			Ilość decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu źródło danych: Starosta Bielski	8	wg potrzeb		Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu przemysłowego	Zadanie monitorowane Starosta Bielski	realizacja w razie potrzeby
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	brak	3-4		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice	brak zainteresowania mieszkańców
			Ilość przedsiębiorstw badanych/iłośc naruszeń 2021-2023 źródło danych: WIOŚ	10/6	wg potrzeb		Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków finansowych na realizację zadania

Tabela 34 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony przed hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	do 2028		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przed hałasem	Ograniczenie hałasu drogowego	Gmina Czechowice-Dziedzice	Koszty budowy, przebudowy i modernizacji dróg podano w ochronie powietrza					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Gmina Czechowice-Dziedzice	5/rok					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, środki zewnętrzne WFOŚiGW	przy okazji innych działań edukacyjnych

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Czechowice-Dziedzice a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 35 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przed hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed hałasem	Ograniczenie hałasu drogowego	GDDKiA ZDP w Bielsku-Białej	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	Środki własne GDDKiA, ZDP w Bielsku-Białej, dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania
		Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu przemysłowego	Starosta Bielski	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Bielskiego	
		Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	WIOŚ	w zależności od ilości kontroli	środki własne WIOŚ	ilość kontroli zależy od potrzeb

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 36 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2023 lub 2022	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego źródło danych: GIOŚ	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego (poprzez zapisy ograniczające w MPZP)	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice	ryzyko sprzeciwu mieszkańców
							Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Zadanie monitorowane Powiatu Bielskiego	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych	Zadanie monitorowane GIOŚ	wzrost liczby źródeł promieniowania

Tabela 37 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
				rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	do2028			
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego (poprzez zapisy ograniczające w MPZP)	Gmina Czechowice-Dziedzice						koszty administracyjne	środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	poprzez zapisy ograniczające w MPZP

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Czechowice-Dziedzice a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 38 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	GIOŚ	koszty administracyjne	środki własne GIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane w cyklach 3 letnich
		Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Starosta Bielski	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Bielskiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 39 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2023 lub 2022	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zrównoważone gospodarowanie wodami	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu	Ocena JCWP źródło danych: WIOŚ	wody powierzchniowe stan zły	wody powierzchniowe stan dobry	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzecza Wisły	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak
			Długość utrzymywanych rowów melioracyjnych źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	b.d.	wg potrzeb		Poprawa retencji wodnej, w tym prace związane z utrzymaniem i konserwacją rowów melioracyjnych	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice Zadanie monitorowane PGW WP	niewystarczające środki finansowe
			Ilość przeprowadzonych działań edukacyjnych w Gminie źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice, PGW WP	3-5 rocznie	3-5 rocznie		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice	*tematyka ochrony wód poruszana jest także w trakcie innych działań edukacyjnych
			Koszty poniesione na konserwację i bieżące utrzymanie koryt cieków źródło danych: PGW WP	b.d.	wg potrzeb		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	Zadanie monitorowane PGW WP	niewystarczające środki finansowe
			Liczba magazynów przeciwpowodziowych na terenie Gminy źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	1	1	Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice Zadanie monitorowane PGW WP	niewystarczające środki finansowe	

			Liczba zmian mpzp uwzględniających zarządzanie ryzykiem powodziowym źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	100%	100%		Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice	przedłużający się etap opiniowania i uzgadniania
--	--	--	--	------	------	--	--	---	--

Tabela 40 Harmonogram zadań własnych w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	do 2028		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zrównoważone gospodarowanie wodami	Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Gmina Czechowice-Dziedzice	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Czechowice-Dziedzice	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Gmina Czechowice-Dziedzice	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
		Poprawa retencji wodnej, w tym prace związane z utrzymaniem i konserwacją rowów melioracyjnych, w tym: Wykonanie budowli regulacyjnych na Potoku Czechowickim na odcinku od ul. Mazańcowickiej do ujścia, dla zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego terenów przyległych	Gmina Czechowice-Dziedzice	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Czechowice-Dziedzice a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 41 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zrównoważone gospodarowanie wodami	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu w tym wzmocnienie monitoringu wód	GIOŚ	20/rok	środki własne GIOŚ	realizacja jako kontynuacja
		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, w tym: „Przebudowa oraz nadbudowa obwałowań cieków Iłownica”	PGW WP	wg kosztorysów inwestycji	środki własne PGW WP	
		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	PGW WP	20/rok	środki własne PGW WP	w razie potrzeby

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 42 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2023 lub 2022	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	245,3 km	wg potrzeb	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Czechowice-Dziedzice	Zadanie własne: Gmina Czechowice-Dziedzice (PIM Sp. z o. o.)	brak środków finansowych
			Skanalizowanie gminy źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	76%	98%				
			Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	1	1				brak środków finansowych
			Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	5 615	wg potrzeb				
			Zwodociągowanie gminy źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	99,9%	99,9%				
			Długość sieci wodociągowej źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	274,7 km	wg potrzeb				
			Budowa sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia Budowa i modernizacja urządzeń i obiektów wodociągowych	Zadanie własne: Gmina Czechowice-Dziedzice (PIM Sp. z o.o., PWIK Sp. z o.o.)					

			Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych /rocznie/ w trakcie zajęć w szkołach i przedszkolach źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	2-5	3-5		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne: Gmina Czechowice-Dziedzice (PIM, PWiK)	brak środków finansowych
			Liczba przydomowych oczyszczalni, liczba zbiorników bezodpływowych źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	212 2 554	wg potrzeb	Osiągnięcie i utrzymanie, co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły	Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice	
			Liczba kontroli na posesjach źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	1 486 w latach 2021-2023	wg potrzeb		Prowadzenie kontroli gospodarki wodno-ściekowej w tym zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie całej gminy	Zadanie własne Gmina Czechowice-Dziedzice	brak kadr i przeszkolonych pracowników
			Liczba kontroli podmiotów wprowadzających ścieki do wód lub ziemi źródło danych: WIOŚ	22	7/rok		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków finansowych

Tabela 43 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	do 2028		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Czechowice-Dziedzice, w tym: Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie sołectwa Ligota – Centrum Etap I (część 1 i 2) Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Junackiej w Czechowicach-Dziedzicach Budowa rurociągu tłoczonego w ulicy Łukowej w Czechowicach-Dziedzicach Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ulicach Nad Potokiem, Polowej i Długiej w sołectwie Ligota Modernizacja komunalnej oczyszczalni ścieków – zwiększenie efektywności energetycznej poprzez rozbudowę odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła z biogazu. Wzrost poziomu bezpieczeństwa procesowego oczyszczalni ścieków poprzez rozbudowę ciągu przeróbki osadów ściekowych	Gmina Czechowice-Dziedzice (PIM Sp. z o.o.)	wg kosztów inwestycji					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, Europejski Fundusz Rozwoju	
		Budowa i modernizacja sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia Budowa i modernizacja urządzeń i obiektów wodociągowych, w tym: Modernizacja/ wymiana sieci wodociągowej w ul. Mazańcowickiej, Drzymały, Fałata, Legionów etap I, II, III i IV oraz Ks. Barabasa w Czechowicach-Dziedzicach	Gmina Czechowice-Dziedzice (PIM Sp. z o.o., PWiK Sp. z o.o.)	wg kosztów inwestycji					środki własne Gminy Gmina Czechowice-Dziedzice, Europejski Fundusz Rozwoju	
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Czechowice-Dziedzice	2	2	2	2	8	środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych	Gmina Czechowice-Dziedzice	koszty administracyjne					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
		Prowadzenie kontroli gospodarki wodno-ściekowej w tym zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie całej gminy	Gmina Czechowice-Dziedzice	koszty administracyjne					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Czechowice-Dziedzice a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 44 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ	koszty administracyjne	środki WIOŚ	realizowane jako kontynuacja

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 45 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2023 lub 2022	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż	Ilość terenów osuwiskowych źródło danych: Powiat Bielski	26 osuwisk 11 terenów zagrożonych	wg zgłoszeń	Zabezpieczenie terenów osuwiskowych na terenie Gminy	Obserwacja i monitoring terenów zagrożonych osuwaniem oraz prowadzenie ich rejestru	Zadanie monitorowane: Powiat Bielski, PiG	
		Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego	Liczba złóż surowców naturalnych źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	5	5	Rewitalizacja terenów przemysłowych i zdegradowanych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Zadanie monitorowane Organów administracji geologicznej, Marszałek, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego, Starosta bielski	zmiana w przepisach prawnych dot. kompetencji
			Ilość spraw do realizacji źródło danych: właściciele terenów	wg zgłoszeń	wg zgłoszeń		Rekultywacja i rewitalizacja terenów historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	Zadanie monitorowane: użytkownicy terenów	brak środków na działania rewitalizacyjne
			Ilość terenów historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi źródło danych: informacje Starosty bielskiego	2	2		Aktualizacja wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	Zadanie monitorowane: Starosta Bielski	

Tabela 46 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	Obserwacja i monitoring terenów zagrożonych osuwaniem oraz prowadzenie ich rejestru	Powiat Bielski, PIG	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Bielskiego, PIG	
		Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Organy administracji geologicznej, Marszałek, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego, Starosta bielski	koszty administracyjne	środki własne organów	
		Rekultywacja i rewitalizacja terenów historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	użytkownicy terenów/ złóż	zgodnie z dokumentacją kosztorysową	środki władających terenem	
		Aktualizacja wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	Starosta Bielski	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Bielskiego	

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 47 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie ochrony gleb i terenów rolniczych

L. p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2023 lub 2022	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona gleb i terenów rolniczych	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Ilość działań promocyjnych źródło danych: dane ŚODR	3-6	3-6	Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb rolniczych	Organizacja porad, konsultacji i szkoleń dla rolników	Zadanie monitorowane Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bielsku-Białej	małe zainteresowanie rolników
			Ilość punktów pomiarowych Ilość badań zleconych przez rolników źródło danych: GIOŚ	badania w 24 gospodarstwach w latach 2021-2023	według zleceń rolników		Kontrola poziomu pH i zanieczyszczeń gleb	Zadanie monitorowane Okręgowej Stacji Chemiczno - Rolniczej w Gliwicach	
			Ilość kontroli stosowania środków ochrony roślin źródło danych: WIORiN	24	według potrzeb		Prowadzenie kontroli stosowanych nawozów i środków ochrony roślin	Zadanie monitorowane WIORiN	
			Ilość złożonych wniosków o płatności rol-środ-klimat źródło danych: ARIMR	1 wniosek/rok	3 wnioski/rok		Realizacja Programów rolno-środowiskowych i rolno-środowiskowo - klimatycznych	Zadanie monitorowane ARiMR, rolnicy	małe zainteresowanie rolników

Tabela 48 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony gleb i terenów rolniczych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Ochrona gleb i terenów rolniczych	Organizacja porad, konsultacji i szkoleń dla rolników	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bielsku-Białej	w zależności od zakresu akcji i ich ilości	środki własne ŚODR w Bielsku-Białej	
		Kontrola poziomu pH i zanieczyszczeń gleb	Okręgowa Stacja Chemiczno - Rolnicza w Gliwicach	koszty zależne od ilości zleceń i zakresu badań	środki własne rolników	badania na zlecenie rolników
		Prowadzenie kontroli stosowanych nawozów i środków ochrony roślin	WIORiN	koszty poboru i analizy próbek	środki WIORiN	
		Realizacja Programów rolno-środowiskowych i rolno-środowiskowo - klimatycznych	ARiMR, rolnicy	w zależności od ilości złożonych wniosków	środki ARiMR	

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 49 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2023 lub 2022	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka odpadami	Racjonalna gospodarka odpadami	Ilość kontroli mieszkańców źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	353 kontrole podmiotów w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów komunalnych oraz 13 kontroli podmiotów wpisanych w rejestr działalności regulowanej	wg potrzeb	Gospodarowanie odpadami komunalnymi w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów oraz zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu, w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami (kontrole zawartych umów czy prawidłowego selekcjonowania odpadów)	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
			Ilość rocznie usuwanych wysypisk źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	2023 roku zlikwidowano 35 dzikich wysypisk (5,96 Mg)	wg potrzeb		Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
			Ilość usuniętego azbestu zgodnie z Bazą Azbestową stan na koniec 2023 roku źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	do 2023 roku usunięto 452,658 Mg	35-40 Mg/rok		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice (możliwe jest dofinansowanie z WFOŚiGW)	
			Procent mieszkańców objętych zbiórkami odpadów źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	100%	100%		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	3-5	4-5		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice	

Tabela 50 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	do 2028		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarka odpadami	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami (kontrole zawartych umów czy prawidłowego selekcjonowania odpadów)	Gmina Czechowice-Dziedzice	zadanie prowadzą pracownicy Urzędu Gminy w ramach obowiązków służbowych, koszty zależą od ilości kontroli					Środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
		Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów	Gmina Czechowice-Dziedzice	koszty zależne od ilości dzikich wysypisk					Środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	Gmina Czechowice-Dziedzice	w zależności od poziomu zainteresowania mieszkańców 35-40 Mg/rok					Środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, WFOŚiGW	
		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Czechowice-Dziedzice	koszty gospodarki odpadami					Środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami	Gmina Czechowice-Dziedzice	5-10 rok					Środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	w ramach współpracy placówki oświatowe

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Czechowice-Dziedzice a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 51 Cele, kierunki interwencji w zakresie zarządzania zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspierania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2023 lub 2022	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Liczba działań/akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice, Nadleśnictwo Bielsko, Powiat Bielski	5 rocznie	5-10 rocznie	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych Gminy, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice Zadanie monitorowane Nadleśnictwo Bielsko, Powiat Bielski	brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba nasadzeń/wycinka drzew w pasach drogowych źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice, GDDKiA ZDP w Bielsku-Białej	b.d.	wg potrzeb		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice Zadanie monitorowane GDDKiA, ZDP w Bielsku-Białej	
			Liczba korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	7	7		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice	przedłużający się okres uchwalenia planów
			Długość ścieżek rowerowych źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	b.d.	wg potrzeb		Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice	
		Zwiększenie lesistości	Liczba nowych uproszczonych planów/inwentaryzacji źródło danych: Powiat Bielski	1/0	wg potrzeb	Zrównoważony rozwój lasów	Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów prywatnych oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	Zadanie monitorowane Starosty Bielskiego, właścicieli lasów	brak środków finansowych
			Powierzchnia odnowienia lasów państwowych (ha)	b.d.	wg potrzeb		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Zadanie monitorowane Nadleśnictwo Bielsko	brak środków finansowych

			źródło danych: Nadleśnictwo Bielsko							
			Powierzchnia odnowienia lasów prywatnych (ha) źródło danych: Powiat Bielski	0	wg potrzeb			Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urzędowania lasów prywatnych	Zadanie monitorowane właściciele lasów pod nadzorem nadleśniczego	brak środków finansowych
			Powierzchnia lasów objęta uproszczonymi planami urzędowania lasów (%) źródło danych: Powiat Bielski	100%	100%			Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Zadanie monitorowane Powiat Bielski, Nadleśniczy w imieniu Starosty Bielskiego	brak środków finansowych
			Powierzchnia zalesień na rok (ha) źródło danych: Nadleśnictwo Bielsko, Powiat Bielski	0	wg potrzeb			Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Zadanie monitorowane właściciele gruntów	brak zainteresowania zalesieniami

Tabela 52 Harmonogram zadań własnych w zakresie zarządzania zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspierania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	do 2028		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Gmina Czechowice-Dziedzice	2	2	2	2	8	środki Gminy Czechowice-Dziedzice (ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW)	
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	Gmina Czechowice-Dziedzice	5	5	5	5	20	środki Gminy Czechowice-Dziedzice	
		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Czechowice-Dziedzice	wg potrzeb					środki Gminy Czechowice-Dziedzice	
		Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej	Gmina Czechowice-Dziedzice	wg potrzeb					środki Gminy Czechowice-Dziedzice FEnIKS, FE SL 2021-2027	

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Czechowice-Dziedzice a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 53 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zarządzania zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspierania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Nadleśnictwo Bielsko, Powiat Bielski	10/rok	środki własne Nadleśnictwa Bielsko, Powiatu Bielskiego, NFOŚiGW/WFOŚiGW	
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	GDDKiA, ZDP w Bielsku-Białej	wg potrzeb	środki GDDKiA, ZDP w Bielsku-Białej	
		Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów prywatnych oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	Starosta Bielski, właściciele lasów	50	środki własne Starosty Bielskiego, właścicieli lasów, Funduszu Leśnego, WFOŚiGW, ARIMR	w razie potrzeby
		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Nadleśnictwo Bielsko	10/rok	środki własne Nadleśnictwa Bielsko	
		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	właściciele lasów pod nadzorem nadleśniczego	10/rok	środki własne właścicieli lasów, ew. pozyskane	
		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Powiat Bielski, Nadleśniczy w imieniu Starosty Bielskiego	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Bielskiego	w razie potrzeby
		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	właściciele gruntów	15/rok	środki własne właścicieli terenów	w razie potrzeby

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 54 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu przeciwdziałania zagrożeniom środowiska

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2023 lub 2022	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	Przeciwdziałanie zagrożeniom na terenie gminy	Ilość kontroli w zakresie ochrony środowiska źródło danych: dane WIOŚ	3/rok	wg potrzeb	Zmniejszenie zagrożenia awariami oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie poważnym awariom poprzez prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii	Zadanie monitorowane WIOŚ, przedsiębiorstwa	brak środków na działania kontrolne
			Ilość jednostek Straży Pożarnej które dostały wsparcie źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	b.d.	6		Doposażenie jednostek OSP w niezbędny sprzęt do ratowania życia i mienia	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice	brak środków finansowych
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Czechowice-Dziedzice	brak	2-3	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie własne Gminy Czechowice-Dziedzice Zadanie monitorowane Policja, Straż Pożarna (jako edukacja w placówkach oświatowych)	brak zaangażowania mieszkańców

Tabela 55 Harmonogram zadań własnych w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	do 2028		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	Doposażenie jednostek OSP w niezbędny sprzęt do ratowania życia i mienia	Gmina Czechowice-Dziedzice	w zależności od potrzeb i posiadanych oraz pozyskanych środków - rocznie około 10 tys.					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice, środki województwa śląskiego	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gmina Czechowice-Dziedzice	w zależności od zakresu działań edukacyjnych - rocznie około 2-3 akcje i działania w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska					środki własne Gminy Czechowice-Dziedzice	zadanie realizowane jest na bieżąco

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Czechowice-Dziedzice a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 56 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	Przeciwdziałanie poważnym awariom poprzez prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii	WIOŚ, przedsiębiorstwa	koszty zależą od ilości i zakresu kontroli	środki własne przedsiębiorstw, środki WIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuowane
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie monitorowane, Policja, Straż Pożarna	200	środki własne Policji, SP, WIOŚ	

Źródło: informacje zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

7. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 324 z późn. zm.). Wynikają one z obowiązków i kompetencji gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu Programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne.

W każdej fazie wdrażania Programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień Programu. (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy nowy kocioł dofinansowany przez Gminę).

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych Gminy Czechowice-Dziedzice oraz zadań monitorowanych przez poszczególne jednostki.

Tabela 57 Działania w ramach zarządzania środowiskiem

L.p.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2025-2028	Podmioty uczestniczące
1	Wdrażanie Programu ochrony środowiska	Raport z wykonania Programu (co dwa lata)	Burmistrz Gminy Czechowice-Dziedzice
		Okresowa aktualizacja Programu ochrony środowiska	Burmistrz Gminy Czechowice-Dziedzice
2	Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja Programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Rada Gminy, WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Gmina Czechowice-Dziedzice, Wojewoda, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie śląskim	GIOŚ, WSSE, PGW WP

Elementem polityki ekologicznej Gminy Czechowice-Dziedzice jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem, a bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych Programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz dwuletni Raport.

8. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

„Program ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028” (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Gminie. Poprzedni dokument opracowany został w 2021 r. jako „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028”.

Podstawą do opracowania niniejszego Programu są zalecenia wynikające z Wytocznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska z 2015 roku oraz ich zmiany prawne z 2017 i 2020 roku. W niniejszym opracowaniu autorzy starali się dokonać porównania stanu środowiska z roku 2017 z obecnym według informacji z 2023 roku (natomiast, jeśli brakowało takich informacji posłużono się danymi z 2022 roku).

Przedmiotowe opracowanie dla Gminy Czechowice-Dziedzice zawiera takie elementy jak:

Wstęp - rozdział ten zawiera podstawę prawną i cel przygotowania programu ochrony środowiska, a także okres objęty opracowaniem, metodykę, strukturę i zakres dokumentu.

W rozdziale drugim wykazano spójność niniejszego opracowania z dokumentami nadrzędnymi opracowanymi we wcześniejszych latach szczebla krajowego, regionalnego i wojewódzkiego.

Rozdział trzeci to informacje ogólne o gminie. Zawartość tego rozdziału to m.in. informacje o położeniu administracyjnym oraz dane dotyczące uwarunkowań gospodarczych i środowiskowych gminy.

Rozdział czwarty to ocena aktualnego stanu środowiska. W rozdziale tym opisano stan aktualny oraz wskazano najważniejsze problemy w zakresie każdego komponentu środowiska.

Na terenie strefy śląskiej oceny prowadzone są w oparciu o stacje pomiarowe znajdujące się poza terenem gminy Czechowice-Dziedzice. Najbliższa stacja pomiarowa zlokalizowana jest na terenie sąsiedniej gminy Goczałkowice-Zdrój, w miejscowości Goczałkowice-Zdrój przy ul. Parkowej, gdzie prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary imisyjne stężeń tlenków azotu (NO , NO_2 , NO_x), ozonu, benzenu oraz pyłu zawieszonego PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$, a także pomiary parametrów meteorologicznych oraz w Bielsku-Białej przy ul. Kossak-Szczuckiej 19, gdzie prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary imisyjne stężeń tlenków azotu (NO , NO_2 , NO_x), dwutlenku siarki (SO_2), ozonu, benzenu oraz pyłu zawieszonego PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$, a także pomiary parametrów meteorologicznych.

Maksymalne miesięczne stężenia dwutlenku siarki odnotowano w grudniu 2020 roku tj. $30,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła $11,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku, $12,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, $11,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz $5,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku, a zatem poniżej poziomu dopuszczalnego ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Wartości średnioroczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenia dwutlenku siarki.

Z powodu braku szczegółowych danych nie jest możliwe określenie maksymalnego średniego stężenia dwutlenku azotu. Natomiast średnia wartość roczna stężenia dwutlenku azotu wyniosła $25,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku, $23,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, $11 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz $12,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku, a zatem poniżej poziomu dopuszczalnego ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Wartości średnioroczne wskazują delikatną poprawę jakości powietrza w 2023 roku, ze względu na stężenia dwutlenku azotu.

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu PM_{10} odnotowano w lutym 2021 tj. $82,65 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Średnia wartość roczna wyniosła: $35,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku, $37,20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, $26,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz $19,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku, a zatem poniżej poziomu dopuszczalnego, tj. $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Wartości średnioroczne wskazują na poprawę jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenie pyłu PM_{10} .

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza w 2023 roku określono strefy dla województwa śląskiego, w których doszło do przekroczenia standardów imisyjnych – w porównaniu do 2022 roku, w 2023 roku klasa w strefie śląskiej zmieniła się z klasy C na A, w przypadku pyłu zawieszonego PM_{10} oraz we wszystkich strefach dla pyłu zawieszonego $\text{PM}_{2,5}$ z klasy C1 na A1. W przypadku poziomu celu długoterminowego ze względu na ochronę zdrowia ludzi strefy uzyskały ponownie klasę D2. W ocenie rocznej dokonanej pod kątem ochrony roślin w strefie śląskiej stwierdzono brak przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz poziomu docelowego dla ozonu. W przypadku poziomu celu długoterminowego ze względu na ochronę roślin strefa śląska uzyskała ponownie klasę D2.

W latach 2021-2023 na terenie gminy Czechowice-Dziedzice realizowano Program ograniczania niskiej emisji, w ramach którego udzielano dotacji do wymiany źródła ciepła (program dofinansowany z WFOŚiGW – Czyste Powietrze) zainstalowano 481 szt. nowych ekologicznych źródeł ciepła (w tym: 311 szt. kotłów gazowych kondensacyjnych klasy efektywności energetycznej minimum A, 72 szt. kotłowni gazowych, 1 kocioł

zgazowujący drewno, 17 szt. kotłów na pellet drzewny, 11 szt. kotłów na węgiel spełniających wymogi Programu, 125 szt. pomp ciepła o podwyższonej klasie efektywności energetycznej, 16 szt. systemów ogrzewania elektrycznego) oraz termomodernizacji budynków jednorodzinnych i budynków użyteczności publicznej.

Obszar gminy Czechowice-Dziedzice obsługuje system dróg publicznych kategorii krajowej, powiatowej i gminnej oraz sieć dróg wewnętrznych. Na drogach powiatowych jak również na obiektach mostowych w ciągu dróg wykonywane są coroczne przeglądy ich stanu technicznego, na bazie których planowane są niezbędne prace remontowe do realizacji. Odcinki dróg oraz mosty, które są w najgorszym stanie technicznym podlegają sukcesywnym remontom w miarę posiadanych przez Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej środków finansowych.

Na oddziaływanie hałasu ma niewątpliwy wpływ zieleni izolacyjna szczególnie wzdłuż dróg oraz na posesjach mieszkańców, co chroni mieszkańców przed hałasem okolicznych dróg i działalności w najbliższym sąsiedztwie.

Marszałek Województwa Śląskiego wydał pozwolenia zintegrowane dla 3 instalacji zlokalizowanych na terenie gminy, tj.:

- Walcownia Metali Dziedzice S.A.,
- New Zinc Sp. z o.o.,
- Envien Biopaliwa Polska Sp. z o.o.

Na terenie gminy działają 3 przedsiębiorstwa posiadające pozwolenie zintegrowane wydane przez Starostę Powiatu Bielskiego:

- Dahrén Poland Sp. z o.o., 43-502 Czechowice-Dziedzice ul. Legionów 83,
- TAURON Ciepło Sp. z o.o., ul. Grażyńskiego 49, 40-126 Katowice (Zakład Wytwarzania Bielsko-Biała Elektrociepłownia Bielsko-Północ EC 2 w Czechowicach-Dziedzicach przy ul. Legionów 243a),
- RCEkoenergia Sp. z o.o. ul. Łukasiewicza 2, 43-502 Czechowice-Dziedzice.

Ponadto na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice znajduje się 8 firm posiadających aktualne decyzje wydane przez Starostę Bielskiego ustalające dopuszczalne poziomu emitowanego hałasu do środowiska.

W latach 2020-2023 WIOŚ w Katowicach przeprowadził w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice 10 kontroli w zakresie ochrony przed hałasem.

Wyniki badań w województwie śląskim w żadnym punkcie w tym także na terenie gminy Czechowice-Dziedzice nie wskazywały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego. W 2023 roku na terenie gminy Czechowice-Dziedzice zlokalizowano 1 punkt pomiarowy monitoringu promieniowania pól elektromagnetycznych przy ul. Romualda Traugutta w Czechowicach-Dziedzicach. Wynik był poniżej progu czułości sondy pomiarowej tj. <0,70 V/m.

W 2019 roku został zniesiony obowiązek pozwoleń na lokalizację instalacji emitującej pola elektromagnetyczne, aktualnie niezbędne jest tylko zgłoszenie nowej lub modernizowanej instalacji do Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej. Starosta prowadzi Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko, których emisja nie wymaga pozwolenia. W latach 2018-2023, 16 przedsiębiorstw z terenu gminy Czechowice-Dziedzice dokonało zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne.

Stopień zwodociągowania gminy wg danych GUS na dzień 31.12.2022 r. wynosi 99,8%. Długość gminnej sieci wodociągowej wynosi 274,7 km. Do gminnej sieci wodociągowej przyłączonych jest 8 081 budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego.

Stopień skanalizowania Gminy Czechowice-Dziedzice wg danych GUS na dzień 31.12.2022 r. wynosił ok. 76%. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosiła 245,3 km. Łącznie do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania podłączonych było 5 615 budynków. W latach 2020-2022 wybudowano 761 nowych przyłączy kanalizacyjnych.

Na terenach pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej lub gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie nieuzasadniona, budowane są zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gmina Czechowice-Dziedzice prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Zgodnie z danymi gminy, wg stanu na koniec 2023 roku na terenie gminy zlokalizowanych jest:

- 2 554 zbiorniki bezodpływowe,
- 212 przydomowych oczyszczalni ścieków,
- 1 stacja zlewna.

W latach 2020-2023 Gmina Czechowice-Dziedzice nie prowadziła wsparcia dla mieszkańców w zakresie budowy nowych przydomowych oczyszczalni ścieków.

W latach 2021-2023 gmina Czechowice-Dziedzice w zakresie gospodarki wodno-ściekowej przeprowadziła łącznie 1 486 kontroli, ponadto 378 kontroli przeprowadziła Straż Miejska w Czechowicach-Dziedzicach.

W latach 2020-2023 Marszałek Województwa Śląskiego działający jako organ koncesyjny, nie udzielił koncesji na eksploatację kopalni w granicach gminy Czechowice-Dziedzice.

Starosta Bielski w 2020 roku przekazał Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Katowicach wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na terenie powiatu bielskiego. W wykazie tym figurowały dwie pozycje terenów zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice:

- działka o nr ew. 3742/20, obr. Czechowice położona przy ul. Pionkowej w Czechowicach-Dziedzicach,
- działka o nr ew. 3762/156, obr. Czechowice położona przy ul. Barlickiego w Czechowicach-Dziedzicach.

Zgodnie z danymi Bazy SOPO aktualnie na terenie gminy Czechowice-Dziedzice zlokalizowanych jest 26 osuwisk oraz 11 terenów zagrożonych ruchami masowymi. Każde osuwisko posiada kartę rejestracyjną. Na terenie gminy dominują osuwiska o niewielkiej powierzchni do 1 ha. Wyznaczono: 4 osuwiska aktywne, 9 osuwisk okresowo aktywnych i 13 nieaktywnych.

Gleby na terenie gminy charakteryzują się przeważnie średnią lub wysoką przydatnością rolniczą. Dominują tu 3 kompleksy rolniczej przydatności: pszenno-dobry, zbożowo-pastewny mocny oraz użytki zielone średnie (obejmuje łąki i pastwiska zaliczone w klasyfikacji bonitacyjnej do klas III i IV). Kompleks pszenno-dobry dominuje w części wschodniej i południowo-wschodniej gminy, gdzie występują większe spadki terenu, grunty są nieco lepiej przepuszczalne, a poziom wód gruntowych niższy. W płaskich dnach dolin, gdzie z reguły płytko zalegają wody gruntowe, szczególnie na glebach bardzo ciężkich, dominuje kompleks zbożowo-pastewny mocny. Użytki zielone zalicza się głównie do kompleksu użytków zielonych średnich.

Na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice 20 firm posiada aktualne decyzje wydane przez Starostę Bielskiego na wytwarzanie odpadów oraz 6 – na przetwarzanie odpadów. W latach 2020-2023 WIOŚ w Katowicach przeprowadził w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice 42 kontrole w zakresie gospodarki odpadami. W 26 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów. W 13 przypadkach nałożono kary finansowe.

Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych w 2023 roku zlecono firmie Sanit-Trans Sp. z o.o. z siedzibą w Międzyrzeczu Górnym, Międzyrzecze Górne 383, wybranej w przetargu nieograniczonym.

Na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Wszystkie zabrane odpady komunalne zgodnie z informacjami przekazanymi przez firmy odbierające odpady z terenu gminy są dostarczane do instalacji znajdujących się poza obrębem gminy.

Odbiór odpadów komunalnych na terenie gminy odbywa się na podstawie zapisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W oparciu o zapisy powyższej ustawy Rada Miejska w Czechowicach-Dziedzicach uchwaliła akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku, jak i szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice został przyjęty uchwałą nr XXXI/367/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z 15 grudnia 2020 roku i następnie zmieniony:

- Uchwałą nr LIII/626/22 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 30 sierpnia 2022 r. zmieniającą uchwałę w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice,
- Uchwałą nr LIX/692/23 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 24 stycznia 2023 r. zmieniającą uchwałę w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice,
- Uchwałą nr LXII/734/23 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 marca 2023 r. zmieniającą uchwałę w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice.

Podmiotem odbierającym odpady jest wykonawca wybrany zgodnie z ustawą o zamówieniach publicznych. Odbiór i zagospodarowanie odpadów u źródła w 2024 roku realizowany jest przez firmę Sanit-Trans Sp. z o.o. z siedzibą w Międzyrzeczu Górnym. Prowadzenie Punktu Selekttywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych powierzono także przedsiębiorstwu Sanit-Trans Sp. z o.o.

W roku 2023 spod posesji mieszkańców odebrano 11 627,71 Mg odpadów komunalnych, w tym:

- odpadów niesegregowanych (zmieszanych) – 6 077,62 Mg,
- odpadów kuchennych ulegających biodegradacji – 1 025,08 Mg,
- popiół – 1 300,66 Mg,
- szkło – 822,94 Mg,
- papier – 351,77 Mg,
- odpady wielkogabarytowe – 520,78 Mg,
- odpady wielomateriałowe (tj.: tworzywa sztuczne, aluminium) - 1 528,86 Mg.

Ponadto w PSZOK zebrano łącznie 3 191,944 Mg odpadów, w tym m.in.: 52,519 Mg zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych, 1,159 Mg baterii i akumulatorów oraz 0,29 Mg leków.

Uśredniona ilość wytwarzanych odpadów na terenie gminy przez 1 mieszkańca biorąc pod uwagę masę odebranych odpadów komunalnych oraz liczbę mieszkańców na podstawie złożonych do 2023 roku deklaracji (41 519 osób) wyniosła 357 kg/rok.

Corocznie Gmina zleca sprzątanie terenów publicznych. W 2021 roku usunięto 26 „dzikich wysypisk” (7,22 Mg), w 2022 roku na terenie gminy zlikwidowano 19 dzikich wysypisk (10,00 Mg), do 2023 roku zlikwidowano 35 dzikich wysypisk (5,96 Mg). Powtarzające się miejsca lokalizacji dzikich wysypisk to ulice: Orzeszkowej, Pionkowa, Zabiele, Krzywa, Kopernika i Zamkowa w Czechowicach-Dziedzicach.

Akcje usuwania wyrobów zawierających azbest finansowane były ze środków własnych budżetu Gminy Czechowice-Dziedzice. Według danych na koniec 2023 roku na terenie gminy Czechowice-Dziedzice jest jeszcze 623,43 Mg wyrobów zawierających azbest.

Bazując na początkowej ilości wyrobów zawierających azbest określonej w Bazie Azbestowej na 1 084,622 Mg można określić, iż z terenu gminy do końca 2023 roku usunięto 42,70% wyrobów zlokalizowanych na terenie gminy.

Gmina Czechowice-Dziedzice posiada zasoby przyrodnicze o znaczeniu ponadregionalnym. Charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem form ukształtowania powierzchni. Obszar Gminy Czechowice-Dziedzice leży w obszarze dwóch obszarów Natura 2000: Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki oraz Dolina Górnej Wisły, rezerwatu przyrody Rotuz oraz obszaru chronionego krajobrazu Podkępie. Na terenie gminy znajduje się również 28 pomników przyrody, w tym 4 ustanowione w 2023 roku. Ponadto, w obrębie gminy Czechowice-Dziedzice wyodrębniono 7 korytarzy ekologicznych, w tym o znaczeniu ponadregionalnym.

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice znajduje się jeden zakład zaliczony do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii. Jest to UNIMOT Terminale Sp. z o.o. zlokalizowany przy ul. Łukasiewicza 2 w Czechowicach-Dziedzicach (dawniej LOTOS Terminale S.A.). Według rejestru prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Państwową Straż Pożarną, na terenie gminy Czechowice-Dziedzice nie funkcjonują zakłady przemysłowe, w których występowałyby rodzaje i ilości substancji niebezpiecznych pozwalające zakwalifikować je do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Niemniej jednak znajdują się tu przedsiębiorstwa, które mogą przyczynić się do powstania niebezpiecznych zdarzeń zagrażających środowisku oraz zdrowiu i życiu mieszkańców. W związku z tym aktualnie 6 przedsiębiorców posiada pozwolenia zintegrowane, czyli takie, które jest wymagane w związku z eksploatacją instalacji przemysłowych mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości.

Gmina Czechowice-Dziedzice w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego jest obsługiwana przez Komendę Miejską Policji w Bielsku-Białej oraz Komisariat Policji w Czechowicach-Dziedzicach. Zgodnie z danymi udzielonymi przez Komendę Miejską Policji w Bielsku-Białej na terenie powiatu bielskiego w latach 2020-2023 odnotowano 30 kontroli pojazdów przewożących substancje niebezpieczne. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Na terenie gminy działa 6 jednostek OSP, każda z nich jest w miarę potrzeb doposażana w niezbędny sprzęt do ratowania ludzi i mienia.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2021-2023 przeprowadził 9 kontroli w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym. W 3 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów.

W ciągu ostatnich 10 lat, na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice nie wydarzyła się żadna istotna „katastrofa ekologiczna”.

Po analizie stanu aktualnego dla każdej dziedziny środowiskowej przeprowadzono analizę SWOT i stworzono w rozdziale szóstym cele i kierunki działań, a także harmonogramy realizacji zadań własnych – gminnych i zadań monitorowanych – czyli realizowanych przez instytucje administrujące uzbrojeniem terenu oraz przedsiębiorców i inne osoby prawne. Cele i kierunki działań w zakresie każdej dziedziny interwencji zostały zestawione w tabelach. Zapisano w nich nadrzędne cele środowiskowe, wskaźniki z podaniem wartości bazowej z roku 2023 lub 2022 oraz wartością do osiągnięcia w 2028 roku. Dopelnieniem celów i zadań jest wyszczególnienie każdego zadania wraz z określeniem jednostki odpowiedzialnej oraz czynników ryzyka, jakie mogą mieć miejsce, co warunkuje realizację zadania. Przykładem jest brak pozyskanych środków finansowych na realizację zadania. Drugą częścią rozdziału szóstego są harmonogramy realizacji zadań, w których zadania mają określone koszty realizacji oraz źródła finansowania. W tej części zamieszczono także dodatkowe informacje o zadaniu, przykładem jest informacja, iż zadanie będzie realizowane jako kontynuacja lub tylko w razie zaistnienia potrzeby.

W rozdziale siódmym opisano system realizacji „**Programu ochrony środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028**”.

Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu Bielskiego. W trakcie procedur opracowania „**Programu...**” Gmina Czechowice-Dziedzice zapewni mieszkańcom możliwość zapoznania się z projektem dokumentu w ramach „konsultacji społecznych”.

Po podjęciu uchwały Rady Gminy Program zostanie przyjęty do realizacji. Co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące stan wykonania zadań zapisanych w Programie.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to także jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania, a także wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie.

W rozdziale ósmym opisano system monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska, który da obraz postępów w realizacji zamierzeń „**Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2025-2028**”.